

ถอดบทเรียนเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหายาเสพติด
โดยภาคประชาชน

Lessons Learned Of The Surveillance Models For Prevent Drug Abuse
By The Public Sector.

สายสุดา สุขแสง

Saisuda Suksang

เรวดี กระโหมวงศ์

Rewadi Krahomvong

อภิรัตน์ โชติช่วง

Apinun Chotchoung

วิมล งามยิ่งยวด

Wimon Ngamyinyaod

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเครือข่ายภาคีวิชาการสารเสพติด(ภวส)
ประจำปี 2558

ชื่องานวิจัย	ถอดบทเรียนเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยภาคประชาชน
ผู้วิจัย	สายสุดา สุขแสง เรวดี กระจโหมวงศ์ อภิรักษ์ โชติช่วง วิมล งามยิ่งยวด
สาขาวิชา	สังคมศาสตร์ ยาเสพติด
ทุนในการวิจัย	เครือข่ายภาคีวิชาการสารเสพติด(ภวส.) ปี 2558

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยถอดบทเรียนเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชนมีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการเฝ้าระวังและศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณในการตอบแบบสอบถามสถานการณ์ในพื้นที่ จำนวน 100 คน และกลุ่มตัวอย่างถอดบทเรียนโดยการ Focus group จำนวน 40 คน

จากการศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชนพบว่า รูปแบบการเฝ้าระวังฯ ที่สามารถป้องกันปัญหาและได้ผลเป็นที่พึงพอใจของคนในชุมชนมี 4 รูปแบบ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ **รูปแบบที่ 1** คือ รูปแบบการเดินลาดตระเวน หรือการตั้งด่านตรวจ ซึ่งนิยามของการเดินลาดตระเวนหรือการตั้งด่านตรวจของภาคประชาชนนั้นมีขึ้นเพื่อการป้องปรามและตักเตือนลูกหลานไม่ให้กระทำความผิด **รูปแบบที่ 2** คือ รูปแบบการพูดคุยทำความเข้าใจและเข้าถึงกลุ่มผู้เสพโดยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รูปแบบนี้ถือเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้การทำงานของภาคประชาชนแตกต่างจากหน่วยงานของภาครัฐอย่างเห็นได้ชัดเพราะการเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องที่กระทำได้ค่อนข้างยาก กลุ่มบุคคลผู้มีบทบาทจึงจำเป็นต้อง **“เปิดใจ”** ด้วยการมองกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดว่าเป็นลูกหลานมิใช่อาชญากร **รูปแบบที่ 3** คือ รูปแบบการให้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่แกนนำภาคประชาชน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้และแนวทางในการขับเคลื่อนงาน และ**รูปแบบสุดท้าย** คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมทางเลือกให้กับกลุ่มเยาวชน รูปแบบนี้เป็นการสร้างสำนึกรักถิ่น รักสิ่งแวดล้อม สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกิจกรรมที่จัดโดยการนำหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องมือเพื่อขัดเกลาจิตใจ การอบรมเพื่อให้ความรู้ การเข้าค่าย เช่น ค่ายเด็กรักธรรม รวมไปถึงการ **“ดาวะห์”** ที่เป็นกระบวนการบำบัดตามวิถีและวิถีทางศาสนาอิสลาม

จากรูปแบบที่ภาคประชาชนใช้ในการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ส่งผลให้สภาพปัญหายาเสพติดในพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของการดำเนินงานเป็นไปตามรูปแบบวงจร PDCA และสอดคล้องกับนโยบาย 8 ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลปัจจุบันที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการทำงาน

นอกจากนี้ในงานวิจัยยังพบว่า การศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชนแสดงให้เห็นทั้งรูปแบบของบทเรียนเชิงบวกและบทเรียนเชิงลบ กล่าวคือ บทเรียนเชิงบวกได้เห็นการทำงานที่เชื่อมโยงทุกประเด็นในชุมชนของภาคประชาชนเองซึ่งภาคประชาชนจะทำอยู่

บนฐานความคิดที่ว่า “**ทำด้วยหัวใจใช้หน้าที่**” และเขาคือ**ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders)** กับปัญหา
ในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นบทเรียนเชิงลบในเรื่องของนโยบายจากหน่วยงานของภาครัฐที่ส่งผ่านไปยัง
ผู้รับผิดชอบเพื่อนำมาปฏิบัติในชุมชนที่มีกลุ่มผู้เสียหายเสพติด ผู้ปฏิบัติงานในภาคประชาชนต้องการให้ภาครัฐ
มีแนวทางของนโยบายที่สนับสนุนการดำเนินงานในรูปแบบดังกล่าวและนำเสนอบทบาทของกลุ่ม
ผู้ปฏิบัติงานในฐานะ **เพื่อนร่วมอุดมการณ์ (Colleagues)** เป็น**หุ้นส่วน (Partnership)** ในการทำงาน
ซึ่งจะเชื่อมโยงไปยังรูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชนทั้ง 4
รูปแบบ รวมไปถึงการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน

Research Title   Lessons Learned Of The Surveillance Models For Prevent Drug Abuse By The Public Sector.

Researcher   Saisuda Suksang
                                   Rewadi Krahomvong
                                   Apinun Chotchoung
                                   Wimol Ngamyinyuad

Field   Social Science,Drug

Research Scholarship 2016

Abstract

The purposes of the lesson learned are to investigate the surveillance models of drug abuse prevention and solution operated by local people. The present study is a quantity research. The data were collected through questionnaires pertaining to the local situations with 100 respondents and focus group for lesson learned with 40 people.

The consequences were found that there were four types of surveillance model putting in descending order as follows. The first model is patrolling and setting up checkpoints which are to warn and avert their children misconduct. The second model is to discuss and approach to the drug addicts by the sub-district and village headmen. This model explicitly distinguishes the operation between local people and public sectors because drug addicts are unapproachable. Hence, the influential people must have the characteristics of open-mindedness. The drug addicts should be viewed as their children rather than the criminals. The third model is to educate the leaders of the communities pertaining to drug abuse prevention and solution including laws of drug abuse. This is to enhance their knowledge and to develop a guidance in order to drive the operation.

The last model is formed as the activities for youth. This model raises their awareness regarding local area, environment, ethic and morality. Moreover, the activities are integrated with the religious doctrine as a tool to purify their mind by training and camping namely Dek Rak Tam Camp as well as Dawah which is defined as a Muslim treatment and religious rites.

According to the surveillance models of drug abuse prevention and solution operated by local people, it results in the moderate level of drug abuse. Regarding working procedure, it is performed in accordance with the PDCA cycle. It is correlated to the policy of eight government strategies which gives heavy emphasis on people's participation in all activities.

Moreover, the present research also found that the investigation of the surveillance models of drug abuse prevention and solution operated by local people pointed out both of negative and positive lessons. The positive lesson depicts the linkage all issues in the community that local people operate underlying the concept “Work by Heart not Duty” and “They are the Stakeholders of the Problems”. Meanwhile, the negative lesson with regard to policies of the government passing to the people who are in charge to take action in the communities where there are drug addicts. Local people would like the public sectors to provide policies supporting their operation and to work with them as a colleague which is formed as a partnership in the operation. This is the result of connection amongst four types of surveillance models of drug abuse prevention and solution operated by local people, along with other pertinent activities carried out in the villages or the communities.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้เกิดได้ด้วยความเมตตากรุณาของผู้อำนวยการ คณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่ของแผนงานภาควิชาการสารเสพติด (ภวส.) ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่มอบโอกาสให้กับผู้วิจัยที่เป็นนักวิจัยหน้าใหม่ ที่มีความต้องการพิสูจน์ความเชื่อที่พบจากการทำงานร่วมกับภาคประชาชนมาตลอด 15 ปี ว่า “ชุมชนเท่านั้นคือคำตอบของทุกปัญหา” การแก้ไขปัญหาใดที่ปราศจากความร่วมมือของภาคประชาชนในการทำงานปัญหานั้นมีอาจล่องไปได้ ยิ่งการดำเนินการด้านปัญหาเสพติดที่เป็นปัญหาซับซ้อนมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง และถือเป็นปัญหาที่อันตรายต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนทำงาน ไม่แปลกที่หลายคนจะมองว่า ปัญหานี้เป็นปัจเจกบุคคลใครเจอคนนั้นต้องรับสภาพไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้รับโอกาสนี้

ขอขอบคุณพี่น้องเครือข่ายภาคประชาชนที่ดำเนินงานต่อต้านยาเสพติด ภาคใต้ตอนล่างที่ให้ความร่วมมือเสมอมา กว่า 15 ปีที่ทำงานด้วยกันมีทุกขมมีสุขร่วมกันมาตลอดแต่เราคือ “พี่น้องเครือข่าย” ที่ไม่เคยทิ้งกันแม้การทำงานจะแยกย้ายไปคนละเส้นทาง แต่ความเชื่อของเรายังคงเหมือนเดิมในฐานคิดการทำงานด้านยาเสพติด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพี่น้องภาคประชาชนทั้งสองพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และตำบลสาคร อำเภอบางแพ จังหวัดสตูล เป็นอย่างสูงที่ทำให้งานชิ้นนี้สมบูรณ์ด้วยข้อมูลความเป็นจริงในพื้นที่

ขอขอบคุณผู้ร่วมวิจัยที่ร่วมเหน็ดเหนื่อยด้วยกันมา หลายสิ่งเราเรียนรู้ร่วมกัน เพราะหน้าใหม่ในงานวิจัยยกเว้นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย แต่ด้วยความเมตตาต่อผู้วิจัยได้ให้ความกรุณาเป็นผู้พิสูจน์ความเชื่อนี้ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ รองศาสตราจารย์ชอลดา พันธุ์เสนา รองศาสตราจารย์ ดร.วัน เดชพิชัย และนางสาวฉัตรดิภรณ์ ลิ้มโอภาสมณี ขอขอบพระคุณค่ะ

คุณประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ ขอมอบให้แด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านและขอปณิธานต่อตนเองว่าจะสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับสังคมและประเทศชาติต่อไป

สายสุดา สุขแสง
หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
รายการตาราง	ซ
รายการภาพประกอบ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 คำนิยามศัพท์	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 นโยบายการป้องกันและแก้ไข ปัญหาหยาเสฟติด	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานภาค ประชาชน	44
2.3 แนวคิดทฤษฎีวงจรคุณภาพ PDCA	51
2.4 ข้อมูลพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอ รัตภูมิ จังหวัดสงขลา	59
2.5 ข้อมูลพื้นที่ตำบลสาคร อำเภอ ท่าแพ จังหวัดสตูล	62
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	69
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือและการ ตรวจสอบเครื่องมือ	70
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	71
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ข้อมูลเชิงปริมาณ	72

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	72
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์	72
ตอนที่ 3 ระดับการเฝ้าระวังเพื่อการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	73
ตอนที่ 4 แนวทางที่จะป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดให้สำเร็จ และ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	74
ข้อมูลเชิงคุณภาพ	76
ตอนที่ 1 ข้อมูล สนทนากลุ่ม (Focus Group) ตำบลสาคร อำเภอบ้าน แพะ จังหวัดสตูล	76
ตอนที่ 2 ข้อมูล Focus Group ตำบล ควนรู อำเภอรังษี จังหวัด สงขลา	82
บทที่ 5 การสรุป การอภิปราย และ ข้อเสนอแนะ	86
5.1 สรุปผลการวิจัย	86
5.2 อภิปรายผล	96
5.3 ข้อเสนอแนะ	103
5.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	103
5.5 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ประวัติผู้วิจัย	106 108

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำแนกประชากรตามช่วงอายุและเพศ	63
ตารางที่ 2 จำแนกประชากร ครีวเรือน จำแนกตาม เพศ	63
ตารางที่ 3 แสดงแหล่งน้ำในหมู่บ้าน	66
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างใน งานวิจัย	69
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม	72
ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับปัญหายาเสพติดในชุมชน	72
ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) สถานที่เสพ/มั่วสุ่ม	73
ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับการเฝ้าระวังเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด	73

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 วงจรการจัดการ	52
ภาพที่ 2.2 วงล้อเดมมิ่ง	57
ภาพที่ 2.3 กระบวนการ PDCA	58
ภาพที่ 2.4 รูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกัน ปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน	102

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่ขยายขอบเขตและความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านการผลิต การค้า และการลำเลียง รวมไปถึงการแพร่ระบาดของตัวยาที่ก่อให้เกิดปัญหา ความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการบริหารประเทศ เช่น การก่อคดีอาชญากรรม การเกิดอุบัติเหตุ อันมีสาเหตุมาจากการใช้สารเสพติดของผู้ขับขี่รถยนต์ การนำรายได้จากการค้ายาเสพติดไปใช้ในกระบวนการเข้าสู่การเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการบำบัดผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ยังรวมถึงการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในด้านการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้ดีเท่าที่ควร (สายสุตา สุขแสง.2558)

การแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงควรมีลักษณะของการปรับฐานความคิดใหม่ (Paradigm) ในการแก้ปัญหา ปรากฏการณ์ที่ผ่านมามีการแก้ปัญหายาเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของภาครัฐ (องค์กรส่วนราชการ) และคนของภาครัฐ (ข้าราชการ) ส่วนภาคประชาชนและองค์กรชุมชนมักเป็นเพียงผู้คอยรับผลจากการแก้ปัญหา หรือเป็นเพียงผู้คอยให้ความร่วมมือกับรัฐเมื่อได้รับการมอบหมายหรือร้องขอ จึงพบว่าที่การแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนของหน่วยงานยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเต็มที่และไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือ เนื่องจากปัญหายาเสพติดที่ทวีความรุนแรงและการแพร่ระบาดที่เพิ่มมากขึ้น ในส่วนของการปฏิบัติงานด้านป้องกัน ปราบปรามและบำบัดของหน่วยงานทั้งองค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชนก็ขาดการประสานความร่วมมือทำให้ผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ปัญหายาเสพติดจึงยังคงเป็นปัญหาระดับชาติที่มีความซับซ้อน ที่ทุกรัฐบาลต้องเร่งดำเนินการแก้ไขและหาแนวทางป้องกัน ทั้งนี้ด้วยปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านความสงบเรียบร้อยในสังคม รวมถึงด้านทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญของชาติ ตกเป็นเครื่องมือของขบวนการค้ายาเสพติด ดังนั้น ยุทธศาสตร์ของการแก้ปัญหายาจึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการมาตรการต่างๆ ตลอดจนงานวิชาการสมัยใหม่ในการแก้ปัญหา นอกจากนี้การให้ความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน รวมไปถึงบุคคลในชุมชนต้องมีความสอดคล้องและดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง และหากมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันอย่างต่อเนื่องก็จะกลายเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชนที่ดีต่อไปในอนาคต(กองวิชาการและวางแผน สำนักงาน ป.ป.ส.2557)

ปัจจุบันรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหายาเสพติดอย่างมาก จะเห็นได้จากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีทั้งประกาศสงครามกับยาเสพติดโดยใช้พลังแผ่นดิน (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี.2544) ที่หมายถึงประชาชนทุกคนต้องร่วมมือกันในการดำเนินการ การจัดตั้งกรรมการทุกระดับโดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบครบวงจร ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี.2552) และมีการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด ทั้งปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินการในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทให้ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชนและสื่อมวลชน ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ติดเพิ่มขึ้นโดยยึดหลักการป้องกันนำหน้า สิ่งสำคัญที่ทุกรัฐบาลมุ่งเน้นคือการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่จะเข้าร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเน้นบทบาทของชุมชน และให้ระบบกลไกของรัฐเป็นผู้เอื้ออำนวยอย่างเป็นระบบจะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (บัณฑิต อ่อนคำ.2539)

อย่างไรก็ตามการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะต้องดำเนินการหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้ถูกกับสถานการณ์ปัญหา เนื่องจากในชุมชนจะมีบุคคลสัมพันธ์กับปัญหายาเสพติดอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด กลุ่มผู้ติดยาเสพติด กลุ่มเสี่ยง ได้แก่ เด็กและเยาวชน และกลุ่มประชาชนทั่วไปในชุมชนที่ยังไม่มีปัญหายาเสพติด บุคคลทั้ง 4 กลุ่มจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเครือข่าย ดังนั้นการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะเป็นไปในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไม่ได้ กล่าวคือควรจะมีการดำเนินการทั้ง 3 รูปแบบควบคู่กันทั้งรูปแบบด้านการป้องกันหรือเฝ้าระวัง การบำบัดรักษา และการปราบปราม นอกจากนี้องค์ประกอบอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น การประสานความร่วมมือกันของทุกฝ่าย การปรับใช้เทคนิคหรือวิธีการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตหรือภูมิปัญญาของชุมชนก็ถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เป็นอย่างดี

การเฝ้าระวังและติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ถือเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของภาครัฐ ผลที่ได้จากการเฝ้าระวังและติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวไม่ว่าจะข้อมูลสถิติการจัดทำระบบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ ซึ่งมักพบว่าข้อมูลสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์และรายงานผลเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามสภาพจริงของชุมชน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชนหรือคนในชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ผู้เสพหรือผู้ขายยาเสพติดในพื้นที่ (คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2550) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านและชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

จากการสำรวจข้อมูลการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการเฝ้าระวัง โดยผ่านชุดทำงานต่าง ๆ อาทิ ชุดปราบปรามหรือชุดข่าวในพื้นที่ การข่าว(KI) การสัมภาษณ์และซักถามกับคนในพื้นที่ การทำแบบสำรวจคนในพื้นที่ การศึกษาทางวิชาการ การปฏิบัติการภาคสนามของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ การส่งหลักฐานสู่ห้องปฏิบัติการ(ห้อง lab) และสถิติการจับกุม (ที่มา ข้อมูล ระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของประเทศไทย [www.nccd.go.th/upload/news/1\(8\).ppt](http://www.nccd.go.th/upload/news/1(8).ppt) เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2558)

จากข้อมูลแสดงให้เห็นแหล่งที่มาสำคัญของข้อมูล คือ การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลสถานการณ์โดยชุดปฏิบัติการต่าง ๆ ผ่านการสัมภาษณ์ การสำรวจ การสอบถาม จากคนในพื้นที่ที่หน่วยงานต้องการด้านการเฝ้าระวังและติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนถือเป็นหัวใจหลักของระบบเฝ้าระวังรูปแบบนี้ แต่หากคนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่มีการเก็บข้อมูลปัญหายาเสพติดต่างๆ ในพื้นที่ อาจส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการได้มาซึ่งข้อมูลของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและจากรายงานสถานการณ์ปัญหายาเสพติดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 9 พบว่า การนำเข้า-ส่งออกยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ผลจากการจับกุมและข้อมูลการข่าวในห้วงตุลาคม 2556- กันยายน 2557 พบว่า ยังมีการนำเข้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มนักค้าทั้งไทยและนักค้าจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งรูปแบบการนำเข้ามีทั้งนำเข้ามาพร้อมตัวบุคคลและการซุกซ่อนในยานพาหนะผ่านถนนสายหลัก ได้แก่ อำเภอสะเดา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล, อำเภอแวง อำเภอสูโงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส และอำเภอบาง จังหวัดยะลา เพื่อนำมาแบ่งจำหน่ายให้กับลูกค้าในพื้นที่ โดยพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดและสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างต่อเนื่องยังคงเป็นพื้นที่ชายแดนซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้า ได้แก่ พืช

กระท่อม ไอซ์ ยาบ้าและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (พินาศีแพม) โดยพืชกระท่อมมีการนำเข้าจากประเทศมาเลเซีย โดยนักค้ามาเลเซียและนักค้าชาวไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักค้าจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นักค้าจากจังหวัดสงขลา ซึ่งจากการสอบสวนในเบื้องต้น พบว่า มีการติดต่อกับนักค้ายาเสพติดในประเทศลาวและทำการลักลอบขนกัญชาเข้ามาจากประเทศลาวทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย นำมาพักไว้ในพื้นที่ จ.สงขลา เพื่อรอจำหน่ายให้เครือข่ายในพื้นที่ จ.สงขลา จ.สตูลและพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงเตรียมส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 9.สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ห้วงตุลาคม 2556-กันยายน 2557)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นถึงเส้นทางการนำเข้าของยาเสพติดที่จะเข้าสู่อำเภอหาดใหญ่ คือพื้นที่ ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลาเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีตัวยาเหล่านั้นถูกนำมาขายระหว่างการขนย้ายหรือเรียกว่า “ตกหล่น” ในขณะเดียวกันพื้นที่ตำบลสาคร อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล เป็นเขตที่พักยา ก่อนส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย จากรายงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้เสนอแนะไว้ว่าควรต้องมีการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่เสี่ยงและหาซื้อได้ง่าย ราคาซื้อขายไม่สูงมาก ผู้ค้ามีทั้งผู้ค้ารายเก่าและผู้ค้ารายใหม่ที่พัฒนาจากการเป็นผู้เสพ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 9 สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ห้วงตุลาคม 2556-กันยายน 2557)

ตำบลควนรูมีจุดแข็ง คือแหล่งเรียนรู้ทั้งสิ้น 8 ระบบ 30 แหล่งเรียนรู้ และหนึ่งในนั้นคือ ศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในการดำเนินการเฝ้าระวังกรณีความรุนแรงของปัญหาเสพติด โดยศูนย์รักษาความปลอดภัยฯ ได้ใช้ชุดเฝ้าระวังตระเวนยามค่ำคืน ตั้งด่านตรวจ จนสถานการณ์เกือบหมดไป รวมถึงปัญหาลักขโมย โดยใช้ความเป็นเครือข่าย กลุ่ม องค์กร ในการดำเนินกิจกรรมทุกรูปแบบ ผสมผสานกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นเครือญาติ ที่ร้อยรัดด้วยวิถีชีวิตแบบชนบท รวมทั้งการพัฒนาคน แกนนำ ผู้นำ สร้างจิตสำนึก สร้างคนรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดกิจกรรม และมีการเฝ้าระวังที่เป็นระบบเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างตำบลใกล้เคียงด้วย

ส่วนตำบลสาคร อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล ใช้ชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน(ชรบ.) เป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาของเครือข่ายตำบลสาคร ได้มีการปรับวิถีคิดของคณะกรรมการในการทำงาน โดยผ่านการประชุมเพื่อให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการเข้าใจในการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนที่มุ่งเน้นการเข้าถึงข้อมูลในพื้นที่ให้มากที่สุด โดยเฉพาะปัญหาเสพติดที่จะต้องเข้าถึงกลุ่มเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนที่อยู่นอกสถานศึกษาที่หลายหน่วยงานไม่สามารถเข้าถึงได้ จึงจำเป็นต้องมีการพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจ และการเข้าถึงกลุ่มผู้ปกครอง เพื่อให้มีการนำเด็กและเยาวชนเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการบำบัด โดยนำหลักศรัทธาของมุสลิมทุกคนเชื่อถือมาเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาจิตใจให้ห่างไกลยาเสพติดทั้งผู้ปกครองและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

จากการทำงานที่ผ่านมาพร้อมกับเครือข่ายภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติดแห่งประเทศไทยในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง พบว่าสองพื้นที่นี้ได้ใช้กลไกดังกล่าวเป็นตัวขับเคลื่อนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ส่งผลต่อการลดของปัญหายาเสพติดในพื้นที่สามารถควบคุมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น รวมถึงปัญหาอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งหากพูดถึงกลไกและเครื่องมือการเฝ้าระวังโดยภาคประชาชนในพื้นที่นี้ ไม่ได้หมายถึงการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น จัดกิจกรรมเหล่านั้นอาจเป็นการตั้งสมมุติฐานจากคนภายนอกว่านั่นคือการแก้ไขปัญหา บางครั้งกลไกการทำงานแต่ละชุมชนอาจมีองค์ประกอบที่ต่างเวลาต่างวาระต่างโอกาส และการทำงานที่ต่างกัน ตามเงื่อนไขบริบทของหมู่บ้าน/ชุมชนนั้น ๆ อาจตีความหมายโดยรวมว่าการแก้ไขปัญหาแบบนี้ว่า “ไม่มีสูตรสำเร็จเฉพาะ” ดังนั้นโครงการวิจัยนี้จึงต้องการศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังของพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และตำบลท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล เพื่อถอดองค์ความรู้ ในกระบวนการที่ซ่อนเร้นอยู่ของทั้งสองตำบล เพื่อนำผลมาหนุนเสริมให้กับชุมชนและ

การเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพเสพติดโดยกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาในอนาคตที่จะเกิดเหมือนการสร้างภูมิคุ้มกันก่อนที่จะเกิดปัญหา และงานวิจัยนี้เป็นตัวเสริมพลังและสนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อถอดบทเรียนการเฝ้าระวังในการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดโดยภาคประชาชน
- 1.2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดโดยภาคประชาชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ด้วยวิจัยนี้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจึงแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 2 กลุ่ม ประชากรที่จะเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane (สุทธนู ศรีไสย์, 2551) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และมีระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เมื่อเทียบกับขนาดประชากรของทั้งสองตำบล 13,838 คน คือตำบลควนรู 6,041 คน (ระบบสถิติทางทะเบียน .2557) ตำบลสาคร 7,797 คน (ระบบสถิติทางทะเบียน .2557)

ประชากรผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น แกนนำองค์กร อาจารย์ กรรมการเฝ้าระวังในชุมชน และเยาวชน จำนวน 20 คน ของแต่ละตำบลประกอบด้วย

1. ผู้นำท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน จำนวน 5 คน
2. ประธานองค์กรชุมชนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน จำนวน 5 คน
3. ข้าราชการ/อาจารย์เกษียณที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน จำนวน 5 คน
4. กรรมการเฝ้าระวังในชุมชนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน จำนวน 5 คน
5. เยาวชนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน จำนวน 5 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะได้มาจากผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นด้วยวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) จำนวน 5 คน โดยขอคำแนะนำและให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นๆ จนครบตามจำนวนด้วยวิธีการแบบสโนว์บอลล์ (Snowball Sampling) ซึ่งในการทำงานของชุมชนกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่ายแล้วแต่มาจากกลุ่มหลากหลายอาชีพภายในชุมชน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ

1.3.2.1 ข้อมูลในพื้นที่ ได้แก่ บริบทชุมชนสภาพความเป็นอยู่ การรับรู้สภาพปัญหา จุดอ่อนจุดแข็ง ของตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และตำบลสาคร อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล

1.3.2.2 การถอดบทเรียนองค์ความรู้จากเครือข่ายความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน ตำบลสาคร อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล

1.3.2.3 สรุปข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค เพื่อนำเสนอรูปแบบการเฝ้าระวัง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชนที่สามารถนำไปทดลองใช้กับพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ๆ ได้

1.5 คำนียามศัพท์

ถอดบทเรียน หมายถึง การค้นสิ่งที่เกิดจากการดำเนินการของภาคประชาชนที่สามารถอธิบายเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปปฏิบัติต่อได้จะมีบทเรียนทางลบ และบทเรียนทางบวก

รูปแบบ หมายถึง รูปร่างและลักษณะของบางสิ่งบางอย่าง ที่บ่งบอกว่ามีคุณลักษณะ คุณสมบัติ และม็องค์ประกอบที่ชัดเจน สามารถมองเห็นภาพที่ชัดเจนและอธิบายได้ อาจเปลี่ยนรูปไปตามช่วงเวลาและสถานที่ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายใน ได้แก่ องค์ประกอบ คุณสมบัติ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อม

การเฝ้าระวัง หมายถึง กิจกรรม การดำเนินงาน ในรูปแบบใด ๆ ตามวิถีวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อติดตาม สังเกต พิจารณาลักษณะการเปลี่ยนแปลงให้รู้ถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ผ่านการสืบทอด การบอกเล่า และความสัมพันธ์ระบบเครือข่าย

ภาคประชาชน หมายถึง กลุ่มคนในชุมชนที่รวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ

ยาเสพติด หมายถึง สารเสพติดที่เข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้มีผลอันตรายต่อระบบการทำงานของร่างกายและร่างกายของผู้ใช้สาร ส่งผลทำให้ผู้ใช้ต้องเพิ่มหรือต้องการสารนั้นตลอดเวลา

กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ของชุมชนเกี่ยวกับการจัดให้มีกิจกรรมรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา

ในการถอดบทเรียนเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชน ในเบื้องต้นต้องทำความเข้าใจกับบริบทของชุมชนเนื่องจากชุมชนที่ต่างถิ่นกันย่อมมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ต่างความคิด ต่างมุมมอง ดังนั้นในการถอดบทเรียนผู้วิจัยจึงได้ศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ประกอบการวิจัย ดังนี้

2.1 นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

- 2.1.1 แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558
- 2.1.2 ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558
- 2.1.3 โครงสร้างการบริหารจัดการกลไกอำนวยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2558
- 2.1.4 คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 156/2557 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2557 เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ
- 2.1.5 คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 1/2557 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 2.1.6 คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ ๒ / ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานภาคประชาชน

- 2.2.1 แนวคิดการทำงานโดยภาคประชาชน
- 2.2.2 กระบวนการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคประชาชน

2.3 แนวคิดทฤษฎีวงจรคุณภาพ PDCA

- 2.3.1 การปฏิบัติงานโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA

2.4 ข้อมูลพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

2.5 ข้อมูลพื้นที่ตำบลสาคร อำเภอลำพูน จังหวัดสตูล

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหายาเสพติดที่มีมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานส่งผลให้เกิดนโยบายและแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในปีที่ผ่านมาจะมีระดับความรุนแรงลดลงแต่ยังไม่สามารถกำจัดให้หมดไปจากชุมชนได้ ผลดังกล่าวทำให้คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติจำเป็นต้องกำหนดเป็นนโยบายแนวทางในการบริหารจัดการโดยกล่าวได้ดังนี้

2.1.1 แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2558

จากการที่สถานการณ์ปัญหาการผลิตยาเสพติดที่ยังคงมีอยู่ภายนอกประเทศส่งผลกระทบต่อการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2557 นโยบายและแนวทางการของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติต่อการควบคุมสถานการณ์ปัญหายาเสพติดได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในแต่ละพื้นที่ตามมาตรการต่างๆ ส่งผลให้จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดซึ่งเคยอยู่ในระดับรุนแรงมากลดระดับความรุนแรงลงประมาณร้อยละ 20 ในช่วงของการสำรวจปลายปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 อย่างไรก็ตามเพื่อให้การควบคุมสภาพปัญหายาเสพติดลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2558 คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติจึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขึ้น โดยยึดนโยบายแนวทาง ตามประกาศและคำสั่งของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติผนวกกับยุทธศาสตร์การดำเนินงานปกติ ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 เน้นจุดเด่น ดังนี้

จุดมุ่งหมาย

เพื่อลดปริมาณผู้เข้าสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยการนำคนออกจากวงจรการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เห็นอย่างชัดเจน จนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประชาชน

เป้าหมายรวมทางยุทธศาสตร์

1. พัฒนามาตรฐานการบำบัดรักษาทุกระบบ ติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติ
2. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ
3. สกัดกั้นการลักลอบลำเลียงและนำเข้ายาเสพติดในช่องทางชายแดน ตลอดจนพื้นที่ในประเทศ
- 4.ปราบปราม จับกุมการกระทำความผิดคดีร้ายสำคัญ รวมทั้งเครือข่ายการค้าในเรือนจำทุกแห่ง

จุดเน้นการดำเนินงาน

จุดเน้นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2558 มีดังนี้

1. การป้องกันเชิงรุกในกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่
2. การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ครบวงจร สร้างมาตรฐานการบำบัดรักษา
3. การติดตาม ช่วยเหลือเพื่อมิให้กลับไปเสพยา และดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติ
4. การสกัดกั้นยาเสพติดแบบบูรณาการทั้งระบบ
5. การทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดด้วยการตัดวงจรทางการเงิน
6. การปราบปรามเครือข่ายนักค้ายาเสพติด และการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเรือนจำ
7. ความร่วมมือเชิงรุกภายนอกประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน
8. การแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างแท้จริง
9. การบริหารจัดการ บูรณาการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่พิเศษ และจังหวัดนำร่อง

แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี พ.ศ. 2558 มุ่งเน้นที่การลดปริมาณผู้เข้าสู่การกระทำผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด แผนปฏิบัติการดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้จากกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นโยบายและแนวทางต่างๆ สำเร็จได้ด้วยดี กล่าวแยกแต่ละยุทธศาสตร์ได้ดังนี้

2.1.2 ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2558

ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี 2558 กำหนดไว้ 8 ยุทธศาสตร์ ตามกรอบแผน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เป้าหมายยุทธศาสตร์

สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชน เพื่อลดผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่ โดย

1. สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดแก่เด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทุกแห่งทั่วประเทศ
2. ป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงให้มีภูมิคุ้มกันยาเสพติดตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนทุกแห่งทั้งสังกัดภาครัฐและเอกชน
3. ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้แก่โรงเรียนและสถานศึกษาเป้าหมายทุกแห่งทั่วประเทศที่เป็นสถานศึกษาขยายโอกาส มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งสังกัดภาครัฐและเอกชน
4. ส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการมีระบบการจัดการด้านยาเสพติดในสถานประกอบการตามเกณฑ์มาตรฐานการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานประกอบกิจการ
5. ป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาจังหวัดละ 100 คน
6. ทุกจังหวัดมีการให้ความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดแก่ครอบครัวเสี่ยง

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล โดยสื่อนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยง โดยการผลิตคู่มือพัฒนาศักยภาพบุคลากรและวิทยากรป้องกันยาเสพติด
3. เน้นการเสริมระบบป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษา โดยการผลิตคู่มือ แนวทางการจัดกิจกรรม และพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา
4. เน้นการป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาด้วยแนวคิดเปลี่ยนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นพลังโดยจัดกิจกรรมนำเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ฝึกอบรมเป็นเยาวชนอาสารักษาดินแดนด้านยาเสพติดออกบริการสังคมในทุกจังหวัด

มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

1. **สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด** ด้วยกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับช่วงวัยและสร้างกลไกสนับสนุนในการสร้างภูมิคุ้มกันในระดับบุคคลและในชุมชนเพื่อสนับสนุนทุกช่วงวัย โดยมีโครงการกระตุณรณรงค์ ในแต่ละระดับของกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1.1 กลุ่มปฐมวัย (อายุ 2-6 ปี) จำแนกเป็นสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มปฐมวัย ด้วยกระบวนการกลมเกลียวทางสังคม(Socialization) และการสร้างความภาคภูมิใจ (Self Esteem) สติปัญญา (Intelligence) และความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มเด็กในโรงเรียนอนุบาล จัดทำสื่อในรูปแบบนิทานสำหรับสร้างภูมิคุ้มกัน ให้ครูผู้สอนนำไปใช้สอนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนชั้นอนุบาล

2) กลุ่มเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(1) พัฒนาศักยภาพครูพี่เลี้ยง ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลปลูกฝังการสร้างภูมิคุ้มกันในเด็กปฐมวัย

(2) สร้างเครือข่ายครอบครัว ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนช่วยให้คำแนะนำช่วยเหลือในการอบรมเลี้ยงดูลูกปฐมวัย

(3) จัดทำสื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ในรูปแบบของหนังสือนิทานสำหรับสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเด็กปฐมวัย โดยเผยแพร่ผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนอนุบาลภายใต้สังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งอบรมและชี้แจงแนวทางการใช้สื่อหนังสือนิทานเพื่อป้องกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัยให้แก่ครูพี่เลี้ยง และครูผู้สอนอย่างครอบคลุม

(4) สร้างระบบป้องกันช่วยเหลือครอบครัว โดยจัดกิจกรรมเพื่อระดับประคองดูแลช่วยเหลือครอบครัวที่มีปัญหาให้ครอบคลุมถึงระดับหมู่บ้าน/ชุมชน โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวและเด็กสามารถผ่านภาวะเสี่ยงต่อปัญหาเสพติดได้โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการและกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ

1.2 กลุ่มวัยเด็ก (อายุ 7-12 ปี) สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในวัยเด็กด้วยกระบวนการกลุ่มเกลาทางสังคม(Socialization) และการสร้างความภาคภูมิใจ (Self Esteem) สติปัญญา (Intelligence) และความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient)กระทรวงศึกษาธิการ จัดกิจกรรมผ่านชั้นเรียน ดังนี้

(1) ปลุกฝังความคิดโทษพิษภัยของยาเสพติด ทักษะคิดต่อต้านยาเสพติดและให้ความรู้การป้องกันยาเสพติดผ่านกระบวนการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา พลศึกษา กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เป็นต้น

(2) เสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากยาเสพติด

- ผ่านการเรียนรู้กิจกรรม เช่น ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหา ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด เป็นต้น

- ผ่านครูผู้สอนในโรงเรียน ครูตำรวจ D.A.R.E. ครูพระ/ผู้นำศาสนา โดยเน้นขยายการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในโรงเรียน/ครูพี่เลี้ยงผ่านการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาให้ครอบคลุมสถานศึกษาระดับประถมศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน

(3) ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

- จัดค่ายศาสนธรรมสร้างภูมิคุ้มกัน พร้อมสอดแทรกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

- จัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม พร้อมสอดแทรกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อสอนให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา

(4) เพิ่มศักยภาพระบบดูแลป้องกันเด็กและเยาวชน โดยเน้นการดูแลช่วยเหลือต่อเรื่องที่เชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน ด้วยการบูรณาการมีส่วนร่วมตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และโรงเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อเด็ก

(5) พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนและวิทยากรป้องกันยาเสพติด เข้าไปสอนทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและผลิตคู่มือสนับสนุนการสอนโดยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ

1.3 กลุ่มวัยรุ่น (อายุ 13 - 19 ปี) การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นด้วยกระบวนการพัฒนาสติปัญญา(Intelligence) อัตลักษณ์ (Identity) การสร้างจริยธรรม (Moral Development) และการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ (Resilience) โดยจำแนกเป็น เยาวชนในสถานศึกษามุ่งรักษาคุณภาพระบบการป้องกัน เฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง

1.3.1 กลุ่มวัยรุ่นในสถานศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม และกรุงเทพมหานคร ดำเนินการ ดังนี้

(1) รักษาคุณภาพระบบการป้องกัน ฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาเสาพิทิดในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และเข้มแข็งในสถานศึกษาระดับขยายโอกาส มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาทั้งสังกัดภาครัฐและเอกชนทุกแห่ง อาทิ

- ค้นหา คัดกรองนักเรียน/นักศึกษากลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเสพ (Re X-ray) แล้วนำเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในรูปแบบที่เหมาะสม (ค่าย/จิตสังคัมบำบัดในโรงเรียน ฯลฯ) ทั้งนี้ โดยเน้นการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำ

- ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมป้องกัน ฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาเสาพิทิดที่มีคุณภาพ เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมหลังเลิกเรียน กิจกรรมศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดต้านภัยยาเสพพิทิด

- สถานศึกษาเร่งสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้และต่อต้านยาเสพพิทิด เช่น ขจัด มุมอับ/พื้นที่เสี่ยง ในโรงเรียน กิจกรรม Home Room กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น

- ส่งเสริมการใช้เกณฑ์มาตรฐานกลางเพื่อรองรับคุณภาพการจัดกิจกรรมป้องกันฝ้าระวัง แก้ไข ปัญหาเสาพิทิดในสถานศึกษา

(2) ดำเนินโครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพพิทิด เพื่อปฏิบัติหน้าที่ฝ้าระวังปัญหาเสาพิทิดใน สถานศึกษาระดับขยายโอกาสและมัธยมศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ

(3) ส่งเสริมทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพพิทิด โดยจัดทำแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อ การป้องกันยาเสพพิทิด และบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนปกติในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) โดยให้มีครูผู้สอนทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพพิทิด อย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน

(4) ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้ผู้นำ/หลักธรรมทางศาสนา ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสาพิทิด เช่น

- จัดค่ายศาสนธรรมพร้อมสอดแทรกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพพิทิดและการป้องกันยาเสพพิทิด ให้กับนักเรียนระดับชั้นขยายโอกาส มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาทั่วประเทศ

- จัดทำสื่อประกอบการสอนให้ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและครูพระสอน พระปริยัติธรรม เพื่อสอดแทรกเนื้อหาการป้องกันยาเสพพิทิดในการเรียนการสอน เช่น คู่มือการจัดการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรมเพื่อป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพพิทิด

- ขอความร่วมมือโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามให้สอดแทรกเนื้อหาการป้องกันยาเสพพิทิด เข้าสู่ การเรียนการสอน

(5) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกแห่งขับเคลื่อนการดำเนินโครงการรณรงค์ป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสาพิทิด TO BE NUMBER ONE

(6) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสอดส่องฝ้าระวังไม่ให้ยาเสพพิทิด แพร่ระบาดเข้าถึงเด็กและเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยผ่านกลุ่ม/ชมรม/องค์กร เยาวชน/เครือข่ายเยาวชน

(7) ส่งเสริมให้เยาวชนมีเป้าหมายชีวิต เห็นคุณค่าของตนเอง ครอบครัว และมีจิตอาสา/จิต สาธารณะ เห็นแก่ส่วนรวม โดยจัดกิจกรรมทางเลือก กิจกรรมพัฒนาทักษะทางอาชีพ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ

(8) ส่งเสริมกิจกรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงรวมทั้งจัดพื้นที่ สร้างสรรค์เชิงบวกสำหรับเด็กและเยาวชน กลุ่มนิสิต นักศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการ ดังนี้

(1) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความตระหนักถึงโทษพิษภัย/ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดและรู้วิธีป้องกันตนเองจากปัญหาเสพติดในสถานศึกษาและแหล่งมั่วสุมภายนอกสถานศึกษา

(2) ส่งเสริมเครือข่ายเยาวชนในระดับอุดมศึกษาในการจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในสถาบันการศึกษาและรอบพื้นที่

(3) ให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่นักศึกษาให้มีจิตสำนึกสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันสอดส่องเฝ้าระวังไม่ให้ยาเสพติดแพร่ระบาด

1.3.2 กลุ่มวัยรุ่นนอกสถานศึกษา มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนผ่านกิจกรรมอาสา และสร้างการเรียนรู้เชิงป้องกันให้กับครอบครัวกลุ่มเสี่ยง สร้างแรงจูงใจในชีวิต โดยกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

(1) สืบค้นและค้นหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา และชักจูง ให้ความสนใจกับ ผู้ปกครอง และนำเยาวชนเข้ารับการอบรมฯ

(2) ป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา ด้วยแนวคิดเปลี่ยนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นพลัง โดยจัดอบรมหลักสูตรเยาวชนอาสารักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด (ยอส.) เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและพัฒนาทักษะการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการบริการสังคมและชุมชน

(3) นำเยาวชนอาสารักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด (ยอส.) ที่ผ่านการอบรมในปีงบประมาณที่ผ่านมาและปีงบประมาณ 2558 ปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือเจ้าหน้าที่/อาสารักษาดินแดน (อส.) ในการปฏิบัติงานบริการสังคมและชุมชน

(4) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยงให้เป็นผู้มีเป้าหมายในชีวิต และหันมาเป็นเยาวชนอาสาเพื่อเป็นพลังในการพัฒนาสร้างสรรค์ชุมชน และท้องถิ่นของตน

(5) สร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวที่มีผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติด ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด รวมถึงส่งเสริมให้มีกิจกรรม/ระบบป้องกันให้คำแนะนำและระคับประคองดูแลช่วยเหลือครอบครัวที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และครอบครัวผู้ผ่านการบำบัดรักษาฯ

1.4 กลุ่มผู้ใช้แรงงานและสถานประกอบการ โดยกระทรวงแรงงาน รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

1.4.1 ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีระบบการจัดการด้านยาเสพติดในสถาน ประกอบกิจการ ตามเกณฑ์โรงงานสีขาว และมาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานประกอบการ

1.4.2 สืบค้นตรวจสอบมาตรฐานสถานประกอบการที่ผ่านระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

1.4.3 ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่นายจ้าง/ลูกจ้าง รวมทั้งให้ความรู้เรื่องโทษพิษภัยยาเสพติด โดยเฉพาะแก่ลูกจ้าง/ผู้ใช้แรงงานที่มีความเสี่ยงสูง/แรงงานต่างด้าวรวมทั้งการให้โอกาสแก่ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูในสถานประกอบการ

1.4.4 ปรับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้สอดคล้องและเอื้อต่อการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในสถานประกอบการ

1.4.5 สนับสนุนการดำเนินงานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE ในสถานประกอบการ

2. รณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยสำนักงาน ป.ป.ส. และกระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 จัดชุดตรวจรงค์ป้องกันยาเสพติดแบบเคลื่อนที่ของแต่ละจังหวัด/อำเภอ
- 2.2 สนับสนุนชุดตรวจรงค์ป้องกันยาเสพติดแบบเคลื่อนที่ในการสร้างภูมิคุ้มกันในพื้นที่เป้าหมาย
- 2.3 สนับสนุนกำนันผู้ใหญ่บ้านในการตรวจรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2.4 ร่วมปฏิบัติการในชุดตรวจรงค์ป้องกันยาเสพติดแบบเคลื่อนที่ โดยดำเนินการตรวจรงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องโทษพิษภัยยาเสพติด สร้างความตระหนักให้เกิดความตื่นตัวในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ที่มีปัญหาทั้งในชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการ
- 2.5 พัฒนาและผลิตสื่อตรวจรงค์ป้องกันยาเสพติดแบบเคลื่อนที่ รวมทั้งตรวจรงค์ผ่านสื่อรูปแบบอื่น ๆ

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานกรมการจัดหางาน)

2. หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สำนักงานส่งเสริม สวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และ ผู้สูงอายุ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)กระทรวง แรงงาน (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานประกันสังคม) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กรมประชาสัมพันธ์) กระทรวงวัฒนธรรม (กรมการ ศาสนา) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรม ส่งเสริมวัฒนธรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สถาบันการพลศึกษา) กรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา)

ตัวชี้วัด

1. ป้องกันการเสพยาเสพติดรายใหม่ไม่ให้เกิดขึ้นเกินกว่า ร้อยละ 10
2. ร้อยละ 80 ของจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศได้รับเครื่องมือการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
3. ร้อยละ 80 ของเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงจำนวน 4,800,000 คนในโรงเรียนทุกแห่งทั่วประเทศที่มีการจัดการเรียนการสอนทุกแห่งทั้งสังกัดภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
4. ร้อยละ 80 ของจำนวนสถานศึกษาขยายโอกาส มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศมีการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด

เป้าหมายยุทธศาสตร์

ลดจำนวนของผู้เสพยาเสพติดในพื้นที่ โดยนำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่มีมาตรฐานและมีความเหมาะสมกับผู้เสพยาเสพติด โดย

1. นำผู้เสพผู้ติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาทุกระบบให้ได้จำนวน 220,000 คน โดยจำแนกเป็นระบบสมัครใจ สถานพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข 44,800 คน กระทรวงมหาดไทย (ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม) 57,000 คน ระบบบังคับบำบัด กรมคุมประพฤติ 100,000 คน ระบบต้องโทษ กรมราชทัณฑ์ 15,000 คน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 3,200 คน

2. พัฒนามาตรฐานกระบวนการคัดกรอง การบำบัดทุกระบบ ทุกขั้นตอน

จุดเน้นการดำเนินงาน มุ่งเน้นการดำเนินงานในเชิงคุณภาพ และการนำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาในระบบ สมัครใจเป็นอันดับแรก ตามแนวทางประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 การปรับปรุงมาตรฐานการบำบัดรักษาทุกระบบ

มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

1. การค้นหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด

1.1 ปรับทัศนคติของผู้เสพผู้ติดเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดให้เห็นผลกระทบของการใช้ยาเสพติดในระยะเวลานานจะทำให้เป็นโรคมองตียาจำเป็นต้องเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟู

1.2 ปรับทัศนคติของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่เห็นว่าการมีบุตรหลานใช้ยาเสพติดเป็นสิ่งที่น่าอับอาย และมักจะปกปิดข้อมูล ให้เข้าใจถึงอาการของโรคมองตียาเสพติด และหลักการปฏิบัติในกรณีบุตรหลานใช้ ยาเสพติดและการดูแลภายหลังการบำบัดฟื้นฟู โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟู

1.3 ปรับทัศนคติของสถานศึกษาที่เห็นว่าการมีนักเรียนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะทำให้เกิดความเสียหาย และมักจะปกปิดข้อมูล หรือไม่ดำเนินการต่อปัญหา หรือไล่ออก จึงต้องรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจและให้โอกาสในกรณีที่นักเรียนติดยาเสพติดโดยกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 ปรับทัศนคติของสถานประกอบการที่มีพนักงานที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อให้นำเข้าสู่การบำบัดรักษา หรือหาสาเหตุและแก้ไขปัญหาโดยสถานประกอบการ

1.5 รณรงค์ค้นหาผู้เสพผู้ติดในชุมชนโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สถานประกอบการโดยนายจ้าง ครอบครัวยุ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชักจูงให้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

1.6 การค้นหาผู้เสพผู้ติดโดยการสุ่มตรวจค้นในพื้นที่แพร่ระบาด กลุ่มเป้าหมายที่เสี่ยงเพื่อชักจูงให้ยินยอมเข้ารับการบำบัดรักษา หรือการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. การคัดกรองผู้เสพผู้ติดยาเสพติด

การนำผู้เสพผู้ติดเข้ารับการบำบัดรักษาแบบสมัครใจสามารถดำเนินการโดยอาศัยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 เรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศจัดตั้งศูนย์คัดกรองของจังหวัด โดยมีองค์ประกอบซึ่งหัวหน้าศูนย์คัดกรอง ทีมคัดกรองเจ้าหน้าที่ เมื่อพบผู้เสพผู้ติดที่ผลการตรวจปัสสาวะมีสารเสพติด และยินยอมที่จะเข้ารับการบำบัด ต้องได้รับการคัดกรองเบื้องต้น และต้องแจ้งผลการคัดกรองพร้อมบันทึกข้อมูลกำหนดวันนัดหมาย เพื่อให้ผู้เสพผู้ติดเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู โดยกำหนดให้ผู้เสพเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผู้ติดยาเสพติด ผู้เสพผู้ติดที่มีโรคแทรกทางกายหรือจิตเวชให้ส่งต่อเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

3. การพัฒนามาตรฐานการบำบัดรักษา

3.1 พัฒนาการคัดกรองเพื่อจำแนกสภาพการเสพติด ประกอบด้วย

3.1.1 พัฒนามาตรฐานและศักยภาพบุคลากรด้านการคัดกรอง ด้านการบำบัดฟื้นฟูแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสำหรับกลุ่มผู้เสพ เนื่องจากผู้เสพเป็นกลุ่มที่ยังมีโอกาส ลด ละเลิกจากยาเสพติดได้ หากได้รับการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมและการติดตามดูแลต่อเนื่องด้วยความเข้าใจและให้โอกาส

3.1.2 การพัฒนาเครื่องมือการคัดกรอง แบบประเมินต่างๆ

3.1.3 การพัฒนากลไกการคัดกรองระดับจังหวัดหรืออำเภอ ศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู เพื่อจำแนกผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู การส่งต่อผู้เข้ารับการบำบัดไปยังสถานบำบัดที่เหมาะสม และเป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เช่น การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจโดยชุมชน บำบัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม การบำบัดโดยสถานพยาบาล หรือการบำบัดโดยสถานพยาบาลเฉพาะทางในกรณีเป็นผู้ที่เกินขีดความสามารถที่ระบบของสถานพยาบาลทั่วไปจะดูแล

3.2 พัฒนามาตรฐานการบำบัดฟื้นฟูให้มีคุณภาพ โดยพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบำบัดฟื้นฟูในระบบสมัครใจ ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่ายในระบบบังคับบำบัด และการบำบัดฟื้นฟูเพื่อปรับพฤติกรรม ดังนี้

3.2.1 พัฒนาศักยภาพของผู้ให้บริการบำบัดฟื้นฟู บุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

3.2.2 พัฒนาโปรแกรมบำบัดฟื้นฟู ให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เสพผู้ติดยา และเน้นความสำเร็จของการบำบัดคือ มีทัศนคติที่จะไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อกลับสู่ชุมชน

3.2.3 พัฒนาสถานที่รองรับทั้งในระบบงานสาธารณสุข และระบบงานของกรมคุมประพฤติโดยพิจารณาจัดทำให้มีการกระจายตัวที่ครอบคลุมสภาพการแพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่

3.2.4 พัฒนามาตรฐานการบำบัดผู้เสพผู้ติดยาอย่างมีคุณภาพ โดยมอบหมายสาธารณสุขจังหวัดในการกำกับมาตรฐานการบำบัดฟื้นฟู และมาตรฐานของสถานที่บำบัด

3.2.5 การประเมินเพื่อรองรับเป็นผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู การสอบถามข้อมูลเพื่อการติดตามและผู้ประสงค์ได้รับความช่วยเหลือเมื่อสิ้นสุดโปรแกรมบำบัด และสามารถส่งต่อข้อมูลให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้ความช่วยเหลือในขั้นตอนของการติดตามได้ เป็นต้น

3.2.6 การนิเทศ ติดตาม และประเมินการดำเนินงานตามมาตรฐาน

3.3 พัฒนาระบบข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ให้มีความสมบูรณ์ รองรับปฏิบัติการตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 และเพื่อใช้ประโยชน์ในการคัดกรอง ส่งต่อเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู การติดตาม ดูแลช่วยเหลือให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และเป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบการคงอยู่ในระบบการบำบัดฟื้นฟูและจำนวนครั้งที่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูโดยกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สำนักงาน ป.ป.ส.

4. การบำบัดรักษา

4.1 บำบัดรักษาในระบบสมัครใจ ตามระดับความรุนแรงของการเสพติดและการส่งต่อที่มีคุณภาพ โดยกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย

4.1.1 ผู้เสพให้บำบัดฟื้นฟูแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

4.1.2 ผู้ติดยาและผู้ติดยาหนักให้ส่งต่อเข้าบำบัดฟื้นฟูในสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข หรือกรุงเทพมหานคร

4.2 บำบัดรักษาในระบบบังคับบำบัด โดยกรมคุมประพฤติ

4.2.1 พัฒนาระบบการตรวจพิสูจน์ โดยการจัดโปรแกรมอบรมให้ความรู้สำหรับผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) ในระหว่างรอการตรวจพิสูจน์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเบื้องต้น รวมถึง

จัดทำโครงการนำร่องการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการฟื้นฟูฯ สำหรับผู้ที่ถูกควบคุมตัวระหว่างรอตรวจพิสูจน์ในลักษณะเช่นเดียวกับโครงการนำร่องที่เรือนจำกลางคลองเปรม

4.2.2 บำบัดโดยเน้นการฟื้นฟูฯ แบบควบคุมตัวเป็นหลัก และกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสำรวจความต้องการความช่วยเหลือภายหลังผ่านการฟื้นฟูฯ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมก่อนกลับสู่สังคม โดยเน้นการป้องกันการกลับไปเสพติดซ้ำ

4.3 บำบัดรักษาในระบบต้องโทษ โดยกรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ และเน้นกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนกลับสู่สังคม รวมทั้งประสานข้อมูลเพื่อการติดตามผลกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก

กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต)

กระทรวงยุติธรรม (กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน)

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

2. หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

กระทรวงกลาโหม (กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)

กระทรวงสาธารณสุข (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

องค์กรศาสนา

ภาคเอกชน ภาคประชาชน

ตัวชี้วัด

1. จำนวนผู้เสพผู้ติดเข้ารับการบำบัดรักษาตามเป้าหมาย

2. สัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูทั้งหมด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม

เป้าหมายยุทธศาสตร์

การติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติ และไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ โดยดำเนินการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ทุกระบบของปี 2557 และ 2558 ให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวน 230,000 คน และดูแลให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมแก่ผู้ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือทุกคน โดยกำหนดเป้าหมายอย่างน้อย 70,000 คน

จุดเน้นการดำเนินงาน

การติดตามผู้ผ่านการบำบัด การช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาในทุกระบบให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 108/2557

มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

1. การติดตามผู้ผ่านการบำบัด

1.1 พัฒนาระบบการติดตามผู้ผ่านการบำบัดรักษา โดย

1.1.1 พัฒนากลไกการติดตามในพื้นที่ โดยใช้กลไกกำนันผู้ใหญ่บ้าน และเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเป็นหลักในการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษา โดยกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลัก

1.1.2 พัฒนาระบบข้อมูลและส่งต่อข้อมูลผู้ผ่านการบำบัดระหว่างสถานบำบัดกับอำเภอหรือหน่วยงาน

1.1.3 จัดทำคู่มือสนับสนุนการติดตามช่วยเหลือ

1.1.4 ปรับทัศนคติของชุมชนที่มองว่าผู้เสพยาเสพติดจะต้องเป็นคนที่ไม่ดี ควรใช้มาตรการทางกฎหมายที่รุนแรง ดังนั้นจึงควรรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจและให้โอกาสในกรณีที่คนในชุมชนใช้ยาเสพติด

1.1.5 ปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่และฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย ให้เจ้าหน้าที่เข้าใจถึงธรรมชาติของโรคสมองติดยา และใช้ดุลพินิจภายใต้กรอบกฎหมายอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม

1.1.6 ติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูรวมถึงดูแลและให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมแก่ผู้ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือในทุกอายุ

1.1.7 พัฒนาบุคลากรของภาครัฐและภาคส่วนอื่นๆ ในการติดตาม ดูแล ผู้เสพผู้ติดในพื้นที่มอบกระทรวงสาธารณสุขชี้แจงและฝึกอบรมให้วิทยากรครู ก ทุกจังหวัด และให้วิทยากรครู ก ไปดำเนินการฝึกอบรมในระดับอำเภอหรือวิทยากรครู ข ให้มีจิตวิทยาในการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูและเทคนิคให้คำปรึกษาเบื้องต้น

1.1.8 กำกับและประเมินผลการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

1.1.9 กลไกในการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู มอบกระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร ดำเนินการ ดังนี้

(1) จัดตั้งศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูระดับจังหวัดและอำเภอโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และนายอำเภอผู้อำนวยการสำนักงานเขต เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯอำเภอ/เขต

(2) กลไกตาม (1) ทำหน้าที่ในการติดตามดูแล และอาศัยศักยภาพการเป็นผู้นำท้องที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการเป็นกลไกหลักในการติดตาม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการงาน อาชีพ การศึกษา สุขภาพ ฯลฯ เพื่อให้ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงดำเนินการรวบรวมจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติผู้ผ่านการบำบัดรักษา และจัดส่งข้อมูลให้กับผู้รับผิดชอบในการติดตามช่วยเหลือในพื้นที่ เพื่อไม่ให้ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำอีก

(3) กำหนดให้มีชุดปฏิบัติการระดับตำบล และทีมติดตามในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนทำ หน้าที่ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูตามวงรอบที่กำหนดอย่างน้อย 4 ครั้ง/ปี

2. การช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

2.1 พัฒนาต่อยอดการติดตามไปสู่การช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาในด้านต่างๆ ตามความจำเป็นของบุคคล เช่น ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การช่วยเหลือด้านอาชีพ การทำงาน การศึกษา ฯลฯ

2.2 ปรับทัศนคติกระตุ้นให้สถานประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบสังคมที่สามารถช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด ซึ่งไม่ควรตั้งข้อปฏิเสธ ควรช่วยเหลือให้มีโอกาสในการทำงานเพื่อคืนคนดีสู่สังคม

2.3 จัดวางระบบข้อมูลผู้ผ่านการบำบัดรักษาจากทุกระบบ และส่งต่อข้อมูลไปยังจังหวัดและอำเภอเพื่อมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูตามความเหมาะสมแก่ผู้ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือ

2.4 พัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูที่ประสงค์รับความช่วยเหลือ โดยการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษา การฝึกอบรม การจัดหา งานหรือทุนสงเคราะห์ รวมทั้งการสนับสนุนให้สถานประกอบกิจการรับผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูเข้าทำงานใน สถานประกอบกิจการ

2.5 การประสานงานเชิงรุกระหว่างหน่วยงานติดตามช่วยเหลือกับหน่วยงานที่สามารถประสาน หรือให้ความช่วยเหลือได้ เช่น กระทรวงแรงงานในเรื่องการผลักดันเข้าสู่ระบบแรงงาน กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในเรื่องแหล่งเงินทุนช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้านต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการศึกษาในแต่ละระบบ กระทรวงยุติธรรมในเรื่องแหล่งทุนและการช่วยเหลือเรื่องงานในโครงการ เฉพาะกิจ เป็นต้น

2.6 กำกับและประเมินผลการช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้เป็นไปตามเป้าหมาย

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก

กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต)

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น)

2. หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

การศึกษาเอกชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน คณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน)

กระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการ จัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานประกันสังคม)

กระทรวงสาธารณสุข (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต กรมอนามัย)

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ภาคเอกชน ภาคประชาชน

ตัวชี้วัด

- ร้อยละ 80 ของผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูได้รับการติดตาม
- จำนวนผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือตามความประสงค์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด

เป้าหมายยุทธศาสตร์

- ควบคุมการลักลอบลำเลียงและนำเข้ายาเสพติด

- ชายแดนจุดตรวจหลัก 69 จุด ใน 41 อำเภอ 16 จังหวัด

- ชายแดนจุดตรวจจorong 121 จุด ใน 51 อำเภอ 19 จังหวัด
- ตอนในจุดตรวจหลัก 63 จุด ใน 61 อำเภอ 43 จังหวัด
- ตอนในจุดตรวจจorong 75 จุด 74 อำเภอ 26 จังหวัด
- 2. สกัดกั้นการลำเลียงทางขนส่งรถโดยสารประจำทาง 20 จุด ในสถานีรถโดยสารของจังหวัด/อำเภอชายแดน และจังหวัดที่เป็นจังหวัดสำคัญของการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 3. สกัดกั้นการลำเลียงทางรถไฟสายหลักภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้
- 4. สกัดกั้นการขนส่งพัสดุภัณฑ์ของหน่วยงานรับจ้างขนส่งและไปรษณีย์ 20 แห่ง ในจังหวัด/อำเภอชายแดน และจังหวัดที่เป็นจังหวัดสำคัญของการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 5. สกัดกั้นตามท่าอากาศยานนานาชาติ 7 แห่ง
- 6. เสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน 1,200 หมู่บ้าน/ชุมชน
- 7. จับกุมผู้กระทำความผิดคดีร้ายสำคัญ ร้อยละ 20 ของคดีที่จับกุมทั้งหมด
- 8. ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ต้องหาซึ่งเลขอาชญากรรม ป.ป.ส. มีคำสั่งอนุมัติให้จับกุมในความผิดฐานสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ ต้องได้รับการออกหมายจับโดยศาล
- 9. ดำเนินการด้านทรัพย์สินตามมาตรการทางกฎหมายต่อผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายสำคัญทุกราย
- 10. ลดการผลิตฝิ่นและกัญชาในประเทศ
- 11. ยุติบทบาทการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกเรือ่นจำทุกแห่ง
- 12. ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกราย

จุดเน้นการดำเนินงาน

เน้นการควบคุม สกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ เข้าสู่ประเทศไทย ตลอดจนปราบปรามทำลายกลุ่ม เครือข่ายการค้ายาเสพติดในทุกระดับ โดย

1. สืบสวน ปราบปราม ทำลายโครงสร้างวงจรทางการเงิน และขยายผลกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดในทุกระดับ
2. ยุติพฤติกรรมการค้ายาเสพติดที่มีการสั่งการจากนักค้ายาเสพติดในเรือ่นจำ
3. สืบสวน ปราบปรามเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
4. ดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
5. สกัดกั้นยาเสพติดชายแดนพื้นที่ภาคเหนือ และพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
6. ดำเนินมาตรการทางด้านทรัพย์สินเชิงคุณภาพตามประกาศ คสช.ที่ 116/2557 และขยายมาตรการทางด้านทรัพย์สินไปยังกฎหมายอื่นๆให้มากยิ่งขึ้น ทั้งกฎหมาย ปง. กฎหมายบังคับโทษปรับ และกฎหมายสรรพากร

มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

1. **สกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติด การนำออกเคมีภัณฑ์ และสารตั้งต้น** โดยการบูรณาการหน่วยงานร่วมสกัดกั้นทุกหน่วย เพื่อควบคุมการลักลอบลำเลียง และนำเข้ายาเสพติดทางชายแดน จนถึงเส้นทางคมนาคมและระบบขนส่งที่เข้าสู่พื้นที่ตอนใน โดย

1.1 สกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด โดยกองกำลังป้องกันชายแดนทั้งทางบก ทางน้ำ ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง

(1) ใช้กองกำลังป้องกันชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล โดยกองทัพไทย และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำรวจ ฝ่ายปกครอง เพื่อสกัดกั้นการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด เคมีภัณฑ์ และสารตั้งต้น

(2) จัดตั้งชุดปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติดเพื่อปฏิบัติการลาดตระเวนตามแนวชายแดนที่เป็นพื้นที่นำเข้าและส่งออกยาเสพติด เคมีภัณฑ์ และสารตั้งต้น และอุปกรณ์การผลิตยาเสพติด

(3) จัดตั้งชุดปฏิบัติการข่าวเพื่อสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดและติดตามการเคลื่อนไหวของนักค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

1.2 เสริมสร้างศักยภาพในการสกัดกั้นยาเสพติดด้วยเทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัย โดย

(1) เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการสกัดกั้นชายแดนฯ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น เครื่องมือฝ้าตรวจตามแนวชายแดน กล้อง CCTV

(2) บูรณาการการใช้เทคโนโลยี เพื่อการสืบสวนขยายผลในจุดตรวจ/จุดสกัดที่มุ่งเน้นพิเศษ

1.3 พัฒนาประสิทธิภาพจุดตรวจจุดสกัดบริเวณพื้นที่ตอนใน โดยสนับสนุนข้อมูลทางการข่าว อุปกรณ์เทคโนโลยีประจำด่านตรวจ และพัฒนาทักษะบุคลากร

1.4 สกัดกั้นยาเสพติดตามเส้นทางคมนาคมที่เป็นเส้นทางผ่านของการลำเลียงยาเสพติดโดยบูรณาการการตั้งด่านถาวร จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดตรวจจุดสกัดที่อยู่ในเส้นทางคมนาคมสายหลักและสายรอง รวมทั้งการดำเนินการตั้งจุดตรวจโดยปรับเปลี่ยนช่วงเวลาตามสถานการณ์และข้อมูลการข่าวที่เหมาะสม

1.5 จัดตั้งชุดสืบสวนขยายผลในระดับกองบัญชาการตำรวจภูธรภาคและกองทัพอากาศ ในลักษณะชุดเคลื่อนที่เร็ว และมีภารกิจในการสืบสวน ติดตามความเคลื่อนไหว จับกุม ขยายผล และใช้เทคโนโลยีด้านการสืบสวนให้เกิดประสิทธิภาพ

1.6 พัฒนาระบบการควบคุมสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านระบบการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ (Border Logistics) โดยเฉพาะการสกัดกั้นยาเสพติดที่มากับการข้ามแดนของบุคคลและยานพาหนะ

1.7 ตรวจสอบการนำเข้ายาเสพติดแฝงกับระบบขนส่งทุกประเภท อาทิเช่น สถานีขนส่งผู้โดยสาร จุดพักรถประจำทาง รวมทั้งมาตรการตรวจสอบการขนส่งพัสดุภัณฑ์ ฯลฯ โดย

(1) ใช้มาตรการสกัดกั้นยาเสพติดตามสถานีขนส่งรถโดยสารประจำทาง โดยมอบหมายให้กระทรวงคมนาคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงาน ป.ป.ส. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยสนับสนุน

(2) นำเทคโนโลยีเครื่อง X-Ray ตรวจสอบสิ่งของและสัมภาระมาประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบสิ่งของและสัมภาระต้องสงสัยเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้โดยสารสถานีขนส่งรถโดยสารประจำทาง ผู้โดยสารสถานี รถไฟสายหลัก รวมถึงตรวจสอบการขนส่งพัสดุภัณฑ์ในแต่ละที่ทำการรับ-ส่ง

(3) ให้ สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าภาพหลักในการออกแผนตรวจค้นพัสดุภัณฑ์ทางไปรษณีย์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(4) ให้ สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าภาพหลักในการออกแผนร่วมกับกองบังคับการตำรวจรถไฟ เพื่อตรวจค้นเส้นทางรถไฟสายหลัก และประสานงานกับตำรวจรถไฟเพื่อสุ่มตรวจในการปราบปรามและป้องปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(5) จัดระบบวิธีการ มาตรการในการตรวจสอบข้อมูลบุคคลที่ขนและลำเลียงยาเสพติดมากับรถโดยสารประจำทางหรือรถไฟ เพื่อแยกผู้โดยสารที่มีฐานข้อมูลที่เคยถูกจับกุมหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดออกจากผู้โดยสารทั่วไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบข้อมูลและปฏิบัติการตรวจค้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.8 สกัดกั้นยาเสพติด ณ ด่านศุลกากร ท่าอากาศยานนานาชาติ และท่าเรือระหว่างประเทศ โดย

(1) เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจค้นการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติด เคมีภัณฑ์สารตั้งต้น ด้านศุลกากร ท่าอากาศยานนานาชาติ และทำเทียบเรือระหว่างประเทศ

(2) ประสานงานด้านการข่าวระหว่างประเทศและจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบนำเข้าและส่งออกยาเสพติดระหว่างประเทศ

(3) จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการตรวจค้นยาเสพติด

(4) ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการซุกซ่อนยาเสพติด และตัวยาเสพติดชนิดต่างๆ ให้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(5) การสกัดกั้นยาเสพติดตามท่าอากาศยานนานาชาติ ให้กรมศุลกากรเป็นเจ้าภาพหลัก โดยให้ดำเนินการภายใต้โครงการ ASEAN Airport Interdiction Task Force (AAITF) เพื่อมุ่งหมายให้มีความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าอากาศยานนานาชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน

1.9 เสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน เพื่อเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่จำนวน 1,200 หมู่บ้าน/ชุมชน ใน 86 อำเภอ 28 จังหวัด โดย

(1) รณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ โดยมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นผู้รับผิดชอบ

(2) จัดตั้งชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนเพื่อปฏิบัติงานมวลชนชายแดน ปรับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่

(3) รณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม และสร้างกระแสต่อต้านยาเสพติดให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน

1.10 ให้มีกลไกคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการการสกัดกั้นยาเสพติดอย่างบูรณาการ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับภาค และให้เพิ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป.ป.ง. สำนักงาน ป.ป.ท. และกรมสรรพากร เป็นหน่วยงานประสานการเชื่อมต่อการสกัดกั้นยาเสพติดอย่างบูรณาการ

2. สืบสวน ปราบปราม ทำลายโครงสร้างการค้า และกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดในทุก ระดับ

โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยตรวจสอบทางการเงิน ดังนี้

2.1 ให้มีการปฏิบัติการในรูปแบบ Task Force มุ่งขยายผลการบังคับใช้กฎหมาย ตามมาตรา 6 และมาตรา 8 ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

2.2 สืบสวน จับกุม และขยายผลไปสู่การทำลายเครือข่ายนักค้ายาเสพติดทุกระดับ

2.3 ตรวจพิสูจน์และวิเคราะห์ตัวอย่างอย่างบูรณาการ เชื่อมโยงการจับกุมคดีร้ายสำคัญและการลำเลียงยาเสพติด

2.4 สืบสวนทางการเงินของเครือข่ายนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ เพื่อขยายผลเครือข่ายและตัดวงจรทางการเงินของกลุ่มค้ายาเสพติดโดยบูรณาการหน่วยงาน ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ง. กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป.ป.ส. ธนาครแห่งประเทศไทย กรมสรรพากร ให้มีการจัดตั้งกลไกแบบบูรณาการทั้งระดับภาค/จังหวัดโดยให้จัดตั้งชุดปฏิบัติการสืบสวนทางการเงินในระดับกองบัญชาการระดับภาคและจังหวัด/กองบังคับการ ระดับละ 1 ชุดปฏิบัติการ และกำหนดเป้าหมาย สืบสวนปฏิบัติการระดับละ

1 เป้าหมาย

2.5 ปราบปรามนักค้ายาเสพติดในพื้นที่แพร่ระบาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการปราบปรามตามข้อร้องเรียนของประชาชน

2.6 พัฒนาศักยภาพและสร้างบุคลากรให้เพียงพอต่อการสืบสวนเครือข่ายการค้ายาเสพติดในทุกระดับ

3. ตรวจสอบ ยึดอายัดทรัพย์สินเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการทางกฎหมายและมาตรการทางทรัพย์สินต่อผู้ต้องหายาเสพติด โดยเฉพาะรายสำคัญ โดย

3.1 ยึดอายัดทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติในเชิงคุณภาพ

3.2 บูรณาการกฎหมาย โดยใช้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร เพื่อตรวจสอบ กีดกัน ให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของกลุ่มและเครือข่ายการค้ายาเสพติด โดยมีการประสานข้อมูลเพื่อการตรวจสอบระหว่างหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ง. กรมสรรพากร สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น

3.3 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรการทางด้านทรัพย์สิน ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภาค และระดับจังหวัด

4. พัฒนางานข่าวกรองยาเสพติด สามารถเชื่อมโยงงานการข่าวในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม ดังนี้

4.1 บูรณาการงานการข่าวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารภายนอกประเทศและภายในประเทศ

4.2 จัดระบบข้อมูลข่าวสารยาเสพติด ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ บนฐานเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงาน

4.3 เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และขีดความสามารถในด้านการข่าวให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

5. ดำเนินการกับเรื่องร้องเรียนของประชาชน

5.1 รับเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านทางสายด่วนสำนักงาน ป.ป.ส. 1386 ตู้ ปณ. 123 อินเทอร์เน็ต ประชาชนแจ้งข่าวด้วยตนเอง และศูนย์ดำรงธรรมของกระทรวงมหาดไทย

5.2 ให้สำนักงาน ป.ป.ส. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรวจสอบข้อมูลบุคคลที่ถูกร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในเบื้องต้น และมอบหมายให้ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศอ.ปส.จ.) เป็นหน่วยงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

5.3 ปฏิบัติการปิดล้อมตรวจค้นยาเสพติดหมู่บ้าน/ชุมชน หรือพื้นที่เสี่ยง ตามเรื่องร้องเรียนดังกล่าวโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.4 ให้ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศอ.ปส.จ.) รายงานผลการปฏิบัติให้สำนักงาน ป.ป.ส. ทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

6. ควบคุมพื้นที่ผลิตฝิ่นและกัญชาในประเทศ โดยกองทัพบก สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

6.1 พิสูจน์ทราบพื้นที่ปลูกพืชเสพติดในทุกพื้นที่ที่มีการปลูกพืชกัญชา และพื้นที่ปลูกฝิ่นในพื้นที่สูงทางภาคเหนือ

6.2 ดำเนินการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดตามกระบวนการยุติธรรม

6.3 จัดทำแผนปฏิบัติการและการเปิดปฏิบัติการตัดฟันทำลายพืชเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองทัพภาคที่ 3 สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

6.4 ดำเนินการตามแผนแม่บทและโครงการพัฒนาทางเลือกบนพื้นที่สูงในประเทศ

7. ยุติบทบาทการค้าและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเรือนจำ โดย

7.1 เข้มงวดกวดขันการกระทำความผิดในเรือนจำ เช่น ปิดล้อมตรวจค้น ตรวจปัสสาวะ การป้องกันการจำหน่ายหน้าที โดยมอบหมายให้กรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

7.2 คัดแยกนักโทษรายสำคัญที่ยังมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากเรือนจำทั่วประเทศ มายังเรือนจำความมั่นคงสูงและวางระบบป้องกันและควบคุมการค้ายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกรมราชทัณฑ์กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้รับผิดชอบ

7.3 ปฏิบัติการจู่โจมตรวจค้นสิ่งของต้องห้ามและโทรศัพท์มือถือแบบบูรณาการ เพื่อหยุดยั้งไม่ให้เกิดการส่งการจากในเรือนจำทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง โดยให้ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด(ศอ.ปส.จ.) เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

7.4 บูรณาการขยายผลเครือข่ายนักค้ายาเสพติดในเรือนจำ โดยการตั้งชุดขยายผลอย่างถาวรในการสืบสวนเชิงลึกและปฏิบัติการ โดยมอบหมายให้กรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก สำนักงาน ป.ป.ส. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ท. กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานสนับสนุน

7.5 จัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการในเรือนจำความมั่นคงสูง (Super Max)

8. ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดย

8.1 เน้นดำเนินกรตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 112/2557 ลงวันที่

21 กรกฎาคม 2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ.2542 โดยให้ใช้กลไกคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลหรือข่าวสารการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ และเลขาธิการ ป.ป.ส.เป็นเลขานุการ โดยให้มีหน้าที่หลักในการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กรณีที่มีการกล่าวหา ร้องเรียนเป็นที่สงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สืบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปล่อยปละละเลยและที่มีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกจับกุม

8.2 กลไกการรับเรื่องร้องเรียนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มุ่งเน้นช่องทางสายด่วนสำ นักงาน ป.ป.ส. 1386 ตู้ ปณ.123 สายด่วนสำ นักงาน ป.ป.ท. 1206 ศูนย์ดำ รงธรรมและศูนย์บริการประชาชน 1111

8.3 คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 69/2557 ให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐต้องกำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ และให้หัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามอำนาจหน้าที่อย่างเฉียบขาดและรวดเร็ว

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ท. กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมราชทัณฑ์ กรมบังคับคดี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์)

กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง)

กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์)

สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักข่าวกรองแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร)

กระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กรมสรรพากร)

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไปรษณีย์ไทย)

2. หน่วยงานสนับสนุน

สำนักงานอัยการสูงสุด

กระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ)

กระทรวงการต่างประเทศ

กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

ตัวชี้วัด

1. จับกุมผู้กระทำความผิดคดีร้ายสำคัญ ร้อยละ 20 ของคดีที่จับกุมทั้งหมด
2. ดำเนินการด้านทรัพย์สินตามมาตรการทางกฎหมายต่อผู้ต้องหาคดียาเสพติดร้ายสำคัญทุกราย
3. สกัดกั้นปริมาณยาเสพติดให้ได้ร้อยละ 50 ของปริมาณยาเสพติดที่จับกุมได้ทั่วประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ

เป้าหมายยุทธศาสตร์

แสวงหา เสริมสร้าง และพัฒนาความร่วมมือในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศตลอดจนองค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสกัดกั้น ปราบปรามยาเสพติดจากต่างประเทศที่เข้าสู่ประเทศไทย และยกระดับบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้ประสานงานหลักของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเชิงรุกกับประเทศอาเซียน เพื่อยกระดับบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการลักลอบผลิต ค้า และลำเลียงยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ระหว่างประเทศ
2. ผลักดันให้มีการยกระดับการปฏิบัติการร่วมในประเทศสหภาพเมียนมาร์ และสปป.ลาว เพื่อมุ่งไปสู่การปราบปรามทำลายแหล่งผลิตแหล่งเก็บพักการสกัดกั้นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์
3. ยกระดับบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้ประสานงานหลักของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภูมิภาคอาเซียนและขยายบทบาทสนับสนุนในด้านต่างๆให้กับประเทศในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงผ่านกลไก ASEAN-NARCO
4. พัฒนาประสิทธิภาพงานข่าวกรองยาเสพติดนอกประเทศให้สามารถเป็นเครื่องมือกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านยาเสพติด
5. ปฏิบัติตามพันธกรณีข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อลดปัญหายาเสพติดมาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

ทางการดำเนินงาน

1. ผลักดันความร่วมมือตามแผนปฏิบัติการด้านยาเสพติดอาเซียน เพื่อพัฒนาประเทศไทยสู่ความเป็นศูนย์กลางความร่วมมืออาเซียนในการควบคุมปัญหายาเสพติด โดย

1.1 พัฒนากลไกบริหารจัดการ ASEAN-NARCO โดยจัดตั้งสำนักงานประสานงานยาเสพติดอาเซียน(ASEAN-NARCO) ให้เป็นศูนย์กลางการประสานการปฏิบัติโดยเฉพาะด้านการปราบปรามและการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มประเทศอาเซียนและองค์การระหว่างประเทศ

1.2 พัฒนาความร่วมมือในการควบคุมปัญหายาเสพติด

(1) ความร่วมมือด้านการปราบปรามการผลิตการค้า ความร่วมมือทางการข่าว ความร่วมมือในการสกัดกั้นยาเสพติดตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ และการตรวจพิสูจน์คุณลักษณะยาเสพติด

(2) ความร่วมมือด้านป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

(3) ความร่วมมือในโครงการพัฒนาทางเลือกกับประเทศเพื่อนบ้าน การสำรวจพืชเสพติด และการควบคุมพืชเสพติด

(4) การพัฒนางานวิชาการของภูมิภาคอาเซียนในทุกด้าน

1.3 พัฒนาความร่วมมือในการผลักดันเชิงนโยบายในการควบคุมปัญหายาเสพติดในระดับภูมิภาคอาเซียน

1.4 พัฒนาบุคลากรด้านความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน และการเป็นศูนย์กลางความร่วมมืออาเซียนในการควบคุมปัญหายาเสพติด

2. ผลักดัน ความร่วมมือในการปราบปรามการผลิต การค้ายาเสพติด เคมีภัณฑ์และสารตั้งต้น รวมถึงการสร้างความสะดวกคล่องกันทางกฎหมายด้านยาเสพติด และการพัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้อง

2.1 ผลักดันให้มีปฏิบัติการทำลายแหล่งผลิต แหล่งพักยาเสพติด โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้ชายแดนไทยในประเทศสหภาพเมียนมาร์ และสปป.ลาว

2.2 ผลักดันให้มีการสกัดกั้นยาเสพติด เช่น การตั้งด่านสกัดตามเส้นทางหลักที่จะนำยาเสพติดเข้าประเทศไทย

2.3 พัฒนาประสิทธิภาพงานข่าวกรองนอกประเทศเพื่อเสริมการปฏิบัติการให้สำเร็จ สามารถสกัดกั้น จับกุมยาเสพติด

2.4 ส่งเสริมให้มีการสืบสวนทางการเงินบริเวณการค้าชายแดนและริบทรัพย์สินกลุ่มการค้าสำคัญ

2.5 จัดทำโครงการปฏิบัติการร่วมต่างๆ ได้แก่ โครงการปฏิบัติการแม่โขงปลอดภัย (Operation Safe Mekong Phase II) โครงการสกัดกั้นยาเสพติดบริเวณท่าอากาศยาน เป็นต้น

2.6 เสริมศักยภาพการปฏิบัติการด้านการปราบปรามยาเสพติด ในเรื่อง

(1) เสริมศักยภาพด้านชุดปฏิบัติการและปฏิบัติการปราบปรามต่างๆ

(2) เสริมศักยภาพดำเนินการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดทั้งในด้านการอบรมบุคลากร การจัดซื้ออุปกรณ์ในการตรวจพิสูจน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มาของการผลิตยาเสพติด ฯลฯ

(3) จัดทำโครงการเสริมศักยภาพและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อเสริมการปราบปราม

2.7 บังคับใช้กฎหมายและประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการข่าวกับชนกลุ่มน้อยที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

(1) ติดตามสถานการณ์และการเคลื่อนไหวของกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่พม่า

(2) แลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในบริเวณชายแดนของประเทศ และร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3. พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศและเน้นการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านยาเสพติด

3.1 เสริมสร้างความไว้วางใจกับนานาประเทศเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน

3.2 ให้ความร่วมมือตามข้อตกลง พันธกิจ และการพัฒนาข้อตกลง บันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในการควบคุมปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศ รวมถึงการส่งเสริมการแสดงบทบาทนำของไทยในเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศ

3.3 ผลักดันเชิงนโยบายและความร่วมมือ เพื่อมุ่งการควบคุมปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศร่วมกัน

3.4 พัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด

4. ประสาน ผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกัน บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ

4.1 พัฒนาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการป้องกัน เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันที่มีประสิทธิภาพร่วมกันกับนานาชาติประเทศ

4.2 พัฒนาความร่วมมือทางวิชาการและการสร้างมาตรฐานการบำบัดรักษาระหว่างประเทศ

4.3 พัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบำบัดรักษาเพื่อสามารถให้ความร่วมมือกับนานาชาติประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ผลักดันเพื่อขยายการพัฒนาทางเลือก เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศอย่างยั่งยืน

5.1 พัฒนากลไกบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเผยแพร่แนวทางการพัฒนาทางเลือกของไทยและแนวปฏิบัติสหประชาชาติฯ

5.2 เผยแพร่แนวปฏิบัติสหประชาชาติด้านการพัฒนาทางเลือกให้กับนานาชาติประเทศที่สนใจ

5.3 พัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาทางเลือกเพื่อสามารถให้ความร่วมมือกับนานาชาติประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาชนในพื้นที่เพาะปลูกพืชเสพติดโดย จัดทำโครงการสนับสนุนในการปลูกพืชทดแทนการปลูกพืชเสพติด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

6. บริหารจัดการการดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างมีเอกภาพ

6.1 จัดทำแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดระยะ 5 ปี (พ.ศ.2558 - 2562)

6.2 ติดตามผลการดำเนินงานตามแผน

6.3 อำนวยการและการบริหารจัดการคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด

6.4 จัดประชุมในระดับพหุภาคีเพื่อให้สนับสนุนความร่วมมือหรือโครงการต่างๆ

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก

กระทรวงการต่างประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมอาเซียน สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ)

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง)

กระทรวงสาธารณสุข (กรมการแพทย์)

2. หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม)

กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

กระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน)

กระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ กอง

อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร)

ตัวชี้วัด

ร้อยละ 80 ของจำนวนแผนงาน/โครงการตามแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีการดำเนินการ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด

เป้าหมายยุทธศาสตร์

เพื่อสร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยให้ทุกจังหวัดกำหนดสถานประกอบการที่เป็นพื้นที่เสี่ยงรอบสถานศึกษา เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานเร่งด่วน

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. เสริมสร้างและพัฒนาพื้นที่หรือกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างพฤติกรรมที่ดีหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ทุกจังหวัดมีการควบคุมพื้นที่ ลดเงื่อนไขปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อปัญหาเสพติด
3. สร้างสภาพแวดล้อมผ่านกลไกครอบครัวและสังคม เพื่อควบคุม และป้องกันปัญหาเสพติด
4. เน้นการควบคุมพื้นที่เสี่ยงต่อเสพติดด้วยการจัดระเบียบสังคม โดยส่งเสริมการปฏิบัติงานของชุดจัดระเบียบสังคมเพื่อควบคุมพื้นที่เสี่ยงในเขตเมืองอย่างต่อเนื่อง

มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

1. ควบคุมพื้นที่เสี่ยง/ปัจจัยเสี่ยง เพิ่มพื้นที่เชิงบวก/ปัจจัยบวก โดยให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

1.1 อำนวยการ และบูรณาการระบบปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคี รวมทั้งบริหารข้อมูลพื้นที่เสี่ยงและกลุ่มเสี่ยง

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร องค์กรความรู้ และการบริหารจัดการด้านการเฝ้าระวังและควบคุมปัญหาเชิงพื้นที่

1.3 ควบคุมพื้นที่/ปัจจัยเสี่ยง ด้วยการจัดระเบียบสังคม สถานบริการ สถานบันเทิง หอพัก ที่พัก อาศัยเชิงพาณิชย์ บ้านเช่า ร้านเกม/อินเทอร์เน็ตและพื้นที่สาธารณะที่เป็นแหล่งมั่วสุมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสังคม

1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน

1.5 พัฒนาสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่

1.6 ดำเนินการอย่างจริงจังกับสื่อออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อเสพติด เช่น Website, Facebook, Twitter, Instagram

2. เพิ่มพื้นที่เชิงบวก ปักจียบวก

2.1 สำรวจพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันปัญหาเสพติด

2.2 ปรับภูมิทัศน์ ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความน่าอยู่ สามารถควบคุม ดูแล ตรวจสอบตราได้ ไม่มีมุมอับสายตา

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่

2.4 ปรับปรุง พัฒนาสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันปัญหาเสพติด

2.5 สร้าง เสริมปักจียบวกเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

2. หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส และ ผู้สูงอายุ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน)

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กระทรวงวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กรุงเทพมหานคร

ภาคเอกชน

ภาคประชาสังคม

ตัวชี้วัด

พื้นที่เสี่ยงและปักจียเสี่ยงในทุกจังหวัดลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การมีส่วนร่วมภาคประชาชน

เป้าหมายยุทธศาสตร์

1. ดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาในระดับมาก 7,976 แห่ง

2. พัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน

3. ขยายหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดินใหม่ปี 2558 จำนวน 928 แห่ง

4. สร้างศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัดปี 2558 จำนวน 77 แห่ง

5. สร้างการมีส่วนร่วมภาคประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. สร้างเครือข่ายภาคประชาชนเอาชนะยาเสพติด

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาในระดับมากในทุกมิติแบบองค์รวม
2. พัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืนไปสู่การเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. ยกระดับและพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินเดิมให้ได้มาตรฐานเชิงคุณภาพ
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชน โดยกระทรวงมหาดไทยในพื้นที่ทั่วไป และ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน

1.1 วิเคราะห์ สํารวจ จำแนกสถานะปัญหา ยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน (81,909 แห่ง) ให้จังหวัด-กรุงเทพมหานคร/สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค/กทม. ดำเนินการวิเคราะห์ สํารวจ จำแนกสถานะปัญหา ยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งสํารวจศักยภาพความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนจากระดับพื้นที่

1.2 แก้ไขปัญหา เสริมสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหามาก (7,976 แห่ง) ให้จังหวัด-อำเภอ/กรุงเทพมหานคร-เขต มอบหมายชุดปฏิบัติการประจำ ตำบล และผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือกรรมการชุมชน และผู้ประสานพลังแผ่นดิน (ตาสับประรด) ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาระดับมาก (7,976 แห่ง) ด้วยกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย สืบสภาพชุมชน ประชุมประชาคม รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ค้นหาผู้เสพ/ผู้ติด ใช้มาตรการทางสังคม และดำรงความเข้มแข็ง

1.3 พัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืนให้กลไกการดำเนินงานตามข้อ 1.2 ดำเนินการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเตรียมการไปสู่การคัดเลือกเป็นกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1.4 เพิ่มประสิทธิภาพชุดปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้จังหวัดและอำเภอ/กรุงเทพมหานครและเขตเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของชุดปฏิบัติการในระดับพื้นที่ เช่น ชุดปฏิบัติการประจำตำบล ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือกรรมการชุมชน และผู้ประสานพลังแผ่นดิน (25 ตาสับประรด) ในการดำเนินงานหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง

2. เสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2.1 อํานวยการ/บริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ส. กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการพัฒนาและบูรณาการกลไกทั้งระดับอํานวยการและปฏิบัติในการเสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2.2 ขับเคลื่อนหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2.2.1 หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินเดิม ให้กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) และให้สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค/กทม. กรมการพัฒนาชุมชน จังหวัด อำเภอ เขต สำนักพัฒนาสังคมเสริมสร้างความเข้มแข็งตามแนวพระราชปณิธานกองทุนแม่ของแผ่นดินด้วยกระบวนการซ่อม สร้าง เสริม หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินสถานะ A B C ยกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้

2.2.2 ขยายกองทุนแม่ของแผ่นดินใหม่ (ต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน) ให้สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค/กทม. กรมการพัฒนาชุมชน จังหวัด อำเภอ เขต สำนักพัฒนาสังคม ดำรง พัฒนาศักยภาพต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดินปี 2557 และสร้าง พัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินปี 2558

2.2.3 พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ส. กรมการพัฒนาชุมชน จังหวัด อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานพัฒนาสังคม ดำรงสถานะและพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน (1,088แห่ง) สร้างศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด (77 แห่ง) ต่อยอดบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

3. สร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดย

3.1 ชุมชน

(1) ศึกษาชุมชน นำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ถึงปัญหา ความต้องการ ผลกระทบและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา

(2) วิเคราะห์สถานะหมู่บ้าน/ชุมชน โดยจำแนกพื้นที่เป้าหมายเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนตามระดับความรุนแรงของปัญหา และหมู่บ้าน/ชุมชนชายแดน

(3) ใช้หมู่บ้าน/ชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงานที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้าใจปัญหา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยให้คนในชุมชนร่วมจัดการตนเอง

(4) เสริมสร้างทุนทางสังคมมาใช้ประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งที่เป็นระบบคุณค่า ความเชื่อ อุดมการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน กระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสั่งสมและสร้างสรรค์

(5) เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยยกระดับความรู้และพัฒนาศักยภาพผู้นำทางและผู้นำธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่

(6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งและกองทุนแม่ของแผ่นดิน

(7) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร องค์ความรู้ ข้อมูล และการบริหารจัดการของภาคีที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(8) จัดระบบ กลไก เข้าไปดำเนินการในหมู่บ้าน/ชุมชน ตามความเหมาะสมของพื้นที่

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ชัดเจน

(2) บูรณาการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจด้านยาเสพติดตามสภาพปัญหาในพื้นที่และความต้องการของประชาชน โดยจัดทำกรอบ ขอบเขต และรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อร่วมกันดำเนินงาน หรือถ่ายโอนงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ

(3) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนและภาคประชาสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินชุมชน

3.3 สถาบันศาสนา

(1) สร้างจิตสำนึกในเรื่องศาสนา (Religion consciousness)

(2) ใช้มาตรการทางด้านศาสนาในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

(3) ผู้นำศาสนาสอดแทรกประเด็นปัญหายาเสพติดควบคู่ไปกับการสอนหลักศาสนา

(4) สอนจริยศึกษาให้แก่เด็กเยาวชน ประชาชน

(5) จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา

- (6) จัดกิจกรรมให้คนในทุกละแวงมาทำกิจกรรมร่วมกัน
- (7) สร้างสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีเป้าหมายร่วมกัน มีวิธีที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น

3.4 สื่อมวลชน

- (1) ส่งเสริมการใช้สื่อสารมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพ
- (2) สนับสนุนให้สื่อมวลชนเสนอสื่อที่สร้างสรรค์ชีวิตครอบครัวและชุมชน เสนอความเห็นที่สร้างสรรค์
แก่สังคม
- (3) เผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวาง
- (4) สร้างทัศนคติต่อต้านยาเสพติด
- (5) มีเวทีสาธารณะ (Social dialogue) ในทุกประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอที่ชัดเจนและ
สัมฤทธิ์ผล
- (6) ให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบความสุจริตและความ
โปร่งใสในการใช้อำนาจรัฐของภาคประชาชน

- (7) สร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อการนำเสนอของสื่อ สื่อทุกแขนงต้องระมัดระวังและ
รับผิดชอบต่อข้อมูลที่ต้องต่อสาธารณชน

3.5 สร้างครอบครัวเข้มแข็ง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- (1) จำแนกประเภทครอบครัวเพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้อง
กับสภาพปัญหาสุขภาพ
- (2) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันให้ความคุ้มครองหรือช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่มีปัญหาหรือ
กำลังมีปัญหา จัดเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัว ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่จำเป็นแก่ครอบครัว
- (3) สนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความรับผิดชอบของคนในครอบครัวและชุมชน
- (4) สร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมสร้าง
ระบบเครือข่ายครอบครัว
- (5) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัวและชีวิตครอบครัว
- (6) สร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมแก่ครอบครัวและชุมชน
- (7) สร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของครอบครัวบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ครอบครัวพึ่งพา
ตนเองได้

- (8) อบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการสมดุรอบตัวและเหมาะสมตามวัย มีวินัยในตนเอง เป็นผู้มี
คุณธรรม จริยธรรม มีทักษะชีวิต

- (9) จัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กในหน่วยงาน สถานประกอบการ และศูนย์พัฒนาครอบครัว
ในชุมชน

- (10) สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครอบครัว สร้างความมั่นคงของครอบครัว สนับสนุนคุณภาพชีวิตของ
ครอบครัว เสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง

3.6 สร้างภาคประชาชนเข้มแข็ง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- (1) สร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง (Civic consciousness) และจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม
รับผิดชอบต่อชุมชน (Public consciousness) สร้างสำนึกชุมชนเพื่อให้ลุกขึ้นมาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น
ในชุมชนเอง

- (2) สนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในแต่ละพื้นที่โดยความสมัครใจ สนับสนุนองค์กรภาค
ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนและท้องถิ่น

- (3) จัดทำแผนพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบต่อทุกพื้นที่

- (4) จัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีพลังในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน
- (5) จัดทำข้อบัญญัติของชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้น
- (6) สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชนเพื่อการบริหารจัดการตนเองของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น
- (7) พัฒนากระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้ของชุมชน ขยายเครือข่ายการเรียนรู้
- (8) สนับสนุนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ของคนในชุมชนเดียวกันและระหว่างชุมชน
- (9) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
- (10) จัดตั้งองค์กรประชาชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนบทบาทและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด บริหารจัดการกลไกองค์กรและกลไกภาคประชาชน

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

2. หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และ ผู้สูงอายุ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน)

กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

กระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานประกันสังคม)

กระทรวงวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สำนักนายกรัฐมนตรี (กรมประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กรุงเทพมหานคร

ภาคเอกชน

ภาคประชาสังคม

สื่อมวลชน

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละ 90 ของหมู่บ้านชุมชนที่มีปัญหาเสพติดมากได้รับการแก้ไขและเสริมสร้างความเข้มแข็ง
2. มีการขยายหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดินใหม่ ปี 2558 จำนวน 928 แห่ง

3. มีการสร้างศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัดปี 2558 จำนวน 77 แห่ง

ยุทธศาสตร์ที่ 8: การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

เป้าหมายยุทธศาสตร์

มีระบบบริหารจัดการ อำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างมีเอกภาพ สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพ

จุดเน้นการดำเนินงาน

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการในทุกระดับทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถเอาชนะปัญหาเสพติดที่กำหนดให้เป็นวาระเร่งด่วน โดยการจัดโครงสร้าง กลไกการบริหารจัดการทุกระดับ
2. พัฒนาระบบแผนงาน งบประมาณ ให้สามารถติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ และประเมินประสิทธิภาพงบประมาณกับผลที่ได้รับ
3. พัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
4. เพิ่มความเข้มแข็งให้กับบูรณาการในระดับพื้นที่ในทุกจังหวัด
5. พัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ให้สอดคล้องกับบทบาทและภารกิจ
6. พัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านยาเสพติด ให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตาม เฝ้าระวัง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดมาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

1. ปรับระบบอำนาจการและบริหารจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลไกอำนาจการทุกระดับ ทั้งในระดับส่วนกลาง-ภาค-จังหวัด-อำเภอ-หมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ โดย
  - 1.1 จัดตั้งศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) เป็นกลไกอำนาจการในการแก้ไขปัญหาเสพติดระดับชาติ เพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการและสั่งการจากระดับชาติถึงระดับต่างๆ
  - 1.2 ให้นำหน่วยงานในระดับกระทรวงและเทียบเท่าในส่วนกลางทุกหน่วย จัดให้มีโครงสร้างศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวง/หน่วยงาน มีสถานที่และอุปกรณ์สำนักงาน พร้อมกับจัดสรรเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งปฏิบัติงานประจำในศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
  - 1.3 ให้ทุกจังหวัด/กรุงเทพมหานคร อำเภอ/เขต จัดโครงสร้างศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ/เขต และให้มีการบรรจุเจ้าหน้าที่ประเภทต่างๆ มาปฏิบัติงานประจำ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในฐานะกลไกอำนาจการตามสถานการณ์ปัญหาของแต่ละจังหวัดและอำเภอ มีที่ทำการชัดเจน และมีอุปกรณ์พร้อมปฏิบัติงาน
- 1.4 จัดระบบกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดทุกหน่วยให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านยาเสพติด โดยคัดเลือกกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดที่มีคุณภาพ ชื่อสัตย์ มีการขึ้นทะเบียนกำลังพลรวมทั้งมีระบบสร้างขวัญกำลังใจ ฯลฯ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านยาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาระบบแผนงานและงบประมาณในระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดย
  - 2.1 ให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการเป้าหมาย แผนงาน โครงการและงบประมาณของทุกหน่วยงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยจัดความสมดุลระหว่างการตั้งเป้าหมายเชิงปริมาณกับเป้าหมายเชิงคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ โดย

ให้ความสำคัญกับการตั้งเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในการควบคุมและลดปัญหายาเสพติด รวมทั้งให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.2 ให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวม และประมวลแผนปฏิบัติการของทุกหน่วยงานรายไตรมาสเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน และสามารถกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ให้ทุกหน่วยงานส่วนกลางที่มีรหัสงบประมาณด้านยาเสพติดในปี 2558 พิจารณาปรับการจัดสรรงบประมาณตามกรอบภารกิจให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2558

2.4 ให้ทุกหน่วยงานส่วนกลางที่มีรหัสงบประมาณด้านยาเสพติดในปี 2558 เร่งรัดการจัดสรรและตัดโอนงบประมาณลงสู่พื้นที่ตามระยะเวลาที่สำนักงานงบประมาณกำหนด และแจ้งผลดังกล่าวให้สำนักงาน ป.ป.ส.ทราบ

2.5 ให้หน่วยงานในระดับจังหวัดที่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด บูรณาการแผนงานและงบประมาณกับการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัด

2.6 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรหรือสนับสนุนงบประมาณด้านยาเสพติด เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลและปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ให้กับหน่วยงาน องค์กรด้วยความรวดเร็ว ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

3. พัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม รายงานผลการดำเนินงาน และการประเมินผล

3.1 ให้มีการพัฒนาระบบการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้สามารถกำกับ ติดตามการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว โดยในแต่ละหน่วยงานให้มีการมอบหมายบทบาทภารกิจผู้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ

3.2 จัดให้มีกลไกการบริหารแผนงานและงบประมาณและการกำกับติดตามในระดับกระทรวง/หน่วยงาน ภาค จังหวัดและอำเภอ โดย

(1) จัดตั้งอนุกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อเป็นกลไกในการบริหารแผนงาน งบประมาณ และติดตามการใช้จ่ายงบประมาณด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

(2) จัดตั้งอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อเป็นกลไกในการกำกับติดตามการดำเนินงานและการปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ให้ทุกหน่วยงานมอบหมายผู้ตรวจราชการกระทรวง/หน่วยงาน เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน

3.4 ให้ทุกหน่วยงานรายงานผลการดำเนินงาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ในการทำงานทุกไตรมาส โดยให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้รับผิดชอบในการรวบรวม วิเคราะห์และประเมินผลนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

3.5 จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกไตรมาส ทั้งการประเมินผลภายในโดยหน่วยงาน และการประเมินผลภายนอกโดยสถาบันวิชาการ

4. พัฒนาระบบวิชาการ ระบบข้อมูล และระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

4.1 พัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติดในระดับจังหวัดและอำเภอ

4.2 พัฒนารฐานข้อมูลยาเสพติด และห้องปฏิบัติการข้อมูล (War Room) ในทุกระดับอย่างต่อเนื่องยกระดับงานข้อมูลการข่าว เพื่อกำกับติดตามการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4.3 จัดระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดให้ครอบคลุมพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย และตัวยาเสพติด โดยจัดให้มีการประชุมโต๊ะข่าวยาเสพติดเป็นประจำทุกเดือน และแจ้งเตือนหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ให้เร่งดำเนินการ

4.4 พัฒนาระบบข้อมูลวิชาการ โดยเครือข่ายสถาบันวิชาการ เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายมาตรการ ทั้งในระดับส่วนกลาง ภาค และจังหวัด และจัดให้มีการดำเนินการสรุปทเรียน องค์ความรู้การดำเนินงานที่โดดเด่นในพื้นที่ในแต่ละมาตรการ เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานต่างๆ นำไปใช้ประโยชน์

5. พัฒนาระบบการสนับสนุน

5.1 พัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจ บทบาท หน้าที่ และสถานการณ์ปัญหายาเสพติด

5.2 จัดให้มีระบบการให้ขวัญกำลังใจ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

5.3 พัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้เอื้อต่อการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

6. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่แบบมีส่วนร่วม โดย

6.1 บูรณาการแผนงาน งบประมาณ การติดตาม และการประเมินผล เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมระหว่างปี พ.ศ.2558-2562 (ในระดับจังหวัดนำร่อง 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (เขตลาดพร้าว) สมุทรปราการ สระแก้ว ยโสธร มุกดาหาร เชียงราย พิษณุโลก นครปฐม นครศรีธรรมราช และสตูล)

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข)

สำนักนายกรัฐมนตรี (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร)

2. หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม)

กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

การศึกษาเอกชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

กระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน)

กระทรวงการคลัง (สำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงบประมาณ กรมประชาสัมพันธ์)

ตัวชี้วัด

1. มีการจัดตั้งกลไกการอำนวยความสะดวก
2. แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558 มีการบูรณาการแผนงาน โครงการ และงบประมาณการของทุกหน่วยงาน
3. มีระบบการกำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
4. มีการพัฒนาห้องปฏิบัติการข้อมูล (War Room) ในทุกระดับ

จากยุทธศาสตร์ทั้ง 8 ด้านดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน และกลุ่มผู้ใช้งาน ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชน เพื่อลดผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดเพื่อลดจำนวนของผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่โดยนำกลุ่มคนดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่มีมาตรฐานและมีความเหมาะสม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมโดยการติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติ และไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดซึ่งเน้นการควบคุม สกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ เข้าสู่ประเทศไทย ตลอดจนปราบปรามทำลายกลุ่ม เครือข่ายการค้ายาเสพติดในทุกระดับ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างประเทศกระทำได้โดยแสวงหา เสริมสร้าง และพัฒนาความร่วมมือในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดกับนานาประเทศตลอดจนองค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสกัดกั้น ปราบปรามยาเสพติดที่เข้าสู่ประเทศไทย รวมไปถึงการยกระดับบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้ประสานงานหลักของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 7 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกัน ปราบปราม ปัญหายาเสพติด และสุดท้ายยุทธศาสตร์ที่ 8 การบริหารจัดการอย่างบูรณาการซึ่งเป็นระบบบริหารจัดการ อำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง จะเห็นได้ว่าทั้ง 8 ยุทธศาสตร์มีจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการเพื่อลดระดับความรุนแรงเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ทั้ง 8 ยุทธศาสตร์นี้จะก่อให้เกิดผลสะท้อนที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาทั้งหมดยังมีเครื่องมือสำคัญเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด นั่นก็คือการกำหนดโครงสร้างในการบริหารจัดการซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักอีกประการหนึ่งของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.1.3 โครงสร้างการบริหารจัดการกลไกอำนาจการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดปี 2558

กลไกการบริหารจัดการ และอำนาจการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดปี 2558 จะใช้ศูนย์อำนาจเฉพาะกิจระดับชาติ ระดับภารกิจ และระดับพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกอำนาจ กำกับติดตาม และบูรณาการการดำเนินงานด้านยาเสพติดโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. กลไกระดับชาติ (Agenda) มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) เป็นกลไกอำนาจ กำกับ ติดตามการนำยุทธศาสตร์ที่เป็นวาระชาติไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายรวมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง ให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

2. กลไกระดับภารกิจ (Function) มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับกระทรวงกรม และระดับหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงานตามภารกิจ โดยเน้นการบูรณาการแผนงานและงบประมาณภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงาน ให้เกิดเอกภาพ และมุ่งต่อการสนับสนุนการดำเนินงานระดับพื้นที่รวมทั้งการกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด

3. กลไกระดับพื้นที่ (Area) มีกลไกหลักรับผิดชอบในการเฝ้าระวังและดำเนินงานในพื้นที่ ดังนี้

3.1 มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและกรุงเทพมหานคร (ศอ.ปส.จ./กทม.) โดยผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจหน้าที่ในการบูรณาการแผนงานงบประมาณ และอำนาจ กำกับการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 มีศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอและเขต (ศป.ปส.อ./เขต) โดยนายอำเภอและผู้อำนวยการเขต เป็นผู้อำนวยการทำหน้าที่รับนโยบาย แนวทาง และแผนงานโครงการที่จังหวัดและกรุงเทพมหานครกำหนด นำไปประสานการปฏิบัติการร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

3.3 มีศูนย์อำนาจการฯ หรือศูนย์ปฏิบัติการฯ เฉพาะกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่พิเศษตามที่ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ เห็นสมควร

การแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลกำหนดไว้ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ไขปัญหาเสพติดให้ลุล่วงไปได้ จนถึงปี 2541 ปัญหายาเสพติดก็ได้รับการยกระดับให้เป็นวาระแห่งชาติ และเพื่อที่จะลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้ได้มากที่สุดรวมทั้งควบคุมปัญหายาเสพติดไม่ให้ขยายวงกว้างขึ้นกว่าเดิม รัฐบาลจึงใช้แนวคิดการผนึกกำลังและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภายใต้ยุทธศาสตร์ “ราษฎร์-รัฐ-ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด” โดยจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ (ศ.ปส.ช.) ศูนย์อำนาจการ (ศอ.) และศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด / กรุงเทพมหานคร (ศ.ปส.จ./ก.)¹ เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรอำนวยการและสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่แต่ละระดับ นอกจากนี้ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ป.ป.ส.) ทำหน้าที่ผนึกภารกิจของหน่วยราชการในระดับปฏิบัติการเพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เป็นไปอย่างบูรณาการ

ถึงแม้ว่าการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดในประเทศไทย จะได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลานานแล้ว และผลการดำเนินการก็นับได้ว่า ประสบความสำเร็จพอสมควรแต่แนวความคิด ต่าง ๆ ที่จะใช้การดำเนินการนั้นประเทศไทยได้นำมาจากแนวความคิดของต่างประเทศ ยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังถึง

รูปแบบ หรือแนวความคิดเกี่ยวกับการป้องกันที่เหมาะสมกับสภาพสังคม กลุ่มเป้าหมาย และลักษณะปัญหาของประเทศไทยโดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดต่าง ๆ ที่นักวิชาการจากต่างประเทศเป็นผู้คิดค้นนั้น ก็สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในประเทศเราได้ดีพอสมควร(สุริย์ บุญญาบุณย์ และคณะ.2551)

โครงสร้างการบริหารจัดการกลไกอำนวยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกลไกอำนวยการ กำกับติดตาม และบูรณาการการดำเนินงานด้านยาเสพติด ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการออกคำสั่งของรัฐบาลเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังรายละเอียดเกี่ยวกับคำสั่งต่างๆ ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

2.1.4 คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 156/2557 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2557 เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๑๕๖ / ๒๕๕๗

เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ

ตามที่รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไข โดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและจัดการปัญหาอื่นๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ ประกอบกับประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กำหนดองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นั้น เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๙) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “ศอ.ปส.” ทำหน้าที่เป็นองค์กรอำนวยการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับชาติ โดยมีคณะกรรมการอำนวยการซึ่งมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑.๑ องค์ประกอบ

- (๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานกรรมการ/(พลเอก ไพบูลย์ คุ้มฉายา) ผู้อำนวยการ
- (๒) ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรรมการ
- (๓) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ กรรมการ
- (๔) ปลัดกระทรวงมหาดไทย กรรมการ

- (๕) ปลัดกระทรวงยุติธรรม กรรมการ
- (๖) ปลัดกระทรวงแรงงาน กรรมการ
- (๗) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรรมการ
- (๘) ปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรรมการ
- (๙) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กรรมการ
- (๑๐) เสนาธิการทหาร กรรมการ
- (๑๑) เสนาธิการทหารบก กรรมการ
- (๑๒) เสนาธิการทหารเรือ กรรมการ
- (๑๓) เสนาธิการทหารอากาศ กรรมการ
- (๑๔) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ กรรมการ
- (๑๕) ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ กรรมการ
- (๑๖) เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคง กรรมการภายในราชอาณาจักร
- (๑๗) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
- (๑๘) เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรรมการ
- (๑๙) เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา กรรมการ
- (๒๐) เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรรมการ
- (๒๑) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม กรรมการการฟอกเงิน
- (๒๒) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม กรรมการการทุจริตในภาครัฐ
- (๒๓) อธิบดีกรมศุลกากร กรรมการ
- (๒๔) อธิบดีกรมสรรพากร กรรมการ
- (๒๕) อธิบดีกรมการปกครอง กรรมการ
- (๒๖) อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรรมการ
- (๒๗) อธิบดีกรมคุมประพฤติ กรรมการ
- (๒๘) อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กรรมการ
- (๒๙) อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กรรมการ
- (๓๐) อธิบดีกรมการแพทย์ กรรมการ
- (๓๑) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาชญากรรม กรรมการ
- (๓๒) หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน กรรมการองค์กรประชาชน ที่ประธาน กรรมการ/ผู้อำนวยการเห็นสมควร
- (๓๓) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม กรรมการและเลขาธิการยาเสพติด
- (๓๔) รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม กรรมการและยาเสพติดทุกคน
- ผู้ช่วยเลขาธิการ
- ๑.๒ อำนวยการหน้าที่
- (๑) นานโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจาก คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ไปสู่การปฏิบัติ
- (๒) จัดให้มีแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด ทั้งในระดับส่วนกลาง และระดับพื้นที่
- (๓) อำนวยการ ส่งเสริม เร่งรัด กำกับดูแล ตรวจสอบติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของ ส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

(๔) เสนอนายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี ในการพิจารณาให้ความดีความชอบ การให้คุณให้โทษ มาตรการจูงใจ และปกป้องคุ้มครองข้าราชการและประชาชนที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(๕) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการ ค.อ.ป.ส. มอบหมาย และเชิญบุคคลหรือหน่วยงานเข้าร่วมประชุมได้ตามสถานการณ์

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และ ป.ป.ส. มอบหมาย

๒. การจัดโครงสร้าง การติดต่อสื่อสาร การรายงานและการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของ ค.อ.ป.ส. ให้เป็นไปตามที่ประธานกรรมการ/ผู้อำนวยการ ค.อ.ป.ส. กำหนด

๓. ให้ส่วนราชการส่วนกลางทุกกระทรวง ทบวง กรม ตอบสนองการดำเนินการของ ค.อ.ป.ส.อย่างทัน่วงทีในทุกกรณี ตลอดจนการปฏิบัติตามที่ได้รับภารกิจจาก ค.อ.ป.ส.

๔. ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการอำนาจการ โดยประกอบกำลังปฏิบัติการตามที่ประธานกรรมการ/ผู้อำนวยการ ค.อ.ป.ส. มอบหมาย

๕. ให้ประธานกรรมการ/ผู้อำนวยการ ค.อ.ป.ส. มีอำนาจในการเพิ่มเติม ปรับปรุงองค์ประกอบและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กรรมการ เลขานุการ และการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส.ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามอำนาจหน้าที่ของ ค.อ.ป.ส. ได้

๖. ศูนย์อำนวยการและศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดระดับต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ดำเนินการไปตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งไว้แล้วเช่นเดิม โดยแก้ไขชื่อเป็น “ศูนย์อำนวยการและศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ค.อ.ป.ส. และหากจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานหรืออำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ค.อ.ป.ส. เห็นสมควร

๗. คำสั่งอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ใช้คำสั่งนี้แทนสำหรับการเบิกจ่ายเบี้ยประชุม ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา เบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ.๒๕๔๗ส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ ค.อ.ป.ส. ให้เบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ โดยเบิกจ่ายจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พลเอก

 (ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
 นายกรัฐมนตรี

2.1.5 คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 1/2557 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2557
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ที่ ๑ / ๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เห็นชอบแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๘ เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นั้น เพื่อให้การบริหารแผนงานและงบประมาณของทุกหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี ๒๕๕๘ เป็นไปอย่างมีเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๔๕ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ นายวีระยุทธ ปั่นน่วม ที่ปรึกษารองผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

๑.๒ นายธนา จานุสรณ์ ที่ปรึกษาที่ปรึกษาสำนักงานงบประมาณ

๑.๓ เลขาธิการ ป.ป.ส. ประธานอนุกรรมการ

๑.๔ รองเลขาธิการ ป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมาย รองประธานอนุกรรมการ

๑.๕ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง อนุกรรมการ

๑.๖ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อนุกรรมการ

๑.๗ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย อนุกรรมการ

๑.๘ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ อนุกรรมการ

๑.๙ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข อนุกรรมการ

๑.๑๐ ผู้แทนกระทรวงแรงงาน อนุกรรมการ

๑.๑๑ ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคง อนุกรรมการภายในราชอาณาจักร

๑.๑๒ ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ อนุกรรมการ

๑.๑๓ ผู้แทนกองบัญชาการกองทัพไทย อนุกรรมการ

๑.๑๔ ผู้แทนกองทัพบก อนุกรรมการ

๑.๑๕ ผู้แทนกรมคุมประพฤติ อนุกรรมการ

๑.๑๖ ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์ อนุกรรมการและสำนักงาน ป.ป.ส. เลขาธิการ

๑.๑๗ ผู้อำนวยการส่วนงบประมาณกระทรวงยุติธรรม ๑ อนุกรรมการและสำนักจัดทำงบประมาณด้านความมั่นคง ๒ ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานงบประมาณ

๑.๑๘ ผู้อำนวยการส่วนแผนงานและงบประมาณ อนุกรรมการและสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงาน
ป.ป.ส. ผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ กลั่นกรอง วิเคราะห์ และบูรณาการเป้าหมาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ
รวมทั้งตัวชี้วัดผลสำเร็จการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติ
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๘

๒.๒ ให้คำปรึกษา และเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้การ
ปฏิบัติการเป็นไปตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๘ และบังเกิดประสิทธิภาพ
สูงสุด

๒.๓ กำกับ ติดตามและประเมินผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้เป็นไปตามเป้าหมายแผนงาน
โครงการ กิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๘ อย่างมีประสิทธิภาพ
และคุ้มค่าที่สุด

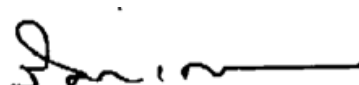
๒.๔ แต่งตั้งคณะทำงาน รวมทั้งมอบหมายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการกิจของคณะอนุกรรมการตลอดจน
เชิญหน่วยงาน/องค์กร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตาม
สถานการณ์

๒.๕ รายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทราบ

๒.๖ ปฏิบัติหน้าที่อื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแผนงานและงบประมาณตามที่ได้รับ
มอบหมายจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗

(นายวิชณู เครืองาม)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2.1.6 คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ ๒ / ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ที่ ๒ / ๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เห็นชอบแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๘ เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นั้น เพื่อให้การกำกับติดตามการดำเนินงานและผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี๒๕๕๘ เป็นไปอย่างมีเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๔๕ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

- ๑.๑ นายณรงค์ สุวรรณเปี่ยม ที่ปรึกษา
- ๑.๒ นายธีรภัทร สันติเมทนีดล ที่ปรึกษา
- ๑.๓ พลโทสมร ศรีทันดร ที่ปรึกษา
- ๑.๔ นายอภิรักษ์ ซื่อธัญวงศ์ ประธานอนุกรรมการรองปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ๑.๕ นายวิฑูรย์ สุนทรขจิต รองประธานรองเลขาธิการ ป.ป.ส.
- ๑.๖ จเรตำรวจแห่งชาติ อนุกรรมการ
- ๑.๗ อธิบดีกรมการปกครอง อนุกรรมการ
- ๑.๘ พลตรีอภิรัตน์ สุวรรณตรา อนุกรรมการรองผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๑ กอ.

รมน.

- ๑.๙ ผู้แทนกองบัญชาการกองทัพไทย อนุกรรมการ
- ๑.๑๐ ผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด อนุกรรมการ
- ๑.๑๑ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข อนุกรรมการ
- ๑.๑๒ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ อนุกรรมการ
- ๑.๑๓ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงการพัฒนาสังคม อนุกรรมการและความมั่นคงของมนุษย์
- ๑.๑๔ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงาน อนุกรรมการ

๑.๑๕ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม อนุกรรมการ

๑.๑๖ ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์ อนุกรรมการและสำนักงาน ป.ป.ส เลขานุการ

๑.๑๗ ผู้อำนวยการส่วนกิจการพิเศษ อนุกรรมการและสำนักนโยบายและแผน ผู้ช่วยเลขานุการ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

๑.๑๘ ผู้อำนวยการส่วนปฏิบัติการพิเศษ อนุกรรมการและสำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน ผู้ช่วยเลขานุการกรมการปกครอง

๑.๑๙ ผู้อำนวยการส่วนติดตามและประเมินผล อนุกรรมการและสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ส. ผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ กำกับติดตามการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานของหน่วยงานระดับต่างๆตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๘

๒.๒ รวบรวมปัญหา และสาเหตุของปัญหาจากหน่วยงานต่างๆ และจัดทำรายงานผลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อทราบและพิจารณา

๒.๓ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชี้แจง ให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตลอดจนเร่งรัดให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และให้คำปรึกษา หรือคำแนะนำตามสมควร โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข

๒.๔ แต่งตั้งคณะทำงาน รวมทั้งมอบหมายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการกิจของคณะอนุกรรมการตลอดจนเชิญหน่วยงาน/องค์กร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตามสถานการณ์

๒.๕ รายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทราบ

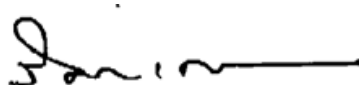
๒.๖ ปฏิบัติหน้าที่อื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๓. ให้ทุกหน่วยงาน ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการของคณะอนุกรรมการในการกำกับติดตามการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนด

๔. ให้สำนักงาน ป.ป.ส สนับสนุนข้อมูลแผนงาน/งาน/โครงการ และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการกำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานกับคณะอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พัก ค่าพาหนะ และเบี้ยประชุมฯ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗

(นายวิษณุ เครืองาม)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ผลจากการสำรวจสภาพปัญหาสุขภาพเสพติดในช่วงปลายปี พ.ศ. 2557 ซึ่งพบว่านโยบายและแนวทางของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติต่อการควบคุมสถานการณ์ปัญหาสุขภาพเสพติดต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นในแต่ละพื้นที่ตามมาตรการต่างๆ ทำให้จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาสุขภาพเสพติดซึ่งเคยอยู่ในระดับรุนแรงมากลดระดับความรุนแรงลงประมาณร้อยละ 20 ผลการสำรวจดังกล่าวทำให้หน่วยงานของภาครัฐกำหนดนโยบาย แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหสุขภาพเสพติดเพื่อดำเนินการในปี พ.ศ. 2558 คือ แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหสุขภาพเสพติด ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหสุขภาพเสพติด โครงสร้างการบริหารจัดการกลไกอำนวยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหสุขภาพเสพติด คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหสุขภาพเสพติด และคำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหสุขภาพเสพติด

อย่างไรก็ตามปัญหาสุขภาพเสพติดเป็นปัญหาที่เชื่อมโยง และเกี่ยวข้องไปถึงกลุ่มคนในหมู่บ้านหรือชุมชนซึ่งบางครั้งไม่เอื้อต่อการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเท่าที่ควร การดำเนินงานของภาคประชาชนจึงถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์และเอื้อต่อการดำเนินการจัดการปัญหาสุขภาพเสพติด จึงอาจกล่าวได้ว่าหากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจไม่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างแน่นอน

จากการศึกษาเอกสารคำสั่งต่าง ๆ ในรัฐบาลของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าในแต่ละคำสั่งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานในทุกประเด็นของการแก้ไขปัญหานั้นระดับพื้นที่ เมื่อพิจารณาจากยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันกลุ่มผู้ที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันปัญหา ยุทธศาสตร์ที่ 2 การแก้ไขปัญหเกี่ยวกับผู้เสพยาเสพติดแล้วนโยบายกำหนดเป้าหมายเพื่อลดจำนวนผู้เสพติดโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องนำผู้เสพเข้าสู่กระบวนการบำบัดทั้งสมัครใจและบังคับ การสร้างและพัฒนาระบบการคืนคนดีสู่สังคมที่เน้นการติดตามหลังจากผู้เสพยาเสพติดผ่านกระบวนการบำบัดในยุทธศาสตร์ที่ 3 การควบคุมตัวยาและผู้ค้าที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมการค้าการขายทำการสกัดกั้นการขนส่งของยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดทั้งสถานประกอบการและพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้มีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการดำเนินงานระดับจังหวัด และยุทธศาสตร์ที่ 8 การจัดการแบบบูรณาการในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ที่ 1 ถึง 8 นั้น ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ล้วนอยู่ในพื้นที่ชุมชนและภาคประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติอยู่ในพื้นที่ชุมชนเหล่านั้น ดังนั้นการทำงานที่ยึดบนฐานการทำงานแบบบูรณาการเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างคนปฏิบัติ (คนทำงาน) คนสั่งงาน (หน่วยงานต่าง ๆ) คนสั่งการ (ภาครัฐ) เมื่อมีการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการย่อมนำมาซึ่งความเข้มแข็งและการได้มาซึ่งข้อมูลนั้นสำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

2.2 การดำเนินงานของภาคประชาชน

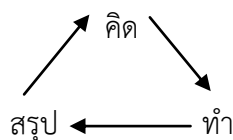
2.2.1 แนวคิดการทำงานโดยภาคประชาชน

ในการทำงานของภาคประชาชน คนที่ทำงานจะต้องเรียนรู้ถึงกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน โดยปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและยึดชุมชนเป็นหลัก เช่น ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาโดยผู้มีบทบาทจะอาศัยเป็นเวทีในการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มาร่วมทำบุญ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มีจิตใจเป็นกุศลที่พร้อมจะรับสิ่งดี ๆ และด้วย

ความรู้สึกมั่นใจเหมือนอยู่ในบ้านของตนเองจึงนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ของกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้ การสร้างพื้นที่และโอกาสในการพบปะพูดคุยเพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลจากแหล่งอื่นหรือชุมชนภายนอกที่นอกเหนือจากข้อมูลจากชุมชนของตนเองยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชุมชนได้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การเข้าใจสภาพความเป็นจริงของชุมชนในปัจจุบัน และสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของชุมชนเอง เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันกับสถานะของประชาชนในชุมชน ที่มีรายจ่ายของการซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคที่เกินความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น หวย สุรา เป็นต้น ทำให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสทบทวนตนเอง และกำหนดรายจ่ายของครอบครัวเท่าที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การทำงานของภาคประชาชนดังกล่าวจึงแตกต่างจากการทำงานของภาครัฐที่มีการทำงานแบบมุ่งเน้นบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นศูนย์กลาง

การทำงานร่วมกันของชุมชนจะทำให้คนทำงานได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของคำสอนของคนสมัยก่อนซึ่งนิยมแฝงไว้ด้วยคติธรรม ที่ต้องอาศัยความคิดเพื่อช่วยในการตีความหมายของคำสอนเหล่านั้น เช่น ชาวบาทป่าก่า ป่าเต่าห้าบาทจาวนา ได้เรียนรู้การกลับมาใช้วิถีเกษตรแบบช่วยเหลือกันของกลุ่มเครือญาติ ที่คนเหนือเรียกว่า “เอามื้อ” กล่าวคือ ในการทำงานแม้จะมีเงินจ้างคนมาช่วยทำงานแต่เงินก็ไม่มี ความหมายหากขาดแรงงานที่จะมารับจ้าง เนื่องจากแรงงานหนุ่มสาวมีความนิยมไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จึงต้องหันมาใช้ระบบการทำงานแบบ “เอามื้อ” ระบบการทำงานแบบ “เอามื้อ” นี้ จึงมีส่วนช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติให้ดีขึ้น การได้พูดคุยกันระหว่างทำงาน เช่น การร่วมแรงร่วมใจในการทำนา ตั้งแต่ขั้นของการดำนาไปจนถึงการเก็บเกี่ยวโดยไม่มีภาระเกี่ยวกันว่าที่นาใครมากที่นาใครน้อย การร่วมแรงร่วมใจกันในลักษณะนี้เป็นการช่วยเหลือกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย นอกจากนี้ การได้พบปะพูดคุยกันบ่อยๆ ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น มีโอกาสในการรับฟังเสียงความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้ได้หยุดคิดและทบทวนในสิ่งที่ตนเองกระทำอยู่ว่าเป็นไปในทิศทางที่ถูกที่ควรหรือดิ่งงามหรือไม่ซึ่งในปัจจุบันระบบการทำงานดังกล่าวได้ถ่ายทอดมาสู่การทำงานในรูปแบบอื่นๆ เช่น การจักสาน การทอผ้า และการปลูกผัก ที่ต้องสอนทั้งวิธีการทำโดยอาศัยทั้งหลักการ ทฤษฎี และการลงมือปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง จึงเห็นได้ว่าระบบการทำงานแบบ “เอามื้อ” เป็นเสมือนการให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความหมายของคำว่า ครู ที่ต้องเป็นผู้ที่สอนทั้งศิลปวิทยาและสอนรูปแบบของการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งนอกเหนือจากการศึกษาเล่าเรียนในสมัยก่อนที่นิยมศึกษาหาความรู้จากการบวชเรียน และเป็นการสร้างบรรยากาศที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีความสุขสนุกสนานและอยากที่จะเรียนรู้การทำงานได้อย่างดี

2.2.1.1 กระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน

ที่มา (สำนักงานเลขาธิการศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดติดแห่งชาติ.2544)

แกนนำ ผู้นำ กลุ่มป่าชุมชนได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยมีการวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์การทำงาน of ชุมชนตลอด อาทิ วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ปัญหาภัยแล้ง ทำฝายผสมผสาน → สรุปผลการทำงาน → คิดกิจกรรม → ทำกิจกรรม → สรุป ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันของชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชนขึ้น

- ความสามารถในการคัดเลือกปัญหาาร่วมของทั้งชุมชน

- มีการสรุปบทเรียนผลการทำงานที่ผ่านมา ทำงานให้ใคร (ชุมชน) ถึงเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่จะทำอย่างไรต่อไป
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนต้นแบบหลาย ๆ ชุมชน (การศึกษาดูงาน)

2.2.1.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชน

กล่าวได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนประสบผลสำเร็จได้นั้นมาจากความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผลประโยชน์ในแต่ละกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จล้วนเป็นกิจกรรมที่ตั้งขึ้นมาจากการรวมตัวของชาวบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ กิจกรรมต่างๆ แม้จะผ่านการล้มลุกคลุกคลานกันมาแต่ก็ไม่มีอาการท้อถอย จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่ความเข้มแข็งที่สามารถยืนหยัดอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานประสานงานและสนับสนุนภาคประชาชน.2548) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนแยกได้ดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน ที่พยายามพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองได้ เริ่มจากการร่วมกันต่อสู้ของชาวบ้านเพื่อรักษาผืนป่า ทำให้เกิดความสมัคสมานสามัคคี และเกิดจิตสำนึกหวงแหนทรัพยากรร่วมกัน
2. ผู้นำ แกนนำ ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในชุมชน สำหรับผู้นำชุมชน แกนนำชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาของชุมชน และมีความเชื่อมโยงสืบทอดความคิดในการพัฒนาต่อไปยังผู้นำรุ่นต่อไป มีการสานต่อในการทำงานร่วมกัน
3. การสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนการทำงานร่วมกันโดยเน้นในส่วนของผู้นำ แกนนำโดยบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในส่วนของชุมชนเน้นให้ชาวบ้านรู้จักบุญคุณของชุมชน “สำนึกบ้านเกิด” การพัฒนาจิตใจคนในชุมชนให้รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน
4. การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านงบประมาณให้การดำเนินการดำเนินกิจกรรมของชุมชน เป็นตัวประสานการทำงานร่วมกันกับองค์กรชาวบ้านและหน่วยงานอื่นๆ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนต้นแบบอื่น ๆ

2.2.2 กระบวนการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดภาคประชาชน

กระบวนการในการดำเนินงานของภาคประชาชน

กระบวนการต่อไปนี้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยทำให้ชุมชนสามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบและเกิดผลได้จริง ซึ่งประกอบไปด้วยการดำเนินการตาม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมชุมชน

สร้างสำนึกร่วมกันว่าเป็นปัญหาของทุกคน

เป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดและมุ่งมั่นที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

ตัวอย่างวิธีการหรือกิจกรรม เช่น สสำรวจปัญหาเบื้องต้นของชุมชนเพื่อรู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เป็นจริงของชุมชน การสรรหาแกนนำชุมชนที่เป็นผู้นำทางการหรือผู้นำธรรมชาติก็ได้ที่คนในชุมชนนับถือ การรณรงค์ในระดับชุมชน ให้สมาชิกตระหนักถึงภัยร้ายใกล้ตัว การจัดเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ที่สำคัญคือการประสานงานและเปิดช่องทางให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ไม่ว่าจะ

อบต. อนามัย ผู้ว่าฯ ตำรวจ ศึกษาธิการ หรือแม่แต่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในพื้นที่เพราะจะช่วยให้ชุมชนทำงานต่างๆ ได้ง่ายขึ้น

2. วางแผนงานของชุมชน

กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยชุมชน

ชุมชนจะร่วมกันจัดทำแผนงานของชุมชนซึ่งมีทั้งแผนที่แก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรงและแผนการแก้ไขปัญหานอื่นๆ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของปัญหาที่ทำให้เกิดยาเสพติด โดยร่วมกันคิดว่าปัญหายาเสพติดในชุมชนเกิดขึ้นได้อย่างไร อะไรคือสาเหตุของปัญหา และกำหนดวิธีการแก้ไขให้ตรงกับสาเหตุนั้นๆ ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม รวมไปถึงต้นทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่

ตัวอย่างวิธีการหรือกิจกรรม เช่น การสำรวจปัญหาของชุมชนให้ละเอียด นำข้อมูลที่ได้มาเปิดเวทีชุมชนให้มีการคิดหาสาเหตุและหนทางแก้ไข หลังจากนั้นจึงจัดทำเป็นแผนงานและโครงการที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความร่วมมือในด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงาน มีใช้งบประมาณ

3. เริ่มลงมือแก้ไขปัญหตามแผนงาน

ร่วมแรง ร่วมใจ แก้ไขปัญหาให้สำเร็จ

เป้าหมาย เพื่อให้ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง มีการดำเนินการกับกลุ่มผู้ค้า กลุ่มผู้เสพ และกลุ่มเสี่ยงอย่างเหมาะสม และสามารถนำเขากลับมาสู่การใช้ชีวิตร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติสุข

ตัวอย่างวิธีการหรือกิจกรรม ให้เป็นไปตามกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้แล้ว แต่จะต้องมีการเปิดเวทีชุมชนให้ทุกฝ่ายได้ร่วมสรุปและประเมินผลสำเร็จของงาน และปรับวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ นอกจากนี้ควรจะต้องประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้แก้ไขปัญหาคือความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหาด้วย

4. ต้องเฝ้าระวังติดตาม

จัดเวรยาม คุ่มบ้านตรวจตรา ปัญหาไม่เกิดซ้ำ

เป้าหมาย เพื่อให้ไม่ให้เกิดปัญหาที่ชุมชนแก้ไขได้แล้วนั้นกลับมาอีก จึงต้องมีการจัดแบ่งบุคคลคอยสอดส่องดูแลและติดตามสถานการณ์ปัญหาอยู่ตลอดเวลา รวมถึงสมาชิกในชุมชนก็ต้องตระหนักถึงปัญหาอย่างสม่ำเสมอด้วย

ตัวอย่างวิธีการหรือกิจกรรม สามารถทำได้ในลักษณะต่างๆ เช่น การรณรงค์ เผยแพร่ อาจเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรงหรือกิจกรรมทางอ้อมก็ได้ที่จะช่วยส่งผลให้สมาชิกในชุมชนห่างไกลยาเสพติด หรือกิจกรรมเดินเวรยาม สามารถเริ่มต้นจากการฝึกให้ชาวบ้านเดินเวรยาม แบ่งหน้าที่สำรวจตามจุดที่มีความเสี่ยง แต่จะวันละกี่ครั้งนั้นขึ้นอยู่กับความรุนแรงของปัญหา นอกจากนี้ ควรมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง

การแบ่งพื้นที่และบุคคลในการสอดส่องดูแล คณะกรรมการของชุมชนจะจัดแบ่งพื้นที่เพื่อสอดส่องดูแลให้ทั่วถึง และอาจจะมีการควบคุมเพิ่มเติม เช่น ใช้วัฒนธรรมตระกูลแซ่ของชาวเขา หรือการตั้งกฎหมู่บ้าน เป็นต้น

การส่งเสริมอาชีพ กีฬา นันทนาการ ถือเป็นกิจกรรมแก้ปัญหของชุมชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดโดยตรงก็สามารถจัดเป็นกิจกรรมทางอ้อมได้ถ้าเป็นเงื่อนไขให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติดได้จริง

5. เชื่อมโยงเครือข่ายเพิ่มความเข้มแข็ง

เพิ่มเพื่อน เพิ่มข่าย ขยายพลังชุมชน

เป้าหมาย เพื่อเชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การปิดกั้นไม่ให้ยาเสพติดเข้าถึงตัวสมาชิกของชุมชนได้ง่าย ดังนั้นจึงต้องมีการเชื่อมโยงกิจกรรมและการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายภายในชุมชนและเครือข่ายระหว่างชุมชน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างกำลังใจซึ่งกันและกันเพื่อขจัดขบวนการค้ายาเสพติดให้ออกห่างจากชุมชนได้ไกลที่สุด ตัวอย่างวิธีการหรือกิจกรรม ต้องเป็นไปในลักษณะที่เกื้อหนุนของชุมชนต่างๆ ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกัน รวมทั้งการได้เชื่อมร้อยกิจกรรมที่ต่างคนต่างทำอยู่ให้เป็นขบวนการเดียวกันจะช่วยเพิ่มพลังในการทำงานแก้ไขปัญหาได้มากขึ้น ทั้งนี้เครือข่ายที่จะเกิดขึ้นไม่จำเป็นจะต้องมีพื้นที่ที่อยู่ติดกันเสมอไปเพื่อแสดงให้เห็นว่าชุมชนสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกันได้ถึงแม้ว่าจะมีพื้นที่ห่างกันแต่ก็ไม่ใช่อุปสรรค (สำนักงานประสานงานและสนับสนุนภาคประชาชน.2548)

2.2.2.1 ทำไมชุมชนต้องเป็นแกนหลักในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ความต้องการหลักหรือเป้าหมายสูงสุดที่ทำให้ภาคประชาชนมีความประสงค์ในการเป็นแกนหลักของการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้นก็เพราะความสงบสุขในชุมชนหายไปทั้งนี้ ชุมชนเริ่มมีความตระหนักว่าการทำงานของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน กล่าวคือ การแก้ไขปัญหายาเสพติดจะต้องรู้ว่าใครเป็นกลุ่มผู้ค้า กลุ่มผู้เสพ รวมไปถึงเหตุผลที่กระทำการนั้น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ใด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวบุคคลที่จะเข้าใจได้ลึกซึ้งที่สุดคือ “กลุ่มคนในชุมชน” ด้วยกันเอง วิธีการแก้ไขจึงต้องเป็นวิธีการที่ชาวบ้านหรือคนในชุมชนยอมรับได้ อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหายาที่ยั่งยืนเนื่องจากบุคคลที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขกับบุคคลที่ต้องได้รับการแก้ไขเป็นผู้ที่ต้องอยู่อาศัยในชุมชนตลอดชีวิต ความเอื้ออาทรและการให้อภัยซึ่งกันและกัน จึงเกิดขึ้นวิธีการดังกล่าวในการดำเนินการแก้ไขหรือแนวคิดการทำงานที่แตกต่างจากวิธีการของภาครัฐที่เมื่อหมดภารกิจหรือหมดโครงการก็ละทิ้งพื้นที่หรือชุมชนนั้น ๆ ไปรับบทบาทหน้าที่ใหม่ต่อไป แต่คนในชุมชนเกิดและตายในพื้นที่

ดังนั้นการดำเนินงานของภาคประชาชนจึงไม่มีสูตรที่สำเร็จเบ็ดเสร็จสำหรับกิจกรรมการแก้ไขยาเสพติดในแต่ละพื้นที่ เพราะแต่ละพื้นที่ต้องดูความรุนแรงของปัญหา และดูว่าในชุมชนมีทุนทางสังคม ความเข้มแข็งหรือความสามารถในด้านใดบ้างที่จะทำโครงการแก้ไขปัญหายาให้เหมาะสมกับชุมชน แต่ว่าโดยหลักๆ แล้วเราสามารถแบ่งกิจกรรมที่ชุมชนทำออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง โดยอ้อม และกิจกรรมด้านการพัฒนากิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง แยกออกไปอีกเป็นกิจกรรมด้านป้องกัน ต้องปราบ และบำบัด รักษา/ฟื้นฟู ซึ่งรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่เลือกมาใช้จะเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะ เช่น การแจ้งเบาะแสให้ตำรวจ การนำตัวผู้เสพเข้ารับการบำบัด การเดินเวรยามเพื่อป้องกันปราบ การตั้งกฎข้อบังคับของหมู่บ้าน เป็นต้น

กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยอ้อม ถือเป็นรูปแบบที่นำมาใช้แก้ไขปัญหายาได้เหมือนกันแต่เป็นการหวังผลทางอ้อม เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการกีฬา การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด แทรกไปในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การรณรงค์ผ่านหอกระจายข่าวหรือตามสื่อต่างๆ การให้หลักธรรมทางศาสนา การจัดค่ายให้ความรู้กับผู้ประกอบการ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นมีเป้าหมายโดยรวมเพื่อให้สมาชิกมีสุขภาพดี มีจิตใจที่เข้มแข็ง รับรู้โทษภัยของยาเสพติด และรู้จักการหลีกเลี่ยงกิจกรรมด้านการพัฒนา เป็นการแก้ไขปัญหายาพื้นฐานของชุมชนรวมถึงเป็นการพัฒนาชุมชนให้มี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เช่น การพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม การขยายเครือข่ายเพิ่มความร่วมมือในการพัฒนาต่างๆ เป็นต้น

1. ขั้นตอนจัดการปัญหาหาสาเหตุโดยภาคประชาชน

การแก้ไขปัญหาหาสาเหตุติดนอกจากจะต้องทำไปพร้อมๆ กันทุกด้านแล้วยังต้องทำอย่างที่เรียกว่า เป็นกระบวนการ หมายความว่า ต้องมีการแสวงหาความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันให้ได้ว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาของทุกคนและประสานกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ตำรวจ อนามัย และหน่วยงานทั้งหลายที่สัมพันธ์กับชุมชน เมื่อทุกฝ่ายตกลงจะร่วมกันแล้วจึงดำเนินการอย่างรอบคอบและให้อยู่ในวิสัยที่ชุมชนจะดูแลจัดการได้ จากประสบการณ์ในการดำเนินงานของภาคประชาชนที่จัดทำโครงการภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติดนั้น เขามีการใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 เตรียมความพร้อมชุมชน โดยการสร้างสำนึกร่วมกันว่าเป็นปัญหาของทุกคนและทุกฝ่าย ต้องมารวมมือกันโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ

1.2 กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา โดยร่วมกันจัดทำแผนงานของชุมชน ซึ่งมีทั้งแผนที่แก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง โดยอ้อม และแผนการพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้าน

1.3 ลงมือปฏิบัติตามแผนงาน โดยมีการดำเนินการกับผู้ค้ารายย่อย ผู้เสพ และกลุ่มเสี่ยงด้วยความเอื้ออาทร ให้อภัย และให้โอกาสที่เขาจะกลับมาสู่การใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติสุข

1.4 เฝ้าระวังติดตาม เพื่อไม่ให้ปัญหาที่ชุมชนแก้ไขได้แล้วนั้นกลับมาเกิดซ้ำอีก จึงต้องมีการจัดแบ่งคนคอยสอดส่องดูแลและติดตามสถานการณ์ปัญหาอยู่ตลอดเวลา รวมถึงสมาชิกในชุมชนก็ต้องตระหนักถึงปัญหาและพร้อมที่จะเข้าร่วมแก้ไขอย่างต่อเนื่องด้วย

1.5 เชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาทำได้มากขึ้น ดีขึ้น จึงควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างกำลังใจให้ซึ่งกันและกันในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติด ตลอดจนร่วมกันพัฒนาชุมชนและเครือข่ายให้เข้มแข็งในทุกๆ ด้าน ก็จะช่วยขับไล่ขบวนการค้ายาเสพติดให้ออกห่างจากชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

กระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เป็นเพียงแนวทางกว้างๆ ที่ชุมชนไหนๆ ก็สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของตัวเองได้ และไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามขั้นตอนนี้เสมอไป

2. จะทำโครงการเฉพาะที่ชุมชนตัวเอง ไม่รวมกันเป็นเครือข่ายได้ไหม

การที่ชุมชนใดก็ตามทำโครงการต่อต้านยาเสพติดประโยชน์ก็ย่อมเกิดขึ้นต่อชุมชนนั้นๆ อย่างแน่นอนและเป็นเรื่องที่ชุมชนที่ประสบปัญหาจะไม่ทำก็ไม่ได้แล้วด้วย แต่ก็แน่นอนว่าถ้าชุมชนข้างๆ เรายังไม่ได้ทำโครงการนี้มันก็เหมือนกับมีโจรคอยตักซุ่มดูอยู่ว่าเมื่อไหร่ที่เจ้าของบ้านไม่อยู่ โจรก็จะขนทรัพย์สินมีค่าของเราไป แต่ถ้าเรามีเพื่อนข้างบ้านคอยช่วยดูแลสอดส่องกันอีกทางหนึ่ง โจรก็ไม่กล้า ดังนั้นนอกจากชุมชนของเราจะทำโครงการแล้ว เรายังต้องชักชวนเพื่อนกลุ่มอื่นในชุมชนและเพื่อนนอกชุมชนที่ยังไม่ได้ทำโครงการให้มาช่วยกันแก้ไขปัญหาก็จะได้ประโยชน์ต่อลูกหลานของเราร่วมกันทุกฝ่าย

3. ทำอย่างไรผลของการแก้ไขปัญหาก็จะอยู่อย่างยั่งยืน

แนวทางการสร้างความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหายาเสพติดถือเป็นแนวทางการเดียวกับการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็งยาเสพติดก็จะอยู่ในชุมชนนั้นได้ยาก ซึ่งจะต้องทำในหลายเรื่องพร้อมกัน ที่สำคัญๆ ได้แก่

3.1 ต้องมีการกระตุ้นจิตสำนึก ไม่ให้สมาชิกคิดว่าเราต้องช่วยกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและพัฒนา

ชุมชนในด้านอื่นๆ ตลอดไป ไม่เช่นนั้นปัญหายาเสพติดมันก็พร้อมจะกลับมาทุกเมื่อ

3.2 ต้องมีการพัฒนาผู้นำชุมชนและแกนนำ ให้มีความเข้มแข็งเพราะผู้นำที่ดีสามารถสร้างความศรัทธาจากสมาชิกได้ และจะกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมของชุมชนได้อย่างมีพลัง

3.3 ต้องมีกระบวนการแก้ไขปัญหาย่างถูกต้อง โดยเฉพาะกระบวนการค้นหาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาโดยเชื่อมโยงกับปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นในชุมชนและแก้ไขโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้

3.4 ต้องมีแนวทางการแก้ไขปัญหานำไปสู่ความยั่งยืน คือ แก้ไขปัญหาพื้นฐานของชุมชน เผ่าระวังปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำ และยังต้องรู้จักสรุปบทเรียนเพื่อพัฒนาวิธีการให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

3.5 ต้องมีการสร้างเครือข่ายชุมชน โดยเราต้องชักชวนชุมชนอื่นให้มาร่วมกระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยกัน ไม่เช่นนั้นถ้าชุมชนเราทำแต่ชุมชนข้างๆ ไม่ทำ ชุมชนนั้นก็จะเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดแทน และก็กลับเข้ามาสู่ชุมชนเราทันทีเมื่อชุมชนเราอ่อนแอ (สำนักงานประสานงานและสนับสนุนภาคประชาชน.2548)

2.2.2.2 การดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนในการต่อต้านยาเสพติด

ในการทำงานด้านการป้องปราบ ด้านการป้องกัน ด้านการบำบัด รักษา/ฟื้นฟู และกิจกรรมด้านการพัฒนา เครือข่ายภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติดได้มีการดำเนินงานดังกล่าวอยู่ 192 เครือข่าย ประมาณ 5,000 กว่าชุมชน ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในแต่ละภาค และชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาโดยตรงหรือโดยอ้อม ปรากฏผลว่าชุมชนสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้มากขึ้นเพราะชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหายาเสพติดและเป็นผู้ลงมือแก้ไขเอง สำหรับตัวอย่างกิจกรรมที่ชุมชนได้ทำนั้นแยกเป็น 4 ด้านใหญ่ ดังนี้

1. กิจกรรมด้านการป้องปราบ

1.1 การให้ข้อมูลข่าวสารกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ/รัฐ

1.2 การเผ่าระวัง/การเดินเวรยาม/การสอดส่องดูแล

1.3 การตรวจปัสสาวะ

2. กิจกรรมด้านการป้องกัน

2.1 การรณรงค์กระตุ้นจิตสำนึก

2.2 การจัดเวทีชาวบ้านพูดคุยเรื่องผลกระทบของปัญหายาเสพติด

2.3 การอบรม/สัมมนา/จัดค่าย/ศึกษาดูงาน

2.4 กิจกรรมต่างๆ เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี เป็นต้น

2.5 การพูดคุยกันในชีวิตประจำวัน เช่น สภากาแฟในตอนเช้า เป็นต้น

3. กิจกรรมด้านการบำบัดรักษา/ฟื้นฟู

3.1 การชักชวนผู้ติด/ผู้เสพให้เลิก

3.2 การส่งไปบำบัดรักษาที่สถานพยาบาลต่างๆ ทั้งของรัฐหรือเอกชน หรือเปิดค่ายบำบัดรักษาในชุมชน

3.3 การฟื้นฟูโดยกระบวนการของชุมชน เช่น การให้กำลังใจ การเยี่ยมเยียน การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

3.4 การส่งเสริมให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาเข้ามาทำงานเพื่อชุมชน/สังคม

4. กิจกรรมด้านการพัฒนา

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐาน เช่น การรวมกลุ่มทำการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ที่สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะพื้นฐานได้

กิจกรรมเสริม เช่น ใช้มาตรการทางสังคมหรือกฎหมายของหมู่บ้านเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งที่ชุมชนสามารถควบคุมดูแลกันเองได้โดยสันติวิธี เป็นต้น

2.3 แนวคิดทฤษฎีวงจรคุณภาพ PDCA

การบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนา งานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข นักวิชาการศึกษาที่ได้กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) โดยนำเสนอแยกเป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่ หลักการของ วงจรคุณภาพ วงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษา ดังนี้

หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA)

การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDAC) ตามแนวคิดของเดมมิง ปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทุกคนทราบกันดี และถือเป็นเครื่องมือการบริหารที่จัดเป็นแกนร่วมของการบริหารที่หลากหลายบนพื้นฐานเดียวกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของเดมมิงและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ ดังนี้

เดมมิง (Deming in Mycoted, 2004) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง

Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ปริทรรศน์ พันธุภรียงค์ (2545) กล่าวว่า วงจรคุณภาพ (PDCA : plan do check act) คือ องค์ประกอบหลักของวงจรการจัดการ ดังภาพที่ 2.1
ภาพที่ 2.1 วงจรการจัดการ

ที่มา (ปริทรรศน์ พันธุภรียงค์, 2545)

คำว่า หมุนให้เร็ว หมุนให้ถูกต้อง ที่อยู่ทางด้านขวาของวงจรการจัดการนั้น คือ การหมุนวงจรอย่างถูกต้องตามขั้นตอน 1 รอบ จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาได้ 1 ระดับ การหมุนให้เร็วจะทำให้เกิดการปรับปรุงอย่างรวดเร็ว

P (Plan) คือ จะเริ่มนับจากการแสวงหาจุดที่เป็นปัญหา ระหว่างระดับความแตกต่างจุดที่มุ่งหวังและสภาพที่เป็นจริง เมื่อจับจุดที่เป็นปัญหาได้แล้ว จัดทำแผนมาตรการในการแก้ไข แล้วจึงเข้าสู่ขั้น D หรือ do ต่อไป

D (Do) คือ การปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขแผนใหม่ล่าสุด เพราะแผนคือสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ ต้องแน่ใจว่าแผนที่จะลงมือปฏิบัตินั้นเป็นแผนที่ใหม่ล่าสุดจริงๆ

C (Check) คือ การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับค่าเป้าหมายเสมอ

A (Act) คือ การปฏิบัติหลังการตรวจสอบ ซึ่งเป็นไปได้หลายประการ ดังนี้

1. ในกรณีที่ผลลัพธ์ต่ำกว่าเป้าหมายจะต้องมีการทบทวนแผนของมาตรการแก้ไขแล้วดูว่าสิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่นั้นมีสิ่งใดที่ปฏิบัติได้ทันทีให้ลงมือปฏิบัติเลย ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ทันที ให้สะท้อนสู่แผนการแก้ไขปัญหารอบต่อไป

2. ในกรณีที่ผลลัพธ์ดีกว่าเป้าหมาย จะต้องมีการทบทวนการกำหนดเป้าหมายว่าต่ำเกินไปหรือไม่ ควรมีการปรับเป้าหมายให้ดีกว่าเดิมหรือไม่ ผลลัพธ์เหนือกว่าความคาดหวังโดยปัจจัยภายนอกอื่น ๆ หรือไม่

3. ในกรณีที่ผลลัพธ์ได้ตรงตามเป้าหมายให้ทบทวนว่าได้มีการปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขครบถ้วนหรือไม่ ถ้าใช่ แสดงว่าแผนนี้ถูกต้องและควรกำหนดเป็นวิธีการปฏิบัติงานมาตรฐานเพื่อรักษาให้ผลลัพธ์คงอยู่ในระดับที่ต้องการต่อไป

ฮิตชิ (Hitoshi, 1997 อ้างถึงใน พิชญ์นัฐา งามมีศรี, 2552) กล่าวถึง การบริหารงานด้วยระบบวงจรคุณภาพ จัดเป็นกิจกรรมการปรับปรุงและการควบคุมที่ประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปฏิบัติแก้ไข โดยการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และถ้าผลลัพธ์ไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้ จะมีการทบทวนแผนการเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น การควบคุมและการปรับปรุงสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่งก็คือ การทำการวางแผน การกระทำการตรวจสอบ และการแก้ไขซ้ำอีก การทำตามวงจรคุณภาพอย่างตั้งใจและถูกต้องจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงาน เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำจะทำให้เกิดการปรับปรุงและระดับของผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ และงานส่วนใหญ่จะกระทำซ้ำในสิ่งที่เคยทำมาก่อน ถึงแม้ว่างานนั้นจะดูเหมือนว่าเป็นงานใหม่ทั้งหมดก็

ยังคงมีส่วนประกอบหลายส่วนที่เหมือนหรือคล้ายกับสิ่งที่เคยทำมาก่อน การปรับปรุงคุณภาพส่วนใหญ่จะเป็นการพิจารณาวิธีการของงานที่กระทำซ้ำอย่างระมัดระวังและเป็นระบบ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ตลอดจนมีการแก้ไขความไร้ประสิทธิภาพที่ค้นพบ ดังนี้

1. การวางแผน (Plan)

ในบรรดาส่วนประกอบทั้งสี่ส่วนของวงจรคุณภาพนั้น ควรพิจารณาการวางแผนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าส่วนอื่นไม่มีความสำคัญ เพียงแต่ว่าส่วนการวางแผนจะเป็นส่วนที่ทำให้ส่วนอื่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าแผนการไม่เหมาะสมจะมีผลทำให้ส่วนอื่นไร้ประสิทธิภาพตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนที่ดี จะทำให้มีการแก้ไขน้อยและกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน ในการปรับปรุงเป็นการลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่ต้องการให้เป็นกับสิ่งที่เป็นอย่างจริง และกิจกรรมการปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีมุมมองที่แม่นยำในทั้งสองสิ่งเปรียบเสมือนการสร้างบ้านบนพื้นทราย ไม่ว่าจะออกความพยายามเพียงใดก็ตามถ้าภาพในมุมมองของสถานการณ์ที่ต้องการและสถานการณ์จริงไม่ชัดแล้ว ก็จะไม่ได้อะไรกลับมา ดังนั้น จึงควรที่จะสร้างวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์และการจำแนกปัญหา การตั้งเป้าหมาย เข้าใจถึงข้อจำกัดและขอบเขต รวมถึงการนำมาพิจารณา มองถึงวิธีการปรับปรุงที่เป็นไปได้ ตัดสินใจถึงแผนปฏิบัติการ กำหนดวิธีสำหรับตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ที่ได้

การพัฒนาแผน โดยปกติปัญหาที่ถูกนำมาแก้ไขเพื่อปรับปรุงนั้นจะประกอบด้วยสาเหตุหลายประการ ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ผู้นำขององค์กรต้องทำการจัดทำและพัฒนาแผนการปรับปรุงและการพัฒนาแผนประกอบด้วย การกำหนดกิจกรรมพื้นฐานที่ต้องการปรับปรุงอย่างชัดเจน แยกกิจกรรมออกตามโครงสร้างองค์กร กระจายส่วนย่อยของกิจกรรมพื้นฐานไปตามฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร กำหนดวิธีการประเมินความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน บุคคลที่มีตำแหน่งสูงสุดในองค์กรควรเป็นผู้ตัดสินใจในการมอบหมายงานและวิธีการประเมินผลโดยผ่านการพบปะสนทนากับแต่ละฝ่ายในองค์กร

ในการทำงานเดียวกัน หัวหน้าฝ่ายงานแต่ละฝ่ายต้องออกแบบและพัฒนาแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้รับมอบหมาย โดยแผนการจะได้รับการกระจายออกเป็นลำดับลงมาทั่วทั้งองค์กรด้วยวิธีนี้ และจะถูกพัฒนาอย่างเหมาะสมในแต่ละระดับในโครงสร้างองค์กรจนกระทั่งถึงระดับที่ไม่จำเป็นต้องกระจายลงอีกต่อไป ขั้นตอนสุดท้ายคือการตัดสินใจของบุคลากรที่ต้องทำงาน ทรัพยากรที่ต้องการ และตารางเวลาที่ต้องปฏิบัติตาม และทำแผนการพัฒนาให้อยู่ในรูปของเอกสารทั้งหมดอย่างละเอียด ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการสื่อสารแผนการได้อย่างแม่นยำที่สุด

ขณะที่สร้างแผนการควรมีความระมัดระวังในแนวทางที่มีส่วนช่วยในการสร้างแผนการอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย ขณะที่สร้างแผนการจะต้องมีการชี้แจงให้ชัดเจนถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเวลาที่มี รวมทั้งต้องหาวิธีการทั้งหมดที่เป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดเหล่านี้ อาจมีการผ่อนปรนข้อจำกัดเหล่านี้บ้างหลังจากมีการพิจารณาข้อเสนอแนะทั้งหมดแล้ว ต้องทำการเลือกวิธีการที่ดีที่สุดเป็นแผนการปฏิบัติ ต้องมีการพัฒนาระเบียบวิธีการในการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์เพื่อดูว่าแผนการมีประสิทธิภาพและมีการกระทำตามแผนและประสานกันกับแผนการเริ่มแรกหรือไม่ ต้องมีการรวบรวมสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอและจัดอย่างเป็นระบบตลอดจนมีการนำมาใช้งานอย่างเต็มที่ในการวางแผนงาน ต้องมีการพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องกระทำกับสิ่งที่น่ากระทำ ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด และเป็นไปไม่ได้ที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างในเวลาเดียวกัน ต้องพยามความสมดุลระหว่างเป้าหมายกับทรัพยากร การตั้งเป้าหมายที่สูงเกินไปเป็นการสวนทางกับการเพิ่มผลผลิต จะต้องมีการสร้างระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อสื่อสารเป้าหมายของแผนการไปสู่ทุกส่วนขององค์กร ทรัพยากรทางด้านวัสดุอาจมีจำกัดแต่ความสามารถของมนุษย์มีไม่จำกัด ดังนั้น จึงมีทางเป็นไปได้เสมอในการปรับปรุง ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถของมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ

2. การลงมือปฏิบัติ (Do)

เพื่อให้มั่นใจว่ามีการนำแผนการมาปฏิบัติอย่างถูกต้องจึงจำเป็นต้องมีขั้นตอนในการสร้างความมั่นใจว่าฝ่ายที่รับผิดชอบในการนำแผนการไปปฏิบัติได้รับทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในแผนการนั้น ๆ การสร้างความมั่นใจว่ามีการติดต่อสื่อสารไปยังฝ่ายที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การจัดให้มีการศึกษาและการอบรมที่ต้องการเพื่อการนำแผนการนั้น ๆ มาปฏิบัติ และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในเวลาที่เป็น

3. การตรวจสอบ (Check)

เมื่อทำการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน ต้องมีการประเมินการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ และตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่

การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการ ความไม่เหมาะสมของแผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน เป็นเรื่องที่ต้องหาว่าสาเหตุมาจากประการไหน เนื่องจากการปฏิบัติการแก้ไขจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ถ้าความล้มเหลวมาจากแผนการไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุความผิดพลาดในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ การเลือกเทคนิคที่ใช้ผิด เนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้ในขั้นตอนการวางแผนไม่เพียงพอ การประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด หรือประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด

ถ้าความล้มเหลวมาจากการไม่ปฏิบัติตามแผน อาจเป็นผลมาจากสาเหตุขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุง การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและความเข้าใจในแผนไม่เพียงพอ การศึกษาและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงานระหว่างการปฏิบัติ หรือการประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

4. การปฏิบัติการแก้ไข (Act)

ขณะเมื่อทำการปฏิบัติการแก้ไขมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแยกแยะให้ชัดเจน ระหว่างการกำจัดปรากฏการณ์หรืออาการของปัญหาและการกำจัดสาเหตุ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มีงานจำนวนมากที่ทำเป็นประจำในงานชนิดนี้ การกำจัดแค่อาการไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาที่มีอยู่ เป็นเพียงแค่การเลื่อนการแก้ปัญหาออกไปเท่านั้น ดังนั้น ถ้าความล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การทบทวนแผนการเท่านั้นไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุของการวางแผน และทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้าของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้โดยการกำจัดสาเหตุมิใช่กำจัดอาการ และเมื่อไม่สามารถบรรลุถึงเป้าที่วางไว้ ควรมีการวิเคราะห์หาเหตุและมีการทบทวนแผนการ ดังเช่นที่กล่าวมาในหัวข้อการตรวจสอบ สาเหตุอาจมาจากตัวแผนการที่ไม่เหมาะสมหรือมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อทำการปรับปรุง ต้องมีการชี้บ่งสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่างถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปีและมีการทบทวนทุกปี เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าวมีความไว้วางใจและเหมาะสม

ซูโม่พร สุธรรมวงศ์ (2544) กล่าวว่า วงจรคุณภาพ คือ กระบวนการทำงานที่เปรียบกับวงล้อที่เต็มไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข เมื่อวงล้อหมุนไป 1 รอบ จะทำให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และหากการดำเนินงานนั้นเกิดการสะดุด แสดงว่ามีบางขั้นตอนหายไป เช่น ส่วนของการวางแผนหายไป เรียกว่า ประเภทไม่มีแผนการ ถ้าในส่วนของการตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขหายไป จะเรียกว่า พวกทำแล้วทิ้ง ซึ่งในกระบวนการทำงานของวงจรคุณภาพนั้นประกอบด้วย

1. การวางแผน (Plan)

การวางแผน คือ การตั้งเป้าหมาย วางวัตถุประสงค์ เพราะการควบคุมดูแล คือ กระบวนการที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ดังนั้น หากไม่มีวัตถุประสงค์เสียแล้ว ไม่ว่าจะป่าวร้องว่าต้องควบคุมวงจรคุณภาพ ก็ไม่รู้ว่าทำไปเพื่ออะไร หรือจะเริ่มอย่างไร

เมื่อตั้งเป้าหมายเสร็จแล้ว ก็ต้องมากำหนดแผนการว่าอะไรจะต้องทำเมื่อไร เป็นตารางเทียบระหว่างงานกับเวลาที่หลายคนนึกภาพกันออก แต่จริงๆ แล้วการวางแผนไม่ใช่จบแค่นั้น การวางแผนต้องครอบคลุมว่า ใครจะทำ ทำอะไร ต้องให้เสร็จเมื่อไร จะทำอย่างไร อะไรต่าง ๆ ที่ครอบคลุมถึงการแบ่งหน้าที่วิธีการ และอื่น ๆ ให้ครบถ้วนด้วย

2. ลองทำ (Do)

การลองทำ คือ ก่อนจะลงมือทำได้นั้น แท้จริงแล้วต้องเตรียมวัตถุดิบ เตรียมขั้นตอนต่าง ๆ เสียก่อน หากจะลงมือทำเรื่องใหม่ ๆ ก็ต้องเตรียมไปรับการฝึกหรืออบรมเสียก่อน ขั้นตอนการเตรียมเหล่านี้รวมอยู่ในการลองทำนี้ด้วย ซึ่งต้องมีการตระเตรียมเสียก่อนให้พร้อม จึงจะสามารถลองทำตามแผนได้

3. ตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบ คือ การพิจารณาว่า ผลจากการลองทำนั้น ก่อให้เกิดสิ่งที่วางแผนว่าจะได้รับหรือไม่ ดังนั้น หากการวางแผนไม่มีการกำหนดว่าจะต้องได้อะไรเมื่อไร ตัวเลขของอะไรที่ควร จะยึดเป็นเป้าหมายไว้เสียตั้งแต่ต้นก็จะไม่มีอะไรมาเป็นตัวเทียบได้ว่าผลจากการลองทำนั้นได้ตามจริง ตามแผนหรือไม่จะได้ก็เพียงแต่ว่ามันก็เป็นไปตามแผนหรือไม่ค่อยจะได้ผลสักเท่าไร

4. ปรับใช้ (Act)

จากผลของการตรวจสอบ ก็ไม่ควรวางใจในทันทีหากผลที่ได้เป็นไปตามแผน เพราะอาจบังเอิญดีครั้งนี้เพียงครั้งเดียว พอทำครั้งต่อ ๆ ไปอาจใช้ไม่ได้ก็ได้ หากไม่มีการนำกระบวนการที่ได้ลองทำไปมากำหนดให้เป็นรูปแบบใหม่ของการทำงานปัจจุบัน หากผลของการตรวจสอบพบว่าสิ่งที่ลองทำไปไม่ก่อให้เกิดผลที่ตั้งไว้ตามแผน ก็ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการที่คิดไว้ แล้วลองทำใหม่

นอกจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการของการลองทำแล้ว การพิจารณาว่าทำไมกระบวนการเดิมจึงไม่ได้ผลตามแผน การหาสาเหตุที่แท้จริงเพื่อหากระบวนการแก้ปัญหาจนถึงรากก็เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะนำไปถึงการวางแผนใหม่ แล้วลองทำใหม่ ลองตรวจสอบดูใหม่ หรือวงจรคุณภาพรอบใหม่ เพื่อหาเป้าหมายและกระบวนการอันถูกต้องแท้จริง

อนึ่ง เรามักจะพูดถึงวงจรแห่งการควบคุมดูแลกันว่า PDCA จนบางครั้งเราไปนึกเอาเองว่าวงจรนี้ต้องเริ่มจาก P เสมอไป จริง ๆ แล้วนั้นไม่จำเป็น วงจรแห่งการควบคุมดูแลนั้นเป็นวงกลม ที่ไม่มีต้นไม่มีปลาย จึงบอกไม่ถูกว่าอะไรเป็นขั้นตอนแรก และอะไรเป็นขั้นตอนสุดท้าย อย่างเช่น การวางแผนจะทำอะไรบางอย่าง บางครั้งต้องมีการตรวจสอบ การวิเคราะห์และการปรับกระบวนการเสียก่อนแล้วจึงจะวางแผนและลงมือทำได้ ดังนั้น ในบางเรื่องวงจรนี้ก็อาจเริ่มจาก CAPDCA อย่างนี้ก็เป็นที่

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2545) กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) กล่าวคือ จะเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนเข้าไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น การกระทำตามวงจรคุณภาพ จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้นโดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพอยู่ที่การพยายามตอบคำถามให้ได้ว่า ทำอย่างไรจึงจะดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan)

ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 4 ประการของวงจรคุณภาพนั้น ต้องถือว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด การวางแผนจะเป็นเรื่องที่ทำให้กิจกรรมอื่น ๆ ที่ตามมาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้าแผนการไม่เหมาะสมแล้ว จะมีผลทำให้กิจกรรมอื่นไร้ประสิทธิภาพตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนที่ดี จะทำให้มีการแก้ไขน้อย และกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do)

เพื่อให้มั่นใจว่ามีการนำแผนการไปปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้น เราจะต้องสร้างความมั่นใจว่าฝ่ายที่รับผิดชอบในการนำแผนไปปฏิบัติได้รับทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในแผนการนั้น ๆ มีการติดต่อสื่อสารไปยังฝ่ายที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีการจัดให้มีการศึกษาและการอบรมที่ต้องการเพื่อการนำแผนการนั้น ๆ มาปฏิบัติ และมีการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในเวลาที่เหมาะสมด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน ควรจะต้องมีการประเมินใน 2 ประการ คือ มีการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ หรือตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่

การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการ หรือความไม่เหมาะสมของแผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน เราจำเป็นต้องหาว่าสาเหตุมาจากประการไหน ทั้งนี้ เนื่องจากการนำไปปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไขจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ถ้าความล้มเหลวมาจากแผนการที่จัดทำขึ้นไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความผิดพลาดในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่
2. เลือกเทคนิคที่ใช้ผิดเนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้ในขั้นตอนการวางแผนไม่เพียงพอ

3. ประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด

4. ประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด

ถ้าความล้มเหลวมาจากการไม่ปฏิบัติตามแผน อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุง
2. การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและมีความเข้าใจในแผนไม่เพียงพอ
3. การให้การศึกษาและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ
4. ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงานระหว่างการปฏิบัติ
5. ประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act)

ถ้าความล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การทบทวนแผนการเท่านั้นไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุของการวางแผน และทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้าของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้โดยการกำจัดสาเหตุ และขั้นตอนที่สำคัญ ก็คือ การทบทวนแผนการที่ต้องมีการชี้แจงถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่างถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปี และมีการทบทวนทุกปีเพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าวมีความเชื่อถือได้และเหมาะสม การนำวงจรคุณภาพไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกระดับขององค์กร จะทำให้เราสามารถปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เมื่อปัญหาเดิมหมดไปเราก็สามารถแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ด้วยวงจรคุณภาพต่อไป

เมลนิก และเดนซเลอร์ (Melnyk & Denzler อ้างถึงใน เรื่องวิทยุ เกษสุวรรณ, 2545) กล่าวถึงแนวคิดของเดมมิ่ง ว่าผู้บริหารระดับสูงต้องมีบทบาทหลายด้าน และการจัดการคุณภาพที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

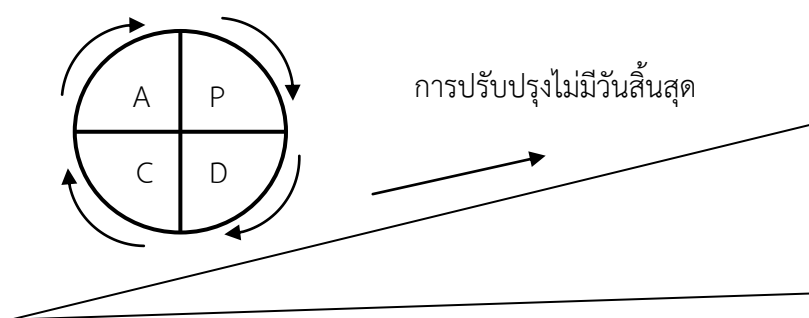
ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) หมายถึง วางแผนโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่หรืออาจเก็บรวบรวมขึ้นมาใหม่ หรือนั่นอาจทดสอบเพื่อเป็นการนำร่องก่อนก็ได้

ขั้นตอนที่ 2 การทำ (Do) หรือลงมือทำ หมายถึง ลงมือเอาแผนไปทำ ซึ่งอาจทำในขอบข่ายเล็ก ๆ เพื่อทดลองดูก่อน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) หมายถึง การตรวจสอบ หรือสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นว่ามีมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใดและเป็นไปในทางใด

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไข (Act) หรือลงมือแก้ไข (corrective action) หมายถึง หลังจากที่ได้ศึกษาผลลัพธ์แล้ว อาจไม่เป็นไปตามที่ต้องการหรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข ก็ต้องดำเนินการแก้ไขตามที่จำเป็น หลังจากนั้นสรุปเป็นบทเรียนและพยากรณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ต่อไป การลงมือปฏิบัติดังกล่าวนี้แสดงได้ ดังแผนภูมิที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 วงล้อเดมมิ่ง

ที่มา : Melnyk & Denzler. 1996 อ้างถึงใน เรื่องวิทยุ เกษสุวรรณ, 2545.

การทำตามวงจรคุณภาพต้องทำซ้ำไปเรื่อย ๆ เพื่อสรุปเป็นบทเรียนอยู่ตลอด ยิ่งกว่านั้นต้องเข้าใจด้วยว่าการจัดการคุณภาพไม่ใช่สงครามที่ผู้บริหารจะรบชนะด้วยตัวคนเดียว การจัดการคุณภาพจะประสบความสำเร็จได้ ต้องเป็นการกระทำทั่วทั้งองค์กร เพราะการจัดการคุณภาพเป็นปรัชญาสำหรับองค์กรและคนทุกคนในนั้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542) กล่าวถึง จุดหมายที่แท้ของวงจรคุณภาพ (PDCA) ว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพนั้นมิใช่เพียงแค่การปรับแก้ผลลัพธ์ที่เบี่ยงเบนออกไปจากเกณฑ์มาตรฐานให้กลับมาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการเท่านั้น แต่เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงในแต่ละรอบของ PDCA อย่างต่อเนื่องเป็นระบบและมีการวางแผน PDCA ที่มีวนได้สูงขึ้นเรื่อยๆ

วงจรควบคุมคุณภาพ PDCA มีภารกิจหลัก 4 ขั้นตอน

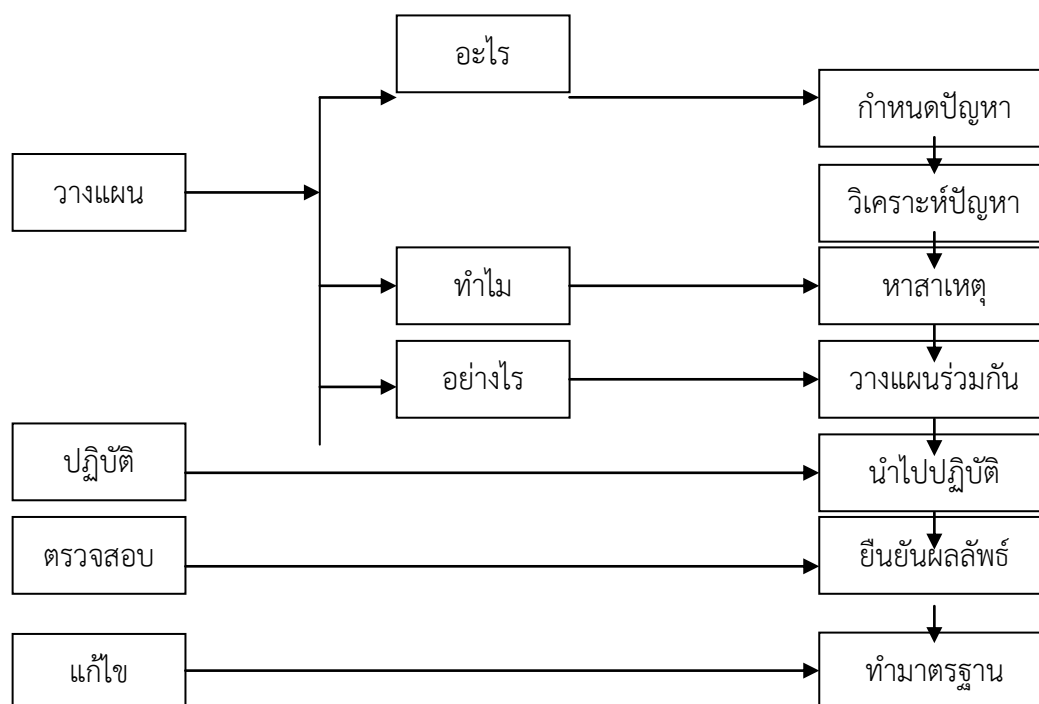
ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-P)

ขั้นที่ 2 การดำเนินการตามแผน (Do-D)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check-C)

ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Act-A)

ภาพที่ 2.3 กระบวนการ PDCA

ที่มา : สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2542

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ แผนที่ดีควรมีลักษณะ 5 ประการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง (realistic)
2. สามารถเข้าใจได้ (understandable)
3. สามารถวัดได้ (measurable)
4. สามารถปฏิบัติได้ (behavioral)
5. สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ (achievable)

วางแผนที่ดีควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
3. กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติ (Do) ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ

1. การวางแผนกำหนดการ
  - 1.1 การแยกกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการกระทำ
  - 1.2 กำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง
  - 1.3 การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

2. การจัดการแบบแมทริกซ์ (matrix management) การจัดการแบบนี้สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาได้และเป็นวิธีช่วยประสานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

3. การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน

3.1 ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ

3.2 ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม

3.3 พัฒนาจิตใจให้รักการร่วมมือ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

2. รวบรวมข้อมูล

3. การทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวน และคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้

4. การรายงานจะเสนอผลการประเมิน รวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว

4.1 รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์

4.2 รายงานแบบอย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Act) ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้นทำให้งานที่ได้ไม่ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาตามลักษณะปัญหาที่ค้นพบ

1. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ

2. ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก

ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

1. การย้ายนโยบาย

2. การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน

3. การประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

จากหลักการวงจรคุณภาพที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและระดับผลลัพธ์ที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวหากนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชนก็จะสามารถนำไปสู่การทำงานที่เป็นระบบและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นชุดความรู้ที่จะขยายผลสู่วงกว้างต่อไป

2.4 ข้อมูลพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา

ตำบลควนรู ตามตำนานเล่าขานสืบทอดต่อกันมาจากขุนบรรพบุรุษ ตำบลควนรู แต่ก่อนมีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีป่าอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลาย เป็นเทือกแนวยาวไปจนถึงควนดินสอด (ควน หมายถึงภูดินสูงคล้ายภูเขาแต่ขนาดเล็กกว่า) ซึ่งอุดมไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด แต่สัตว์ที่มีมากที่สุดคือ เม่นเป็นสัตว์ที่มีขนแหลมรอบตัว ไว้เพื่อป้องกันอันตรายจากสัตว์อื่นๆ ซึ่งชาวบ้านนิยมล่าเป็นอาหาร เพราะมีเนื้อนุ่ม หวาน ตัวเม่นจะขูดรูเป็นที่อยู่อาศัย การจะจับตัวเม่นตัวเป็น ๆ ค่อนข้างยาก ชาวบ้าน

จะใช้วิธีการหาวิธีให้เจอ แล้วทำเครื่องหมายไว้รอจนถึงวันพระจึงมาจับ เพราะเม่นเป็นสัตว์จำศีลมันจะนอนอยู่ในรูเฉยๆทำให้จับได้ง่ายขึ้น และเนื่องจากตัวเม่นมีจำนวนมาก ทำให้ควนทั้งควนตลอดแนวจึงเต็มไปด้วยรูเม่น ดังนั้นชาวบ้านจึงนำเอาตั้งเป็นชื่อบ้านว่า “ควนรู” และการดำรงชีวิตชาวบ้านชอบเข้าป่าล่าสัตว์มาทำเป็นอาหารและแบ่งปันกันสะท้อนให้เห็นถึงความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่ได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

อีกตำนานหนึ่งเล่าว่าแต่ก่อนบนเทือกควนยาวตั้งแต่ควนตาสีหมานไปจนถึงควนดินสอ มีต้นไม้ชนิดหนึ่งชื่อว่า “ไม้ยี่รู” มีลักษณะคล้ายต้นหวาย ซึ่งที่โคนของต้นจะมีรูทุกต้น ดังนั้นตลอดทั้งควนจึงมีต้นไม้ที่มีรูชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า ควนไม้รู และต่อมาก็มีแต่คำว่า ควนรู อีกตำนานหนึ่ง เล่าว่าตำบลควนรูมีลักษณะเป็นที่ราบลาดเอียง มีโนนควน (คล้ายภูเขาแต่เล็กกว่า) ทอดเป็นแนวยาวพาดผ่านตำบลตามตำนานเล่าว่าบนควนมีเจดีย์และมีถ้ำเล็ก ๆ ที่มีน้ำไหลออกมาจากถ้ำ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้รักษาโรคได้ จึงได้เรียกชื่อว่า “ควนรู” สอดคล้องกับบนควนมีต้นไม้ชนิดหนึ่งชื่อต้นยี่รู(จันกระพ้อ)อยู่เป็นจำนวนมากชาวบ้านจึงเรียกว่า “ควนยี่รู” แต่เนื่องจากคนได้ชอบพูดคำสั้น ๆ จึงเรียกว่า “ควนรู” เนื้อที่ ตำบลควนรูมีเนื้อที่ประมาณ 24,394 ไร่ หรือ 44.13 ตารางกิโลเมตรพื้นที่ส่วนใหญ่การเกษตร

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ราบ ลาดเขาจากทิศใต้ไปทิศเหนือ มีเขตป่าสงวนควนเลียบ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้มีคลองธรรมชาติหลายสาย เช่น คลองนุ้ย คลองตะเคียน เป็นแนวเขตระหว่างตำบลควนรูกับตำบลคูหาใต้ คลองภูมิเป็นแนวเขตระหว่าง ตำบลควนรูกับตำบลกำแพงเพชร และคลองไสทอนเป็นแนวเขตระหว่างตำบลควนรู กับตำบลโคกทราย อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง มีเหมืองใส่ใหญ่เป็นสายหลักที่รินน้ำจากคลองตะเคียน ไปสู่พื้นที่เพาะปลูก ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นา สวนยางพาราและที่อยู่อาศัย

จำนวนประชากรในหมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านสี่แยกคูหา(โคกหาร) มีจำนวนครัวเรือน 275 และประชากร 595 หมู่ที่ 2 บ้านศาลาคงจันทร์ มีครัวเรือน 238 จำนวนประชากร 666 หมู่ที่ 3 บ้านโหละยาว มีครัวเรือน 177 จำนวนประชากร 669 หมู่ที่ 4 บ้านต้นมะขามเทศ จำนวนครัวเรือน 293 จำนวนประชากร 1,065 คน หมู่ที่ 5 บ้านไทรใหญ่ มีครัวเรือน 314 จำนวนประชากร 1,026 หมู่ที่ 6 บ้านหนองเสาธง มีจำนวนครัวเรือน 210 จำนวนประชากร 646 คน หมู่ที่ 7บ้านสี่แยกคูหา จำนวนครัวเรือน 277 และจำนวนประชากร 541 คน หมู่ที่ 8 บ้านโคกค้าย จำนวนครัวเรือน 121 ประชากร 449 คน และหมู่ที่ 9 บ้านไสทอน มีจำนวนครัวเรือน 118 จำนวนประชากร 415 คน ซึ่งรวมจำนวนครัวเรือนในตำบลควนรูมีทั้งสิ้น 2,023 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,072 คน ประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

สภาพเศรษฐกิจ

อาชีพเกษตรเป็นหลัก ทำนา ทำสวนยาง นอกจากนั้นการค้าขาย รับจ้าง สำหรับหน่วยธุรกิจเขตธุรกิจ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตั้งอยู่ที่แยกคูหา โรงงานอุตสาหกรรม และโรงสีข้าวของตำบล

สภาพสังคม

สภาพสังคมทั่วไปของตำบลควนรู ด้านการศึกษามีโรงเรียนประถม 3 แห่ง คือ โรงเรียนชุมชนบ้านโคกค้าย โรงเรียนชุมชนบ้านไทรใหญ่ และโรงเรียนบ้านไสทอน มีศูนย์เด็กเล็กวัดไทรใหญ่ ในส่วนของสาธารณสุขมีโรงพยาบาลประจำตำบลควนรู (รพ.สต.) 1 แห่ง มีส้วม 100 เปอร์เซ็นต์ จุดตรวจ/ด่าน 1 แห่ง ด้านคมนาคมถนนสายหลักลาดยางทั้งหมด 10 เปอร์เซ็นต์ คอนกรีต 10 เปอร์เซ็นต์ มีหอกระจายข่าว และไฟฟ้าทุกหมู่บ้าน

ด้านการเมือง มีการปกครองแบบบูรณาการโดยชุมชนมีส่วนร่วม ท้องถิ่น ท้องที่ สภาองค์กรชุมชน เราเรียกว่าการเมืองสมานฉันท์ การเมืองปรองดอง เมืองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)ที่เป็นตัวแทนท้องถิ่น ตัวแทนท้องที่ คือ กำนัน และตัวแทนภาคประชาชนคือ สภาองค์กรชุมชน ทั้ง 3 ส่วนนี้ทำงานเป็นหลัก ใน เรื่องของข้อมูลอื่น ๆ ก็จะมีมวลชนต่าง ๆ เช่น อาสาสมัครป้องกันพลเรือน (อปพร.) ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่ม ออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน รักรักรัก กลุ่มอาชีพ กลุ่ม อสม.

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ไม่มากเป็นในเรื่องของคลองในหมู่บ้านเล็ก ๆ สายสั้น ๆ มีกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสตรีพัฒนาตำบล การพัฒนาเครือข่ายมีเครือข่ายผู้นำ โดยมีกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เดือนละ 1 ครั้ง การจัดสวัสดิการ เครือข่ายด้านอาชีพ การเงินกลุ่มออมทรัพย์ 13 กลุ่ม ในส่วนของเครือข่าย นี้มีการประชุม กิจกรรม การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก จนถึงการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน มีกองทุน ละครายจ่ายวันละ 1 บาท มีการรวมเป็นเครือข่ายของกลุ่มอาชีพในตำบล เยาวชนเครือข่ายเยาวชนรักรักรัก องค์กรการบริหารส่วนตำบลทำงานร่วมกับชุมชน กลุ่มสตรี มีการประชุมกลุ่มออมทรัพย์ทุกวันที่ 5 ของเดือน ที่องค์การบริหารส่วนตำบลควนรู เครือข่ายเกษตรอินทรีย์มีนาข้าวชุมชน การทำปุ๋ยหมัก บางครัวเรือนก็มี เกษตรทฤษฎีใหม่ กลุ่มคลื่นลูกใหม่ เครือข่ายความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่าย พลเรือน(อปพร.) อสตชต. มีการประชุม จัดเวรยาม คุ้มชีพคุ้มภัย มีที่ทำกร เครือข่ายสื่อที่จะมีที่เป็นหลักคือ สถานีวิทยุชุมชน 101.00 และ 95.50 อาจารย์ปรีชา คงพันธ์ เป็นผู้จัดการ เครือข่ายศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เครือข่ายสุขภาพ โดยอาสาสมัครมูลฐาน (อสม.) ที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมร่วมกับโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพสต.) เครือข่ายการศึกษา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน เครือข่ายอาสาพัฒนา ชุมชน เครือข่ายกีฬา มีชมรมกีฬา จัดกิจกรรมของการออกกำลังกาย องค์กรการบริหารส่วนตำบลควนรูคัพ มีชมรมแอโรบิก ตอนนี้นำกำลังจะเปิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แต่ยังไม่เปิดเป็นทางการ

จากพลังเครือข่ายในการทำงานของประชาชนในตำบลควนรู ถือได้ว่าเป็นต้นแบบในการใช้พลัง ทางความคิด และร้อยเรียงวิถีสุขภาวะ ด้วยการพึ่งตนเองของชุมชน ท้องถิ่น และเป็นพลังหนุนเสริมให้ องค์กรการบริหารส่วนตำบลควนรู พัฒนาสู่ความเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการชุมชนด้วย “กระบวนการ สภาประชาชน”(ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน) จึงเป็น “ตำบลสุขภาวะ” ซึ่งสะท้อนว่า การทำงานที่ผ่านมา นั้น องค์กรการบริหารส่วนตำบล สามารถเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ในการสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนเกิด การรวมกลุ่ม เพื่อพึ่งตนเองก่อน เมื่อเกินศักยภาพก็ให้้องค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานภายนอก เข้าไปเป็นผู้หนุนเสริม ช่วยเหลือและเกื้อกูล เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนตามวิถีของการดำเนินชีวิต ด้วยการพึ่งตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง “ การเมืองสมานฉันท์”หรือ “ธนาคารอาหารชุมชน” “สถานีวิทยุ พระพุทธศาสนาแห่งชาติ” “แผนแม่บทชุมชน” “ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน” เกิดแนวคิดให้ประชาชน เข้ามาเรียนรู้ คิดเอง ทำเอง แล้วจะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรการบริหารส่วนตำบลควนรู หรือ องค์กรอื่น จนประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากสังคมภายนอก จะเห็นได้ว่าองค์กร บริหารส่วนตำบลควนรู เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

“การสร้าง การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาตำบล” โดยการที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนรู เข้าใจ เข้าถึงปัญหา และความต้องการของประชาชนควบคู่ กับการบริหารบุคลากร ในตำบลด้วยการใช้ “หลักธรรมาภิบาล”และความเป็น “เครือข่าย” ซึ่งทำให้บุคลากรทั้งของ อบต. และราชการส่วนอื่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีองค์กร เครือข่าย ที่มีศักยภาพมากขึ้น เช่น “ศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน”ปฏิบัติการตลอด 24 ชั่วโมง ครอบคลุมทุกมิติ ของ การดูแล มีผลให้ชุมชนชุมชนเกิดความรู้สึกรุ่นใจ เกิด แก่ เจ็บ ตาย อุบัติเหตุได้รับการดูแล มีการ ส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเพราะมีกระบวนการดูแลอย่างครบวงจร เพราะมีการ ออกแบบการดูแลแบบมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนในตำบล เช่น มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และ

“โรงเรียน อสม”. มี “กลุ่มออมทรัพย์” มี “ระบบกองทุน” หรือ “ระบบเศรษฐกิจ มีการบริหารจัดการ” โดยชุมชนมีส่วนร่วมที่เรียกว่า “สภาประชาชน” การมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว แสดงให้เห็นแนวความคิดการสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนาตามวิถีประชาธิปไตยทางตรง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างจิตสำนึก เข้าถึง ลึกซึ้งในประวัติศาสตร์ของตำบล ย่อมทำให้บุคลากรปรับเปลี่ยนวิธีคิด ในการทำงาน สู่การทำงานแบบ “บูรณาการเชิงลึก” โดย “ยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลาง” ดังนั้น ภายใต้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมจะสามารถนำมาสู่การพัฒนา เป็นบทเรียน และแหล่งเรียนรู้ เพื่อขยายผล ให้กับพื้นที่อื่นได้

2.5 ข้อมูลพื้นที่ตำบลสาคร อำเภอกำแพง จังหวัดสตูล

1. สภาพทั่วไป

ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสาคร อำเภอกำแพง จังหวัดสตูล ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกำแพงประมาณ 30 กิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเจ๊ะบิลัง ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลท่าแพ ตำบลท่าเรือ อำเภอกำแพง จังหวัดสตูล

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล

2. พื้นที่

โดยรวมของตำบลสาคร มีจำนวน 26,573 ไร่ หรือ ประมาณ 42.53 ตารางกิโลเมตร แยกได้ดังนี้ หมู่ที่ 1 มีพื้นที่จำนวน 1,800 ไร่ หมู่ที่ 2 มีพื้นที่จำนวน 1,800 ไร่ หมู่ที่ 3 มีพื้นที่จำนวน 2,700 ไร่ หมู่ที่ 4 มีพื้นที่จำนวน 6,823 ไร่ หมู่ที่ 5 มีพื้นที่จำนวน 2,500 ไร่ หมู่ที่ 6 มีพื้นที่ จำนวน 2,300 ไร่ หมู่ที่ 7 มีพื้นที่จำนวน 8,650 ไร่ หมู่ที่ 8 มีพื้นที่จำนวน 1,488 ไร่

3. ภูมิประเทศของตำบลสาคร

พื้นที่ของตำบลสาครเป็นพื้นที่ราบสูงสลับพื้นที่ราบลุ่ม ริมคลองและที่ราบลุ่ม ริมทะเลอันดามัน

4. จำนวนหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสาครเต็มทุกหมู่บ้าน สามารถแยกออกแต่ละหมู่บ้านได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1	บ้านทุ่งรีน	มี	นายสมาน แดหวามาลัย	กำนัน
หมู่ที่ 2	บ้านสาคร	มี	นายมีน หมัดสะเด็น	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 3	บ้านคลองลิดี	มี	นายยูฮัน บูเทศ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 4	บ้านสาครเหนือ	มี	นายสมชาย ตู่กังหัน	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5	บ้านปลักแรด	มี	นายกาด วาหาบ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 6	บ้านคลองบัน	มี	นายจรศักดิ์ เจ๊ะแอ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 7	บ้านทางยาง	มี	นายदनยาหาราด ขุนพิทักษ์	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 8	บ้านคลองสองปาก	มี	นายเกียรติ อุมารี	ผู้ใหญ่บ้าน

5. ประชากร

ตารางที่ 1 จำแนกประชากรตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุ (ปี)	ประชากร			หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม	
0-2	225	198	423	
3-4	129	122	251	
5-6	148	123	271	
7-12	403	396	799	
13-18	403	371	774	
19-24	387	379	766	
25-30	405	398	803	
31-36	401	387	788	
37-42	385	345	729	
43-48	281	269	550	
49-54	254	264	518	
55-60	174	199	373	
61-66	154	140	294	
67-72	82	89	171	
มากกว่า 72	134	156	290	
รวม	3,964	3,836	7,800	

สัญชาติอื่นๆ ที่ไม่ใช่สัญชาติไทย ชาย 3 คน หญิง 1 คน

ตารางที่ 2 จำแนกประชากร คริวเรือน จำแนกตามเพศ ดังนี้

หมู่ที่	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งรีน	532	524	1,056	274
หมู่ที่ 2 บ้านสาคร	764	709	1,479	383
หมู่ที่ 3 บ้านคลองลิดี	414	377	791	198
หมู่ที่ 4 บ้านสาครเหนือ	704	717	1,421	376
หมู่ที่ 5 บ้านปลักแรด	263	253	516	136
หมู่ที่ 6 บ้านคลองบัน	414	406	820	228
หมู่ที่ 7 บ้านทางยาง	565	544	1,109	332
หมู่ที่ 8 บ้านคลองสองปาก	311	307	618	139
รวม	3,967	3,837	7,804	2,069

ข้อมูลจาก : สำนักทะเบียนฯ อำเภอท่าแพ ณ เดือน กุมภาพันธ์ 2558

6. สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ ทำสวนยางพารา ประมง เป็นหลัก ส่วนอาชีพอื่นๆ เช่น สวนปาล์ม น้ำมัน ทำนา และเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย

หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสาคร

บ่อน้ำมัน	2	แห่ง	ตั้งอยู่	หมู่ที่ 2, 4
โรงสีข้าว	7	แห่ง	ตั้งอยู่	หมู่บ้านละ 1 แห่ง
สหกรณ์การเกษตรทำแพจำกัด	สาขาย่อยสาคร	ตั้งอยู่	หมู่ที่ 5	
สหกรณ์กองทุนสวนยางตำบลสาคร	จำกัด	ตั้งอยู่	หมู่ที่ 4	
ตลาดนัด	2	แห่ง	ตั้งอยู่	หมู่ที่ 2 จำนวน 1 แห่ง ทุกวันอาทิตย์
			ตั้งอยู่	หมู่ที่ 5 จำนวน 1 แห่ง ทุกวันพฤหัสบดี

7. สภาพทางสังคม

ด้านการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านทุ่งรีน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งรีน โรงเรียนบ้านสาคร ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านคลองลิตี โรงเรียนบ้านสาครเหนือ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านสาครเหนือ โรงเรียนสมาคมเลขานุการสตรี 3 ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านปลักแรด โรงเรียนบ้านทางยาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านทางยาง โรงเรียนบ้านคลองสองปาก ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บ้านคลองสองปาก โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนสาครพิทยาคาร ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านสาครเหนือ โดยมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน

ในตำบลสาคร มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 แห่ง

- ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมศก.สาคร ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 บ้านสาครเหนือ
- ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมศก.สายห้วย ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 บ้านคลองลิตี
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองบัน ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 บ้านคลองบัน
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนสมาคมเลขานุการสตรี 3 ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 บ้านปลักแรด
- ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน 1 แห่ง ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลสาคร ตั้งอยู่ หมู่ที่ 7

บ้านทางยาว

- โรงเรียนครูสัมพันธ์ มี 7 แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1,2,3,5,6,7 และหมู่ที่ 8

8. สถาบันและองค์การทางศาสนา

วัด/สำนักสงฆ์ มี 2 แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งรีน และหมู่ที่ 7 บ้านทางยาว
 มัสยิดจดทะเบียน มี 9 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1,2,3,4,5,6 (2 แห่ง) , 7 และหมู่ที่ 8
 มัสยิด 15 แห่ง

9. การสาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล 2 แห่ง
- สถานีอนามัยบ้านสาคร ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 บ้านสาคร
- สถานีอนามัยบ้านทางยาว ตั้งอยู่ หมู่ที่ 7 บ้านทางยาว

- สถานพยาบาลเอกชน 1 แห่ง
- ร้านขายยาชุมชนแผนปัจจุบัน 1 แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมร้อยละ 98%
- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ที่ทำการตำรวจชุมชนตำบลสาคร 1 แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 บ้านสาครเหนือ

10. การบริการด้านพื้นฐาน

การคมนาคม

ถนนลาดยาง มี 17 สาย ระยะทาง 45.954 กิโลเมตร

- ถนนลาดยางสายทางหลวงชนบทที่ 3069
- ถนนลาดยางภายในหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 (ซอยนวมัยเก่า)
- ถนนลาดยางสายซอยต้นม่วง หมู่ที่ 1
- ถนนลาดยางซอยวัดทุ่งรีน หมู่ที่ 1
- ถนนภายในหมู่บ้าน หมู่ที่ 3
- สายซอยท่าเรือโต๊ะฉ๊ะ หมู่ที่ 3
- ถนนลาดยางซอยชุมชนพัฒนา หมู่ที่ 4
- ถนนลาดยางสายซอยท่าเรือเศรษฐกิจ หมู่ที่ 4
- ถนนลาดยางซอยท่านาว หมู่ที่ 5
- ถนนลาดยางสายโรงเรียนสมาคมฯ-บ้านคลองบัน หมู่ที่ 6
- ถนนลาดยางสายห้วยสำน-คลองบัน หมู่ที่ 6
- ถนนลาดยางสายซอยนาเส็มเกอ หมู่ที่ 6
- ถนนลาดยางซอยคสิงหมัง หมู่ที่ 7
- ถนนลาดยางสายซอยบ้านนายเดียะ หมู่ที่ 7
- ถนนลาดยางซอยท่านัด หมู่ที่ 7
- ถนนลาดยางสายซอยเกาะเคียน หมู่ที่ 8
- ถนนลาดยางซอยบ้านคลองสองปาก หมู่ที่ 8
- ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก มี 10 สาย ระยะทาง 4.295 กิโลเมตร
- สายภายในหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 (ซอยสุขสรรค์)
- สายซอยบ้านกำนัน หมู่ที่ 1
- สายท่าเรือสาคร หมู่ที่ 2
- สายซอยประสานมิตร 1 หมู่ที่ 2
- สายซอยประสานมิตร 1 หมู่ที่ 2
- สายซอยกุโบร์ หมู่ที่ 2
- สายซอยท่าเรือ หมู่ที่ 2

- สายขอยสันติสุข หมู่ที่ 4
- สายขอยทักษิณพัฒนา หมู่ที่ 4
- สายท่าเทียบเรือโต๊ะฉ่อง หมู่ที่ 8
- ถนนลูกรัง มี 36 สาย ระยะทาง 42.66 กิโลเมตร
- ทางน้ำ , ทางคลอง มี 2 ลำคลอง ได้แก่ คลองสาคร และคลองทุ่งรีน

การโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์เอกชน 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านสาคร
- โทรศัพท์สาธารณะทางไกล มี 7 เลขหมาย
- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ มี 12 ตู้

การไฟฟ้า

- จำนวนหมู่บ้านที่ใช้ไฟฟ้าทุกหมู่บ้านแต่ไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือน มีไฟฟ้าใช้ประมาณร้อยละ 99 %

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ,ลำห้วย 21 แห่ง

การบริการน้ำประปา

- องค์การบริหารส่วนตำบลมีระบบประปาใช้ทั้ง 8 หมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบริหารจัดการทั้งหมด 7 แห่ง และมีระบบประปาดำบลที่สามารถครอบคลุมพื้นที่ตำบลสาครโดยปัจจุบันประชาชนมีน้ำประปาใช้ในอัตราร้อยละ 80

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งน้ำในหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	บ่อน้ำตื้น (แห่ง)	บ่อยก (แห่ง)	สระน้ำ (แห่ง)	บ่อบาดาล (แห่ง)	ประปาหมู่บ้าน (แห่ง)	ถังเก็บน้ำ (แห่ง)	ฝาย (แห่ง)
หมู่ที่ 1	29	-	2	1	1	11	-
หมู่ที่ 2	12	6	-	1	1	37	-
หมู่ที่ 3	14	6	1	1	2	47	-
หมู่ที่ 4	22	8	2	2	2	45	1
หมู่ที่ 5	22	2	-	1	3	15	3
หมู่ที่ 6	12	6	1	-	3	2	2
หมู่ที่ 7	25	3	1	2	3	4	4
หมู่ที่ 8	15	2	1			15	
รวม	151	33	8	8	15	176	10

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

- ป่าชายเลน ซึ่งมีสภาพขึ้นตลอดแนวชายฝั่งและบริเวณริมคลองทั้ง 8 หมู่บ้าน ที่ดินสาธารณประโยชน์ ดังนี้
- ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งต้นเหียง หมู่ที่ 3 จำนวน 930 ไร่

- ที่ดินสาธารณะประโยชน์บ้านสาครเหนือ หมู่ที่ 4 จำนวน 2,374 ไร่
  - ที่ดินสาธารณะประโยชน์บ้านทางยาง หมู่ที่ 7 จำนวน 97 ไร่
  - ป่าชุมชน มี 1 แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 และ 3 จำนวน 1,000 ไร่
- ที่ดินสาธารณะประเภทอุทยาน (กุโบร์) จำนวน 71 ไร่
- ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 จำนวน 10 ไร่
  - ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 จำนวน 4 ไร่
  - ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 จำนวน 6 ไร่
  - ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 จำนวน 6 ไร่
  - ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 จำนวน 10 ไร่
  - ตั้งอยู่ หมู่ที่ 7 จำนวน 35 ไร่

มวลชนจัดตั้ง

- ลูกเสือชาวบ้าน 2 รุ่น จำนวน 100 คน
- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) 2 รุ่น จำนวน 120 คน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จักรกฤษณ์ พิญาพวงษ์ และคณะ.(2545) ได้ศึกษา รูปแบบการป้องกัน และเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่อ จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ก่อนที่คณะผู้วิจัยจะได้มีการดำเนินโครงการ ประชาชนเมื่อมีปัญหาจะเป็นลักษณะตัวใครตัวมัน ไม่มีการปรึกษาหารือ โครงการนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนมาพูดคุยปัญหาร่วมกัน ทำให้ทราบว่าเกิดปัญหาเหมือน ๆ กัน โดยได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการคิดรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน คือ 1) ประชุมชี้แจงให้ที่ประชุมประจำเดือนเรื่องการเสพ การขาย การป้องกัน เฝ้าระวังสารเสพติด และติดตามดูถึงที่บ้านทุกครั้ง 2) เมื่อได้รับข้อมูลการเสพของเยาวชนนำไปบอกบิดามารดา และแกนนำ ทั้ง 4 ข้อนี้ เน้นการดำเนินงานภายใต้การตัดสินใจ และความต้องการของชุมชนตามศักยภาพของท้องถิ่น ประชาชนสามารถคิดเอง ทำเองได้ มีอิสระ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกัน กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เริ่มจากเรื่องที่ชุมชนเกิด และวายเป็นสู่เรื่องที่ชุมชนไม่มีประสบการณ์ หรือเรื่องที่ยุ่ยากซับซ้อนขึ้น โดยเน้นบทบาทกลุ่มคนต่อ การมีส่วนร่วมตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มมีคนอยู่ และให้ความสำคัญกับประชาชน เป็นผู้กำหนดและเลือกแบบแผนในการปฏิบัติของตัวเอง รวมถึงการกำหนดกระบวนการให้ได้มา ซึ่งแผนปฏิบัติการตั้งแต่เริ่มต้น คือการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ และการวางแผนพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นพลวัตรของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ควรมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน และองค์กรท้องถิ่นให้เข้มแข็ง รวมถึงการสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งต่อไป

สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ.(2552) ได้ศึกษารูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากการสำรวจและติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.5) ระบุ คือ ปัญหาบุคลากร กล่าวคือ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ส่วนประเด็นที่เป็น

อุปสรรคต่อการดำเนินงานมากที่สุด คือ ผู้บริหารฝ่ายการเมืองไม่มีเข้าใจสภาพปัญหาสาเหตุในพื้นที่อย่างแท้จริงจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุ ซึ่งส่งผลทำให้ไม่มีการขับเคลื่อนการทางด้านยาเสพติดในพื้นที่ นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนในท้องถิ่นไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญห

เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.(2553) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวแบบระบบเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของสารเสพติดระดับอำเภอ.มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าสภาพปัจจุบัน (Situation Analysis) ของระบบเฝ้าระวังปัญหาสารเสพติด ระดับอำเภอ พบว่าอำเภอภักดีชุมพล เป็นอำเภอที่ตั้งใหม่ จึงมีประชาชนจากหลากหลายพื้นที่มาประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในพื้นที่ซึ่งมากด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ และพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม ประกอบกับเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่แนวเขตติดต่อระหว่าง 3 ภาค คือภาคอีสานภาคกลางและภาคเหนือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่จึงหลากหลายด้วยประเพณีและวัฒนธรรม ดังนั้นในด้านพื้นที่จึงมีความเหมาะสมในการศึกษาด้านสารเสพติด เพราะมีความหลากหลายในมิติด้านต่างๆ นอกจากนี้ยังพบว่าสถานการณ์ปัญหาเสพติดในจังหวัดชัยภูมิ (อำเภอภักดีชุมพล) ยังไม่หมดไป และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากขาดความชัดเจนในประเด็นองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกการเฝ้าระวังยาเสพติดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ข้อมูลตัวบ่งชี้สถานการณ์ยาเสพติดยังไม่ครบทุกมิติของระดับการวัด และองค์กรในการขับเคลื่อนกลไกการเฝ้าระวังในระดับพื้นที่ ยังไม่เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ

ซึ่งการกำหนดลักษณะต้นแบบระบบเฝ้าระวัง (Prototype Design) ได้กำหนดลักษณะต้นแบบระบบเฝ้าระวังให้มีส่วนสำคัญ 4 ส่วนคือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) เครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนระบบเฝ้าระวัง 3) เกณฑ์การแบ่งระดับความรุนแรงของปัญหาและ 4) การนำเสนอข้อสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบบันทึกระบบข้อมูลเฝ้าระวังสารเสพติดในด้านการผลิต แบบบันทึกระบบข้อมูลเฝ้าระวังสารเสพติดในด้านการเคลื่อนย้าย ด้านเฝ้าระวังบุคคลและสถานที่เสี่ยงหรือการเฝ้าระวังปัจจัยเอื้อ และแบบสำรวจเพื่อเฝ้าระวังปัญหาสารเสพติดในประชาชน โดยผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบงานสารเสพติดในที่ว่าอำเภอภักดีชุมพล สถานีตำรวจภูธรภักดีชุมพล โรงพยาบาลภักดีชุมพล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอภักดีชุมพล สถานีอนามัยในเขตอำเภอภักดีชุมพล จำนวน 6 แห่ง เป็นผู้ลงข้อมูลในแบบบันทึกฯ ซึ่งระบบการจัดการข้อมูลต้องง่ายต่อการปฏิบัติ เครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนระบบเฝ้าระวังบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายในการเฝ้าระวังยาเสพติด ต้องค้นหาปัญหาและรายงานเบาะแส ตามด้วยการสรุปผลเบื้องต้นทางการยืนยันข้อมูล แล้วรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือการเฝ้าระวัง นำมาวิเคราะห์ และขยายผล ด้วยการนำเสนอข้อมูลและสถานการณ์ในระดับพื้นที่โดยเครือข่ายในการเฝ้าระวังยาเสพติดและกลไกการขับเคลื่อนข้อมูลระดับพื้นที่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดและปัญหาอื่น ๆ ที่มาของข้อมูลในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะนำไปสู่การจัดการปัญหา ซึ่งการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุ โดยภาคประชาชน ทั้งในด้านการป้องกัน การแก้ไขปัญหที่อาศัยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เป็นหลัก การให้ข้อมูลส่งต่อระหว่างคนทำงานทั้งในประเด็นเดียวกันหรือทุกประเด็นที่เกิดในพื้นที่ตำบล โดยกระบวนการจะผ่านเวทีการประชุมองค์กรภายในที่มี เครือข่ายภาคประชาชนที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบล ในขณะที่เดียวกันมีการรายงานผลการดำเนินงานต่าง ๆ ผ่านการประชุมพูดคุยทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดและปัญหาอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อจัดการปัญหาในพื้นที่ตำบล

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัยถอดบทเรียนเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อถอดบทเรียนการเฝ้าระวังและศึกษารูปแบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน งานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งศึกษาโดยการสอบถามบุคคลในพื้นที่เป้าหมายเพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา มุมมองในการทำงานของภาคประชาชนในพื้นที่และถอดบทเรียนองค์ความรู้ และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจัดการสนทนากลุ่ม(Focus group) ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จึงแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ คือประชากรในพื้นที่ตำบลควนรูและตำบลสาคร ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane (สุทธนู ศรีไสย์.2551) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และมีระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เมื่อเทียบกับขนาดประชากรของทั้งสองตำบล 13,838 คน คือตำบลควนรู 6,041 คน (ระบบสถิติทางทะเบียน.2557) ตำบลสาคร 7,797 คน (ระบบสถิติทางทะเบียน.2557) สำนักงานสถิติแห่งชาติ) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

ตำบล	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ควนรู	6,041	50
สาคร	7,797	50
รวม	13,838	100

3.1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น แกนนางองค์กร อาจารย์กรรมการเฝ้าระวังในชุมชน และเยาวชน จำนวน 20 คน ของแต่ละตำบลประกอบด้วย

- 1 ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 5 คน
- 2 ประธานกลุ่มองค์กรในชุมชน จำนวน 5 คน
- 3 ข้าราชการ/อาจารย์เกษียณ จำนวน 2 คน
- 4 กรรมการเฝ้าระวังในชุมชน จำนวน 5 คน
- 5 เยาวชน จำนวน 3 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

2. เป็นประธานองค์กรชุมชนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน
3. เป็นข้าราชการ/อาจารย์เกษียณที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน
4. เป็นกรรมการเผ่าระวังในชุมชนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน
5. เป็นเยาวชนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไข
ปัญหาเสพติดในชุมชน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะได้มาจากผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นด้วยวิธีการคัดเลือกแบบ
อาสาสมัคร (Voluntary Selection) จำนวน 5 คน โดยขอคำแนะนำและให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำผู้เชี่ยวชาญ
ท่านอื่นๆ จนครบตามจำนวนด้วยวิธีการแบบสโนว์บอลล์ (Snowball Sampling) ซึ่งในการทำงานของ
ชุมชนกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่ายแล้วแต่มาจากกลุ่มหลากหลายอาชีพภายในชุมชน

3.1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ

3.1.3.1 ข้อมูลพื้นที่ บริบทชุมชนสภาพความเป็นอยู่ การรับรู้สภาพปัญหา จุดอ่อน จุดแข็ง
ของตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และตำบลสาคร อำเภอนาทม จังหวัดสตูล

3.1.3.2 ถอดบทเรียนองค์ความรู้จากเครือข่ายความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน ตำบลสาคร อำเภอนาทม จังหวัด
สตูล

3.1.3.3 สรุปข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค เพื่อนำเสนอรูปแบบ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งมีเนื้อหาสาระอยู่
ภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถามตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป 4 ข้อ
และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์แพร่ระบาด 3 ข้อ เป็นลักษณะการตอบเป็นแบบ
ตรวจสอบ (Checklist) และ ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 20 ข้อ
เป็นลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่
4 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดย
ภาคประชาชน

3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและ
พัฒนาเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้าง
แบบสอบถาม
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content
Validity) และภาษาที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543)
มีความเหมาะสมสอดคล้อง ให้ + 1 คะแนน

ไม่สอดคล้อง	ให้ - 1 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 0 คะแนน

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยผลการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดลองกับประชาชนในพื้นที่ตำบลใกล้เคียง จำนวน 30 คน

5. นำผลการทดลองใช้แบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient - α) (สุวิมล ติรกานันท์. 2550)

6. จากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลสาคร อำเภอกำแพง จังหวัดสตูล และตำบลควนรู อำเภอรังษิมิ จังหวัดสงขลา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้กลไกเครือข่ายภาคประชาชนที่มีในพื้นที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบล เก็บข้อมูลเชิงปริมาณส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถาม
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านการเฝ้าระวังที่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายความว่า ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายความว่า ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายความว่า ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายความว่า ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ถดถอยเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน ซึ่งทีมผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน โดยการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหา ซึ่งทำการสอบถามกลุ่มประชาชนทั่วไปในพื้นที่และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 100 ชุด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามออกเป็น ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	33	33.00
ชาย	67	67.00
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	32	32.00
26 ปีขึ้นไป	68	68.00
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	86	86.00
สูงกว่าปริญญาตรี	14	14.00
รายได้		
ต่ำกว่า 300 บาท/วัน	44	44.00
300 บาทขึ้นไป/วัน	55	55.00
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในจำนวน 100 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 เป็นเพศหญิง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ซึ่งอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 26 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 68.00 อายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.00 ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14 ซึ่งต่ำกว่าปริญญาตรีอยู่ที่ร้อยละ 86 ในขณะที่รายได้ส่วนใหญ่ 300 บาทขึ้นไป/วัน คิดเป็นร้อยละ 55 และต่ำกว่า 300 บาท/วัน อยู่ที่ร้อยละ 44 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับปัญหาเสพติดในชุมชน

ระดับปัญหา	$\bar{X}$	S.D	ระดับความสำคัญ
ปัญหาเสพติดในชุมชน	3.25	1.03	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับปัญหาเสพติดในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) สถานที่เสพ/มั่วสุ่ม

สถานที่เสพ/มั่วสุ่ม	$\bar{X}$	S.D	ระดับความสำคัญ
บ้านพ่อแม่	.23	.42	
บ้านเพื่อน	.35	.47	
ห้องเช่า/หอพัก	.07	.25	
ที่สาธารณะ/สวนยาง	.76	.42	

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาสถานที่เสพและมั่วสุ่ม พบว่า ที่สาธารณะ/สวนยาง อยู่ในระดับ .76 รองลงมา บ้านเพื่อนอยู่ในระดับ .35 บ้านพ่อแม่ อยู่ในระดับ .23 และห้องเช่า/หอพัก .07 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับการเฝ้าระวังเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การเฝ้าระวังเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	$\bar{X}$	S.D	สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้
การจัดตั้งกลุ่มภาคประชาชน	3.13	.94	ระดับปานกลาง
การประชุมกรรมการเครือข่ายเพื่อวางแผนการเฝ้าระวังทุกเดือน (เครือข่ายศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน/ชุด ชรบ.หมู่บ้าน)	3.64	1.00	ระดับมาก
มีกิจกรรมการเดินลาดตระเวน/ตั้งด่านตรวจรอบหมู่บ้านทุกคืน	3.71	4.09	ระดับมาก
มีการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ/ศาสนาบำบัด(ดาวะห์)	3.21	3.21	ระดับปานกลาง
มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชน เช่น ค่ายพุทธบุตร/การอบรม	2.90	1.12	ระดับปานกลาง
มีการจัดกิจกรรมเด็กรักธรรม/อบรมคุณธรรมจริยธรรม	2.99	1.15	ระดับปานกลาง
มีการพูดคุยทำความเข้าใจเข้าถึงกลุ่มเสพโดยกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	3.50	1.09	ระดับมาก
มีการจัดกิจกรรมเยาวชนรักษถิ่น/ปลูกป่าชายเลน	3.12	.99	ระดับปานกลาง
มีการจัดรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาเพื่อชุมชน/เสียงตามสาย	3.03	1.18	ระดับปานกลาง
มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่แกนนำเครือข่ายในตำบล	3.32	.88	ระดับปานกลาง
มีการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดให้กับแกน	3.18	1.00	ระดับปานกลาง

การเฝ้าระวังเพื่อการป้องกันและ แก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด	$\bar{X}$	S.D	สามารถป้องกันและแก้ไข ปัญหาสุขภาพเสพติดได้
นำในตำบล			
มีศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน/มีชุดรักษาความสงบของ หมู่บ้าน	3.68	.99	ระดับมาก
ก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้งมีการประชุม วางแผนก่อนเสมอ	3.42	1.06	ระดับปานกลาง
มีการสรุปผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง จัดเพื่อพัฒนาในครั้งต่อไป	3.28	1.11	ระดับปานกลาง
เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จมีการสรุปผล รายงานต่อแหล่งทุนทุกครั้ง	3.22	1.12	ระดับปานกลาง
มีการสรุปผลการทำงานของเครือข่าย ทุกปี (ศูนย์รักษาความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน/ชุด ชรบ.)	3.66	1.00	ระดับมาก

จากตารางที่ 8 ข้อมูลการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด พบว่า กิจกรรมที่อยู่ในระดับมาก มี
ดังนี้ มีกิจกรรมการเดินทางตลาดตะเวน/ตั้งด่านตรวจรอบหมู่บ้านทุกคืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.71 การมีศูนย์รักษา
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน/มีชุดรักษาความสงบของหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.68 มีการสรุปผลการ
ทำงานของเครือข่ายทุกปี (ศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน/ชุด ชรบ.) ค่าเฉลี่ย 3.66 การ
ประชุมกรรมการเครือข่ายเพื่อวางแผนการเฝ้าระวังทุกเดือน (เครือข่ายศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและ
ทรัพย์สิน/ชุด ชรบ.หมู่บ้าน) ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.64 และมีการพูดคุยทำความเข้าใจเข้าถึงกลุ่มเสพโดยกำนัน/
ผู้ใหญ่บ้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 ตามลำดับ

กิจกรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง มีดังนี้ ก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้งมีการประชุมวางแผนก่อนเสมอ มี
ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.42 มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดแก่แกนนำเครือข่าย
ในตำบล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.32 การสรุปผลการจัดกิจกรรมทุกครั้งจัดเพื่อพัฒนาในครั้งต่อไป ค่าเฉลี่ยอยู่ที่
3.28 เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จมีการสรุปผลรายงานต่อแหล่งทุนทุกครั้ง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.22 มีการจัดกิจกรรม
โรงเรียนวิถีพุทธ/ศาสนาบำบัด(ดาวะห์) ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.21 มีการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ
กฎหมายยาเสพติดให้กับแกนนำในตำบล ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.18 การจัดตั้งกลุ่มภาคประชาชน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่
3.13 มีการจัดกิจกรรมเยาวชนรักษาศีล/ปลูกป่าชายเลน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12 มีการจัดรายการจากสถานี
วิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาเพื่อชุมชน/เสียงตามสาย ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 มีการจัดกิจกรรมเด็กรัก
ธรรม/อบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.99 และมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชน เช่น ค่ายพุทธ
บุตร/การอบรม ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90 ตามลำดับ

จากแบบสอบถามผู้ตอบได้เสนอแนะแนวทางที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดให้สำเร็จได้ดังนี้

- ต้องป้องกันและแก้ไขปัญหาคีครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวที่ลูกติดยาเสพติด ต้องให้
ความรู้ และทำกิจกรรมร่วมกันโดยคนในครอบครัว พ่อแม่ ลูก ได้มีปฏิสัมพันธ์ทำให้
ครอบครัวอบอุ่น
- ควรจัดอบรมโดยแยกกลุ่มเป้าหมายครอบครัวที่มีปัญหาและครอบครัวไม่มีปัญหาเพื่อ
ป้องกันการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านลบ

- จัดกิจกรรมให้ความรู้กับครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่
- ร่วมมือ การเอาใจใส่ ความอบอุ่นในครอบครัว
- เจ้าหน้าที่ตำรวจ/ที่เกี่ยวข้อง/ภาครัฐต้องดำเนินการขึ้นเด็ดขาดและเอาจริงเอาจัง
- สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาเพราะปัจจุบันนี้ต่างคนต่างทำขาดการประสานงาน
- จัดเวรยามตำรวจหมู่บ้านเป็นประจำทุกพื้นที่
- พ่อแม่คนในครอบครัวต้องดูแลและวางกล่าวตักเตือนลูกหลานอยู่เสมอ
- สร้างจิตสำนึกกับกลุ่มเยาวชนให้ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด
- สร้างความร่วมมือของทุกฝ่าย
- รัฐบาลแก้กฎหมายให้บทลงโทษขั้นประหารชีวิต
- หน่วยงานรับผิดชอบสนับสนุนงบประมาณในการทำงานป้องกันปัญหาเสพติด
- จัดกิจกรรมอบรมเยาวชนอาทิตย์ละครั้ง
- คนในชุมชน ครอบครัวช่วยกันสอดส่องดูแลเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ประกาศสงครามกวาดล้างผู้ขายให้หมดไปจากหมู่บ้าน
- จับผู้ขายได้ต้องลงโทษให้หนัก
- ออกกฎหมายบทลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐเห็นเป็นใจและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาด
- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐต้องมีความเข้มงวดและแข็งแรงจริงจังจริงใจกว่านี้ เวลาจับแล้วปล่อยทำให้ผู้ขาย/ผู้เสพไม่เกรงกลัวกฎหมาย
- ตั้งด่านตรวจในชุมชนอาทิตย์ละครั้ง
- เจ้าหน้าที่ต้องเอาจริง ในการปราบปรามยาเสพติด

มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

- การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องและไม่ขาดตอน โดยเฉพาะการติดตามดูแลกลุ่มเป้าหมาย
- ครอบครัวที่ลูกติดยาไม่ค่อยยอมรับความจริง
- มีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนเอายาเสพติดมาปล่อยให้เด็กในหมู่บ้าน(หมานาย)
- มีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนเอายาเสพติดมาปล่อยให้เด็กในหมู่บ้าน(หมานาย)
- พ่อแม่ปกปิด ปกป้องลูกของตนเองเพราะกลัวลูกถูก
- ประชากรแฝงในพื้นที่มีจำนวนมากขึ้น
- เจ้าหน้าที่รัฐไม่มีความจริงใจ ไม่ติดตามผล
- งบประมาณที่จะหนุนเสริมให้ทำกิจกรรมทางเลือกไม่มี
- ขาดความร่วมมือเพราะคิดว่าไม่ใช่ปัญหาของตนเอง
- ไม่มีงบประมาณในการจัดกิจกรรม
- คนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ
- พ่อแม่ของผู้เสพไม่ให้ความร่วมมือ
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐคอร์รัปชั่น
- ผู้ค้ายาเป็นคนของตำรวจ

- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของกลุ่มแกนนำที่ทำงาน
- อยากให้กฎหมายยาเสพติดมีความเด็ดขาด
- เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนกับผู้ค้ามีผลประโยชน์ร่วม
- ครอบครัวมุ่งทำมาหากิจจนเด็กขาดความอบอุ่น และขาดการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง
- ผู้ปกครอง/ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือปกปิดความจริงด้วยเกรงกลัวในความปลอดภัยของตัวเองและครอบครัว
- บางครอบครัว/พ่อแม่ ไม่ให้ความร่วมมือ
- เจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลจากการเก็บข้อมูลใน 2 ตำบล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้ผลการวิจัยดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูล สนทนากลุ่ม (Focus Group) ตำบลสาคร อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

1) สภาพการใช้ยาเสพติด

สภาพของการใช้ยาเสพติดของกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดในพื้นที่ตำบลสาครมาเป็นอันดับ 1 คือ น้ำกระท่อมสีคุณร้อย ซึ่งมีส่วนผสมที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งหมายถึงกลุ่มที่มีครอบครัวแล้วหรือมีอาชีพและใช้แรงงานในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เป็นหลักจัดได้ว่าเป็นกลุ่มแรกในพื้นที่ตำบลสาคร กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มเด็กประถม ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในสถานศึกษาเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมลอกเลียนแบบจากรุ่นพี่ อยากรู้อยากเห็นอยากทดลอง มักมีพฤติกรรมชอบค้นคว้าทดลองสูตรต่าง ๆ และส่วนผสมมาเรื่อย ๆ กลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มโซว้อฟ หมายถึงกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ชอบโซว้ เรียกร้องความสนใจ ทำทนายกฎหมาย ก้าวร้าว และกลุ่มนี้จะคอยชักจูงกลุ่มที่ 2 ให้เข้าไปในวงจรยาเสพติด

ลำดับที่ 2 กัญชา เนื่องจากพื้นที่ตำบลสาครประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยาง ปาล์ม น้ำมันและประมง กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดประเภทกัญชายังคงเป็นรายเก่าที่มีอายุมากและเป็นกัญชาที่ปลูกเองในพื้นที่มากกว่า ลำดับที่ 3 ยาบ้า แอมเฟตามีน สถานการณ์มีน้อยลงอันเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ราคาพืชผลทางด้านเกษตรตกต่ำ การประมงมีปัญหาในแง่กฎหมาย ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดมีกำลังซื้อลดลง ในขณะที่ราคายาบ้าอยู่ที่เม็ดละ 270 บาท และที่สำคัญตัวยาเสพติดประเภทสีคุณร้อยจึงกลายมาเป็นสารทดแทนและเป็นสินค้าทดแทนมากกว่ายาเสพติดประเภทกัญชาและยาบ้า และขณะนี้ใบกระท่อมราคาอยู่ที่กิโลกรัมละ 1,200 บาท และส่วนใหญ่เป็นพืชกระท่อมนำเข้ามาจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านคือ มาเลเซีย สาเหตุสำคัญคือต้นกระท่อมในพื้นที่บ้านเราลดจำนวนลงเพราะโดนโค่นไปเยอะ

2) ลักษณะของยาเสพติด

ลักษณะของยาเสพติดที่แพร่ระบาดในพื้นที่ตำบลสาคร จะเป็นกระท่อม น้ำกระท่อมต้ม โดยกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ใช้ส่วนใหญ่จะผสมกับอัลฟาโซแล่ม เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่นำอัลฟาโซแล่มมาผสมกับน้ำกระท่อมที่ต้มแล้ว โดยส่วนใหญ่ก็นำน้ำกระท่อมที่ต้มสำเร็จรูปแล้ว ซึ่งจะมีการต้มขายในพื้นที่บางส่วน โดยกลุ่มผู้เสพจะรวบรวมเงินไปซื้อน้ำกระท่อมสำเร็จรูปหรือซื้อหามาต้มและรวมกลุ่มกินกัน ในการต้มก็จะใช้สถานที่คือบ้านเพื่อนเป็นแหล่งต้ม และรองลงมาจากบ้านเพื่อนคือบ้านพ่อแม่ ที่ยอมให้ลูกต้มน้ำกระท่อมในบ้าน จากการพูดคุยคำตอบคือที่ยอมเพียงเพราะด้วยความรักลูก ไม่อยากให้โดนจับกุม และยังคงอยู่ในสายตา จากข้อมูลที่ได้ในการพูดคุยถอดบทเรียน พบว่า นอกจากการตะเวนจับรถเพื่อซื้อของแล้วกลุ่มผู้เสพจะซื้อของแล้วนำไปต้มน้ำเพื่อนเป็นข้อมูลที่มีมานานแล้วกับการต้มในสวนยาง พื้นที่สาธารณะยามวิกาล

แต่ที่น่าแปลกใจคือ การดื่มน้ำกระเทียมที่บ้านพ่อแม่ของตัวเอง มันสื่อให้เห็นว่า การกินน้ำกระเทียมโดนยอมรับโดนผู้ปกครองแล้วหรือ แกนนำได้สะท้อนมุมมองว่า พ่อแม่รู้หรือไม่ว่าที่ลูกดื่มน้ำกระเทียมจะส่งผลต่อร่างกายลูกในระยะยาวอย่างไร และเราจะทำอย่างไรให้เขารู้

ผู้นำได้สะท้อนข้อมูลในส่วนของสภาพทั่วไปของชุมชนว่า ตอนนี้น่าเป็นห่วงที่สุดคือ การยอมรับในลักษณะดังกล่าว แกนนำได้สอบถามและพูดคุยกับพ่อแม่บางคนพบว่า สาเหตุหลักที่เกิดเช่นนั้นเพราะไม่อยากจะให้ลูกไปดื่ม ไปกินที่อื่นเดี๋ยวจะโดนจับ เกิดอุบัติเหตุระหว่างทาง โดนตรวจปัสสาวะ จากชุดลาดตระเวน หากพบเจอ ผู้ปกครองสะท้อนว่าหากปล่อยให้เขาดื่มในบ้านก็จะไม่เกิด และลูกของเขาก็อยู่ในสายตากินแล้วก็หลับ ไม่อันตรายใด ๆ ไม่ต้องนั่งรอว่าลูกจะกลับก็โหมง กลับยังไม่ว่างไร เกิดอันตรายหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้ที่พวกเขาพบเจอทำให้เขาต้องยอมให้ลูกตัวเองดื่มและกินน้ำกระเทียมในบ้าน “ปัญหานี้โดนแก้ไขโดยผู้ปกครองยอมรับ” ในการยอมรับของผู้ปกครองคือ ด้วยความรักในตัวลูก การยอมจำนนต่อสภาพการติดยาเสพติดของลูก ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองมองว่า ไม่ได้ส่งผลอันตรายแต่อย่างใดกับลูกของตัวเองในการกินน้ำกระเทียมดังกล่าว ผู้นำสื่อสารว่าบางครั้งก็เกิดความคิดที่ว่าพวกเขายังไม่ทราบข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ว่าน้ำกระเทียมส่งผลเสียต่อร่างกายอย่างไรเพราะหากมองย้อนถึงความเชื่อที่มีมาการกินพืชกระเทียมนั้นเป็นสมุนไพรที่ช่วยให้มีการทำงานได้นานกว่าปกติ แต่ในขณะที่เด็วตอนนี้กลุ่มเยาวชนได้พัฒนาดื่มแล้วนำมาผสมกับส่วนผสมอื่น ๆ ตามสูตรของแต่ละกลุ่ม ทำให้เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่าเมื่อผสมกับตัวยาอื่นจะเกิดปฏิกิริยาอย่างไรในระยะยาวอันนี้อยากให้มีการทำข้อมูลเพื่อแกนนำจะได้นำไปเป็นความรู้ในการเฝ้าระวังต่อไป

3) การแพร่กระจายของยา

ในการแพร่กระจายของยาเสพติดในพื้นที่ตำบลสาครนั้น ตัวยาที่มากที่สุด คือ น้ำกระเทียมที่ดื่มแล้วกับตัวกัญชา ที่เป็นกลุ่มผู้เสพยาเก่า เรียกว่า รุ่นเดอะ(พี)ที่มีการเสพยาอยู่นานแล้วประเภทนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความเชื่อของคนในชุมชน แต่ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนมากตอนนี้คือ การรวมตัวของกลุ่มผู้เสพแล้วขับรถตระเวนยามวิกาล การลักเล็กขโมยน้อยแต่ปรากฏการณ์นี้ภาพรวมยังน้อยไม่ส่งผลมากนัก การแพร่กระจายของยาเสพติดจากกลุ่มของรุ่นที่ระดับมัธยมเรียนนอกระบบ หรือกลุ่มที่ไม่เรียนหนังสือชักจูงรุ่นน้องระดับประถมศึกษาเข้าสู่วงโคจรของการทดลองกินน้ำกระเทียม และในกลุ่มของพี่ชายกับน้องชายที่เมื่อพี่เสพน้องย่อมเสพตาม และเมื่อพ่อกินลูกย่อมกินตาม

4) ผลที่เกิดจากการใช้ยา

- a. ผู้ใช้ ในตัวผู้เสพยาเสพติดเอง ส่วนใหญ่จะนอนตอนกลางวัน และตื่นตอนกลางคืน ด้วยสาเหตุหลักจากที่แกนนำเข้าไปพูดคุยคือ ตัวพืชกระเทียมเองจะส่งผลต่อการทำงานเมื่อกินแล้วจะทำให้ขยันทำงานมากขึ้น อึดมากขึ้น ทนมากขึ้น แต่ตัวยาที่ผสมเข้าไปทำให้นอนหลับ จึงส่งผลให้ผู้ที่กินน้ำกระเทียมที่มีส่วนผสมอื่น ๆ นอนทั้งวัน แล้วตื่นตอนกลางคืน จากข้อมูลที่ได้ พบว่า กลุ่มผู้เสพน้ำกระเทียมจะเป็นวัยรุ่นส่วนใหญ่กลุ่มนี้จะไม่ทำงาน อยู่ระหว่างเรียนหนังสือทั้งในระบบและนอกระบบ(กศน.) ปัญหาที่พบคือไม่ค่อยไปเรียนหนังสือ พ่อแม่เรียกใช้งานไม่ทำ เอาแต่นอน ส่วนในกลุ่มของวัยทำงาน กลุ่มมีครอบครัวแล้วจะไม่ส่งผลกระทบต่อมากนัก ด้วยมีภาระหน้าที่ที่ต้องทำ จึงเป็นการกินเพื่อตอบสนองความรู้สึกว่าได้กินแล้วในด้านวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบได้ว่าด้วยสาเหตุใดติดตัวยาน้ำกระเทียม

แกนนำได้สะท้อนในข้อมูลทางความเชื่อที่มีการพูดคุยว่า ในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน หรือกลุ่มที่มีครอบครัวแล้วนั้นจะเชื่อว่าเมื่อกินแล้วจะช่วยให้การมีเช็กส์ดีขึ้น ไม่เป็นความจริง

เพราะจากการพูดคุยกับการภรรยาที่ตอมน้ำกระท่อมไว้ให้กับสามีไม่เกี่ยวข้องกันเลยเพียงแต่ผู้เป็นภรรยาไม่ต้องการให้สามีออกไปนอกบ้าน ไปรวมกลุ่ม ไปตั้งวงเสวนากับกลุ่มเพื่อนมากกว่า หากสามีกินในบ้านก็ไม่ต้องออกไป จึงเป็นที่มาของการที่ภรรยาตมน้ำกระท่อมแช่ไว้ในตู้เย็นเมื่อสามีกลับมาก็สามารถเอามาผสมแล้วกินได้เลย มุมนี้สะท้อนให้เห็นถึงสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในการยอมรับ หรือยอมรับจำนวนกับปัญหาดังกล่าวกรณีเดียวกับพ่อแม่ยอมให้ลูกเสพยาเสพติดในบ้าน และส่วนใหญ่เมื่อภรรยาตามใจก็จะไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ในขณะที่เดียวกันเมื่อผู้เป็นภรรยาตามใจและเอาใจสามีก็ไม่ไปเที่ยวนอกบ้าน แขนงบอกรับไม่เกี่ยวกับการมีเซ็กส์แต่จะเป็นการเอาใจใส่ในอีกรูปแบบของภรรยา และหากเพื่อน ๆ ของสามีจะมานั่งกินกันที่บ้านด้วยก็จะมีการดูแลเป็นอย่างดี

b. ครอบครัว

ในส่วนผลกระทบต่อครอบครัว จากการถอดบทเรียนผลที่ส่งต่อครอบครัวกลุ่มผู้เสพไม่ถือเป็นปัญหา ด้วยจากข้อมูลส่วนหนึ่งของการเก็บจากแบบสอบถาม สถานที่การเสพกลับเป็นบ้านพ่อแม่ อยู่ในระดับมากเท่ากับการเสพในพื้นที่สาธารณะ/สวนยาง ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจว่าทำไมผู้เป็นพ่อและแม่ คนในครอบครัวยอมให้กลุ่มผู้เสพเสพยาในบ้าน จากการถอดบทเรียนพบข้อมูลของคำตอบนี้ว่า ผู้ปกครองกลัวลูกหลานของตัวเองจะโดนจับและดำเนินคดีเลยยอมให้กินและตมในบ้าน จากสภาพก่อนหน้านี้กลุ่มผู้เสพจะออกจากบ้านรวมกลุ่มกันตามที่สาธารณะแล้วตมกระท่อมกันโดยรวมเงินกัน แต่มาตอนนี้สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปไม่ออกนอกบ้านกลับตมกินในบ้าน โดยผู้ปกครองยินยอมด้วยสาเหตุที่กลัวบุตรหลานตัวเองจะโดนจับมองแล้วด้วยความรักที่มีทำให้ต้องยอม หรือเพราะผู้ปกครองไม่รู้ ในส่วนของผลกระทบอื่น ๆ ยังไม่ปรากฏอาจจะด้วยต้นทุนของการตมยังไม่ส่งผลต่อการลักขโมยและกำลังซื้อของผู้เสพยังมี และพ่อแม่ไม่ปฏิเสธที่จะให้เงินเพื่อซื้อสารตั้งต้น

c. ชุมชน

i. วัด

ในพื้นที่ของตำบลสาครเป็นพื้นที่ผสมผสานของ 2 ศาสนา ในทางสังคมส่วนใหญ่ ข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนผู้เสพจะเป็นกลุ่มเยาวชนมุสลิมที่ไม่ได้เรียนหนังสือเป็นส่วนใหญ่และกลุ่มเหล่านี้จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับทางวัด ส่วนกลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธจะเป็นกลุ่มเรียนหนังสือส่วนใหญ่ จึงไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจึงไม่ปรากฏในการจับกุมหรือการตรวจพบของชุดเฝ้าระวัง ผลกระทบที่จะเกิดกับวัดจึงไม่มี

ii. มัสยิด

ด้วยกลุ่มของผู้เสพยาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนมุสลิมที่ไม่เรียนหนังสือ ผลที่ส่งต่อมัสยิดที่ถือเป็นสถานที่สำคัญในการประกอบศาสนกิจของพี่น้องมุสลิม รวมถึงกลุ่มเยาวชนที่เข้าสู่วัย (วัยถึงกำหนดว่าต้องทำศาสนกิจทางศาสนา) วัยเหล่านี้ต้องเข้าร่วมพิธีทางศาสนกิจโดยผู้ชายต้องไปละหมาดวันศุกร์ถือเป็นสิ่งที่จะต้องทำทุกคน เมื่อกลุ่มเยาวชนเหล่านี้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สิ่งหนึ่งที่พบคือกลุ่มผู้นำทางศาสนาได้มีข้อกำหนดห้ามยุ่งเกี่ยวเมื่อนำสู่การปฏิบัติกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ก็ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในการทำละหมาด หรือเมื่อมีการเข้าร่วมก็จะรีบไปรีบกลับโดยไม่สนใจที่จะฟังในคำสั่งสอน (คุตบะ) ของผู้นำที่กำลังตักเตือนโดยผ่าน

กระบวนการทางศาสนา จากสิ่งต่าง ๆ ทำให้กลุ่มเยาวชนจะเข้ามามีส่วนน้อยมากขึ้น เบื้องต้นกลุ่มแกนนำพยายามที่จะดึงเด็กเหล่านี้เข้าสู่หลักทางศาสนาให้มากยิ่งขึ้น

iii. องค์กรภายนอก

ในพื้นที่ตำบลสาครไม่ค่อยมีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามานอกเหนือจากองค์กรของภาครัฐ อาทิ อำเภอที่เข้ามาทำกิจกรรมในวันพิเศษต่าง ๆ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เข้ามาเพื่อทำกิจกรรมอนุรักษ์ร่วมกับชุมชน อาทิ ปลูกป่าชายเลนโดยเอากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อย่างเด็กประถม และมีชมรมในตำบลและส่วนใหญ่มาแบบประเดี๋ยวประด๋าวไม่ได้มีการหาข้อมูลเชิงลึกจึงไม่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ในชุมชน

iv. องค์กรภายใน

ภายในพื้นที่ตำบลสาครองค์กรภายในคือกลุ่มเลี้ยงปูที่เปิดทำเป็นกลุ่มระดับหมู่บ้านแต่ยังไม่ได้รับผลกระทบ มีเพียงกลุ่มผู้ประกอบการบ่อกุ้งที่มีการเลี้ยงกุ้งและว่าจ้างคนเฝ้าบ่อกุ้งแทนเจ้าของ ซึ่งจากข้อมูลก่อนหน้านี้กลุ่มดังกล่าวมีการจ้างเยาวชนที่ไม่เรียนหนังสือให้เฝ้าบ่อกุ้งยามกลางคืน โดยต้องนอนเฝ้าในกระท่อมที่ปลูกไว้ริมบ่อแต่ปรากฏว่ามีการตม่น้ำกระท่อมกิน และมีการลักขโมยเกิดขึ้น ของหายโดยไม่รู้สาเหตุ ทำให้เจ้าของธุรกิจกลุ่มบ่อกุ้งในพื้นที่ไม่จ้างเยาวชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าทำงานอีก ซึ่งในระยะยาวอาจจะส่งผลกระทบต่อในเรื่องของรายได้ของผู้เสพเหล่านี้ และนำไปสู่การลักขโมยอีกเพื่อจะเอาเงินมาซื้อวัตถุดิบ เช่น พืชกระท่อม เพื่อเสพ

5) ชาวบ้านช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร

ข้อมูลจากการถอดบทเรียน พบว่า ผู้นำ แกนนำ ส่วนใหญ่สะท้อนมุมมองของความรู้สึก “เหนียว” กับการจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน ยิ่งตอนนี้มีการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่จบประถมที่ถูกรุ่นพี่ชักชวนให้ลอง และดึงเข้าไปในวงจรรณี แกนนำให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าสังคมตอนนี้เสมือนหนึ่งจะยอมรับการกินน้ำกระท่อมเสียแล้ว ด้วยจากสภาพที่พ่อแม่ยอมให้ลูกตม่น้ำกระท่อมในบ้าน ภรรยาตม่น้ำกระท่อมใส่ตู้เย็นไว้ให้สามี และการตม่น้ำกระท่อมในที่สาธารณะที่ไม่สามารถจับอะไรได้ เมื่อตรวจก็ไม่พบสิ่งผิดกฎหมายหรือสารเสพติด

ชาวบ้านบอกว่าหากจะให้เขาทำและป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลดีกว่าที่เป็นอยู่นี้ ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เพราะกว่าครึ่งของผู้รับผิดชอบมีส่วนได้เสียกับปัญหายาเสพติด และการเข้มงวดของกฎหมายที่ต้องมีมาตรการที่เด็ดขาดกับการจัดการปัญหา และเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ซึ่งตอนนี้พวกเขาทำไปก็เพราะลูกหลาน แต่ส่วนหนึ่งก็กลัวเรื่องความปลอดภัยในชีวิตของตัวเองและครอบครัว ผู้คนรอบข้างด้วย

6) มีการประชุมก่อนการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร

ในการจัดกิจกรรมของเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตำบลสาคร แต่ละครั้งจะมีการประชุมเตรียมความพร้อม โดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจะมาพูดคุยหารือเพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกันทุกครั้งแม้จะเป็นกิจกรรมจากอำเภอ จังหวัด หรือองค์กรต่าง ๆ จะมีการนำข้อมูลมาปรึกษาหารือทุกครั้งที่มีการขอความร่วมมือมา

7) มีการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง

กิจกรรมที่จัดในพื้นที่ตำบลสาคร จะเป็นกิจกรรมที่ทางอำเภอ จังหวัด องค์กรต่าง ๆ ขอความร่วมมือ หรือขอกำลังคนเข้าร่วม อาทิ การปลูกป่า การอบรม การให้ความรู้ การเสริมอาชีพของกลุ่มสตรี เป็นต้น

8) คิดว่าปัญหายาเสพติดได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์หรือไม่

ต่อคำถามคิดว่าปัญหายาเสพติดได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์หรือไม่ ในเวทีได้แลกเปลี่ยนว่า ไม่สามารถแก้ไขให้สมบูรณ์ได้ หากขาดความเอาใจจริงเอาใจ และความจริงใจของคนในหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจ กฎหมายที่ไม่เข้มงวด ทำให้การแก้ไขปัญหาลำบากมากยิ่งขึ้น หากจะอาศัยภาคประชาชนให้ทำงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องจริงจัง และทำอย่างจริงจังไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ในเวทีแลกเปลี่ยนให้ข้อมูลว่า พื้นที่นี้มีข้าราชการระดับนายสิบตม้น้ำกระต๋อมชาย แม้กระทั่งครูก็ยังมีตม้น้ำชาย แต่ภาคประชาชนไม่สามารถทำอะไรได้ส่งผลต่อกำลังใจที่จะทำงานอีกด้วย

9) เราควรทำอย่างไรต่อไป

การพูดคุยแลกเปลี่ยน ได้เสนอแนะในเรื่องของการเดินทางต่อไป ต้องอาศัยการเข้าถึงครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นฐานสำคัญของปัญหา ที่ผ่านมามีพ่อแม่จะไม่ค่อยยอมรับว่าลูกของตัวเองติดยาเสพติด หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน จะไปกล่าวหาหลอ ๆ ไม่ได้ จนต้องมีการตั้งด่านตรวจ และมีเรื่องถึงโรงพักถึงจะยอมรับ แต่ก็ไม่อยากให้เป็นแบบนี้ เพราะจะทำให้เยาวชนเหล่านั้นมีประวัติเสีย

10) คิดว่าบ้านเราทำได้หรือไม่

เครือข่ายตำบลสาครได้บอกเล่าถึงคำถามนี้ว่า หากจะทำให้สำเร็จหรือบ้านเราจะทำได้หรือไม่ นั่นมั่นใจว่าเราทำได้ เครือข่ายในนามภาคประชาชนบอกว่าในตำบลสาครนั้น สามารถดำเนินการได้โดยในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเสพ และหากจะให้ภาคประชาชนทำให้เกิดประสิทธิภพนั้นต้องปล่อยให้คนในตำบลคิด ทำ และสรุปเอง คือหน่วยงานต้องปล่อยให้เป็นเรื่องของตำบลนั้น ๆ ปล่อยให้เราคิด และออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ไม่ใช่เจ้าหน้าที่มาสั่งการว่าต้องเอาเด็กจำนวนเท่าไร เข้าอบรมที่ไหน ซึ่งที่ผ่านมาภาคประชาชนทำได้แค่หากกลุ่มเป้าหมายให้เข้าร่วมโดยไม่ให้คิดและเสนออะไร ส่วนบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับผู้ค้าก็ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จัดการ

11) มีปัญหาและอุปสรรค

ความร่วมมือของผู้ปกครองที่จะทำบังคับหรือจัดการลูกหลานของตัวเองไม่ได้ และไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากผู้ช่วย ปกปิดข้อมูล ซึ่งน่าจะมีการนำตัวผู้ปกครองไปปรับทัศนคติเพื่อให้เข้าใจในปัญหานี้ แทนที่จะเอาแต่เด็กและเยาวชนไปแต่เพียงฝ่ายเดียว

การเพิ่มกฎหมายให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เหมือนกรณีรถซิ่งที่หากจับได้จะจับพ่อแม่ด้วย ยาเสพติดก็คงจะเป็นเช่นเดียวกัน ไม่เจาะจงแต่เยาวชน

ปัญหาในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เครือข่ายไม่กล้าที่จะทำอะไรมาก ไม่กล้าเปิดตัว เพราะเกรงจะมีอันตรายเช่นกัน

ตอนที่ 2 ข้อมูล Focus Group ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

1) สภาพของการใช้ยาเสพติด

สภาพการใช้ยาเสพติดในพื้นที่ตำบลควนรูจะเป็น ยาบ้า ยาไอซ์ ที่แกนนำบอกว่าสถานการณ์หนักสุด เพราะตำบลควนรูถือเป็นทางผ่านของการส่งยา และสภาพของหมู่ 1 หมู่ 7 จะเป็นแหล่งพักยาเนื่องจากมีแหล่งบันเทิง และที่ผ่านมามีการจับกุม ในบางจุด คือ รีสอร์ทที่ผู้ค้าและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็น “จุดรับยา” ถือเป็นแหล่งที่ควบคุมยากที่สุด ด้วยเป็นแหล่งอิทธิพลบางส่วน ภาคประชาชนจึงทำได้แค่เพียงเฝ้าระวัง ให้ข้อมูล กลุ่มที่เป็นเป้าหมายของยาไอซ์ ยาบ้า จะมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีงานทำ กับกลุ่มคนทำงานที่

ใช้แรงงาน ด้วยความเชื่อเดิมที่ต้องกินเพื่อเสริมกำลังในการทำงาน ส่วนสถานการณ์ของพีชกระท่อม ถือเป็นตัวยาเสพติดขั้นพื้นฐานที่ทำให้คนทำงานอย่างเครียดสูญเสียสุขภาพ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงคนในชุมชนหนักใจที่สุด เนื่องจากในรัฐบาลชุดที่แล้วให้มีคำสั่งตัดพีชกระท่อมในพื้นที่ซึ่งตำบลคูหาใต้เป็นพื้นที่หนึ่งที่ตั้งนโยบายดังกล่าวทำให้ต้นกระท่อมในพื้นที่หมด แต่ตอนนี้พีชกระท่อมกลับมาระบาดอย่างหนักโดยแหล่งที่มาคือการนำเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย ในราคาที่สูง 800-1200 บาท

จากข้อมูลการพูดคุยกับแกนนำเครือข่ายศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทราบว่าใบกระท่อมที่นำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านนั้น เก็บไว้หลายวันก็ไม่เหี่ยว ซึ่งจากการสืบนิทานเบื้องต้นว่า อาจมีการซุกพอร์มาร์ลินเพื่อให้สดและเก็บได้นาน จึงเกิดความเป็นห่วงว่าผู้ที่เสพไม่ใช่เพียงแต่รับผลจากตัวสารในพีชกระท่อมแล้วยังต้องมีการรับสารจากพอร์มาร์ลินอีกหนึ่งตัวด้วยที่ในระยะยาวอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้เสพเข้าไป

2) ลักษณะของยา

ตัวยาที่แพร่ระบาด ยาไอซ์ ยาบ้า และพีชกระท่อมที่ลักลอบนำเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย ตัวยาที่มีในพื้นที่ส่วนใหญ่กลุ่มเยาวชนมักจะใช้พีชกระท่อมเป็นสารตั้งต้น และจะผสมตามสูตรที่ได้มา จะมีการลงชั้นกันกับทิมเพื่อน ๆ จะกินเป็นประจำทุกวัน ในขณะที่ไอซ์ ยาบ้า จะนาน ๆ เล่นทีเพราะราคาและรายได้ของผู้เสพไม่พอ (จากการพูดคุยกับกลุ่มเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด) และตัวยาที่ใช้ผสมกับกระท่อมจะเป็นโค้กและน้ำกระท่อม ยาแก้ไอ

3) การแพร่กระจายของยา

ด้วยพื้นที่ตำบลควนรูเป็นเส้นทางผ่านยาเสพติด ซึ่งทำให้ลักษณะการแพร่กระจายของยา คือ การแบ่งของจากการส่งมาเสพเพื่อรอการส่งต่อเข้าเมืองหาดใหญ่และไปสตูลตามโรงแรมชั่วคราว(บริหาร 24 ชั่วโมง) ที่มีเป็นจำนวนมากระหว่างสองข้างทางของเขตอำเภอรัตภูมิ และการแพร่ระบาดในหมู่วัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้สื่อโซเชียลจะเป็นในลักษณะของการชักชวนจากเพื่อนที่ยังคงเป็นปัญหาถึงทุกวันนี้ คือเพื่อนชวนและอยากลอง ผสมกับการต้องการเงินเพื่อมาซื้อส่วนผสม และผู้ที่เสพชักนำรุ่นน้องที่มาของสาเหตุคือต้องการ “ตัวหาร” ในการซื้อสารตั้งต้น พีชกระท่อม โค้ก น้ำแข็ง และตัวยาอื่น ๆ ตามสูตร

4) ผลที่เกิดจากการใช้ยา

a. ผู้ใช้ จากการพูดคุยในการใช้ยาของกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ที่ใช้ประเภทสื่อโซเชียลนั้น ผลที่เห็นชัดเจนคือ “การนอนกลางวัน ตื่นกลางคืน” กลุ่มผู้ใช้สารเสพติดประเภทสื่อโซเชียลจะมีพฤติกรรมเหมือนกัน ไม่ทำงานแต่จะจับกลุ่มนอนจะตื่นอีกครั้งประมาณ 15.00-17.00 น. และจะตระเวนหาซื้อส่วนผสมของสูตรมาไว้ และเริ่มลงมือต้นอีกครั้งแล้วตั้งวงกินอีกครั้ง ตอนพลบค่ำ

b. ครอบครัว

ต่อข้อคำถามว่าการติ่มน้ำกระท่อมและผสมส่วนอื่น ๆ นั้นส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง เสียงส่วนใหญ่ต่างบอกว่า ไม่กระทบกับชุมชนแต่จะกระทบกับครอบครัวและตัวกลุ่มวัยรุ่นเอง ในส่วนของสุขภาพ ซึ่งก็บอกและกล่าวตักเตือนได้เพียงว่าให้ระวังระทางเดินอาหาร และการขับถ่ายที่จะเป็นผลมาจากการกินสูตรนี้นาน ๆ แต่คนในชุมชนก็ไม่สามารถชี้ให้ผู้เสพเหล่านี้ได้เห็นได้เพราะมันส่งผลในระยะยาว มีเพียงการพูดคุยต่อ ๆ กันมาไม่ได้มีให้เห็นด้วยตาสักคนในขณะนี้ ซึ่งถ้าเราสามารถที่จะบอกและให้เห็นของจริงจากแคตตัวอย่างก็จะทำให้กลุ่มผู้เสพสามารถที่จะเกรงกลัวได้ เบื้องต้นในการใช้สารเสพติดของกลุ่มวัยรุ่นไม่ส่งผลเพราะครอบครัวยินยอมให้ติ่มยาในบ้านเนื่องจากพ่อแม่ไม่อยากจะลูกๆ ไปติ่มที่อื่น ด้วยกลัวลูกจะโดนจับ (กลายเป็นแหล่งมั่วสุม)

c. ชุมชน

i. วัด

ผลกระทบยังไม่มีเพราะกลุ่มผู้เสพจะไม่ไปข้องเกี่ยวกับพระและวัดมากนัก โดยส่วนใหญ่ทางวัดจะเป็นผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือให้ความร่วมมือในการเป็นวิทยากรเมื่อชุมชนจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยส่งพระหรือเจ้าอาวาสมาเทศนา เวลาชุมชนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในตำบลควนรูสำนักสงฆ์เกาะบกมีบทบาทมากในการสนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งสถานที่ ความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ชุมชนต่าง ๆ จะเอาสถานที่ของสำนักสงฆ์จัดกิจกรรมเข้าค่ายเด็กเสมอ

ii. มัสยิด พื้นที่ตำบลควนรูไม่มีมัสยิด เป็นไทยพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์

iii. โรงเรียน

ส่วนของโรงเรียนในตำบลควนรูผู้อำนวยการโรงเรียนจะทำ MOU กับชุมชน ซึ่งทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนไสท่อน ไสใหญ่ ครูได้สะท้อนให้ฟังว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตอนนี้มีภาวะที่น่าเป็นห่วง เพราะจะโดนรุ่นพี่ชักจูงเพื่อนหาตัวหารของและขายของ ซึ่งทางโรงเรียนก็พยายามที่จะดูแลอย่างใกล้ชิดและร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรม ผลกระทบที่มีต่อโรงเรียนคงเป็นภาพของการที่ครูต้องเอาใจใส่เด็กมากขึ้น เป็นเหตุเป็นตาในการสอดส่องดูแลเด็กในชั้นเรียน ในการทำ MOU ของ โรงเรียน-----ครอบครัว-----ชุมชน เมื่อที่โรงเรียนมีแนวโน้มว่าเด็กคนนี้จะเริ่มจะมีพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ก็จะติดตามและเข้าไปพูดคุยกับครอบครัวโดยใช้เครือข่ายในชุมชนที่มีอยู่เพื่อแก้ไขปัญหา

iv. องค์กรภายนอก -

v. องค์กรภายใน

ผลกระทบจากการใช้สารเสพติดต่อองค์กรภายในนั้น มีในเรื่องของการลักขโมย แต่ไม่ชัดในเรื่องของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเดียว และด้วยในตำบลควนรูมีเครือข่ายรักษาความสงบในชีวิตและทรัพย์สินลาดตะเวน มีการใช้วิทยุสื่อสาร(วอแดง) ในการติดต่อแจ้งข้อมูลข่าวสารยามลาดตะเวน ทำให้มีการจับขโมยได้อย่างรวดเร็ว กรณีของการขโมยวาระหว่างหมู่บ้าน

5) ชาวบ้านช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร

จากการพูดคุยเครือข่ายได้สะท้อนต่อความคิดเห็นว่า ภาคประชาชนจะช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดได้ในฐานะของการเฝ้าระวัง บทบาทของประชาชนที่ทำได้คือการ “ยกไก่” เป็นคำเปรียบเปรยที่เครือข่ายได้ให้กับบทบาทของตัวเอง ยามเมื่อเราตากข้าวไว้สิ่งที่เราต้องทำต่อเพื่อให้ได้ข้าวไปสีนั้นคือการเฝ้าระวังไม่ให้ไก่มาจิกกิน จึงต้องนั่งเฝ้า “ยก(ไล่)ไก่” หรือบางทีก็เล่นไก่ไม่ให้เข้ามาโฉบและจิกข้าวเสียหาย เป็นภาพที่เห็นชัดในการให้ความหมายของการเฝ้าระวังของภาคประชาชนในการทำงานเกี่ยวกับยาเสพติด

6) มีการประชุมก่อนการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร

กลุ่มองค์กรเครือข่ายผู้นำ เครือข่ายการเงิน เครือข่ายอาชีพ เครือข่ายศึกษา เครือข่ายทรัพยากร เครือข่ายเยาวชน เครือข่ายศิลปวัฒนธรรม เครือข่าย อช. (อาสาพัฒนาชุมชน) ในตำบลควนรูถือเป็นจุดแข็งของตำบลในการสร้างความเชื่อมโยงของการทำงานทุกประเด็น ซึ่งหากจะมีการจัดกิจกรรมหรือ

ดำเนินการใด ๆ เครือข่ายฯ ในตำบลจะมีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อม แบ่งบทบาทหน้าที่ และดำเนินงานเพื่อให้ตอบเป้าหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ซึ่งในการประชุมขององค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในตำบลควรรู้อย่างไรที่จะไม่มีการลือกันว่า ด้วยภารกิจของแต่ละเครือข่ายฯ ที่ต้องดำเนินการไปแล้วเสร็จเพื่อตอบโจทย์ของชุมชนและแหล่งทุนที่สนับสนุน รวมถึงภาระหน้าที่ส่วนตัวของผู้แทนเครือข่ายฯ จึงเป็นที่มาของข้อตกลงหากจะมีการประชุมจะประสานเพื่อหาวันที่ว่างตรงกัน โดยคุณสมนึก หนองเงินเป็นผู้ประสานหลัก ในการที่จะนัดประชุม

7) มีการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง

การจัดกิจกรรมของตำบลควรรู้โดยซื่อสัตย์ในวิถีชีวิตและทรัพย์สินจะเป็นการเดินลาดตะเวน ซึ่งชุดลาดตะเวนจะมีของหมู่บ้านแยกออกไป และจะมีชุดประจำศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และจะมีชุดลาดตะเวนของระดับตำบล ในแต่ละทีมจะมีเครื่องมือหลักคือวิทยุสื่อสาร “วอแดง” ไว้ในการสื่อสารและขอความช่วยเหลือกัน ในกรณีที่เกิดความรุนแรงของปัญหาเสพติดในตำบล โดยหลัก ๆ จะใช้ชุดเฝ้าระวังลาดตะเวนยามค่ำคืนในที่สาธารณะ ซึ่งก็สามารถลดปัญหาการมั่วสุมของกลุ่มที่ดื่มน้ำกระท่อมในยามวิกาลได้ ส่วนของการตั้งด่านตรวจเป็นอีกกิจกรรมที่ทำให้สามารถตรวจจับกลุ่มวัยรุ่นที่เสพยาเสพติดแล้วจะวนซบรถชิงก๊อกลงในพื้นที่ เมื่อจับตรวจปรับสวะก็จะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

เครือข่ายฯ ได้สะท้อนในการสนับสนุนว่า ในการลาดตะเวนแต่ละคืนนั้นต้องมีรถเพื่อลาดตะเวนส่วนใหญ่จะใช้รถของคณะทำงานในเครือข่ายฯ ซึ่งจะองค์กรบริหารส่วนตำบลควรรู้อย่างไรที่จะสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนของการน้ำมัน อุปกรณ์สิ้นเปลืองต่าง ๆ ไฟฉาย ถ่านไฟฉาย กาแฟ ซึ่งหากไม่มาด้วยใจจริง ๆ คงยากเพราะไม่มีเงินเดือนและภาระหน้าที่อื่น ๆ ที่ต้องทำให้กับครอบครัวบางคนเดินลาดตะเวนพอถึงเวลาก็ไปก๊อกรดขี้ตอ นี่คือการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งหากมองว่าชุมชนสามารถทำได้แค่นั้นก็คงทำได้ในส่วนของการเฝ้าระวังกลุ่มคนที่ยังไม่เข้าไปสู่วางจรยาและไม่เสพยาเสพติด ส่วนคนที่ติดแล้วชุมชนไม่สามารถที่จะไปดึงมาได้

ส่วนของการจัดกิจกรรมเฝ้าระวังในรูปแบบของอบรม การเข้าค่าย เครือข่ายฯ จะมีการประชุมคณะทำงานเพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายก่อนโดยจะคัดกรองแยกผู้ที่ไม่เสพติดและผู้ที่ยังเสพยา หากต้องการกลุ่มเป้าหมายของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติดก็จะมีแบ่งเพื่อไม่ให้เกิดการเอาองค์ความรู้ใหม่ไปให้คนที่ยังไม่รู้เกี่ยวกับสุตรยา และลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเมื่อมีการจัดค่ายในลักษณะแบบนี้จะไม่เข้าร่วม ปกติจะมีก็เพียงเด็กในสถานศึกษาที่ครูและผู้อำนวยการส่งมาเข้าร่วม ซึ่งเครือข่ายฯ ให้ความสำคัญมากกับสิ่งนี้ จึงจำเป็นต้องมีการประชุมเพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเสียก่อน

และในส่วนของการจับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าค่ายสิ่งที่เครือข่ายฯ เจอที่ผ่านมามีคือ จะเกิดความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างกลุ่มทั้งในตำบลและนอกตำบลที่ไปเข้าค่ายด้วยกัน สร้างการเชื่อมโยงขยายกลุ่มผู้เสพและแหล่งวัตถุดิบเพิ่มขึ้นอีก แต่โดยปกติกลุ่มผู้เสพยาเสพติดจะไม่ยอมเข้าสังคมและเข้าร่วมกิจกรรมแบบนี้ บางรายพ่อแม่ต้องจ้างเพื่อให้เข้าค่ายเพื่อลดการใช้ยาเสพติดแม้จะช่วงระยะหนึ่งก็ตาม

กิจกรรมการให้โอกาสถือเป็นสิ่งที่เครือข่ายฯ ทำมาตลอดเช่นกัน โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลควรรู้ได้ให้ข้อมูลว่า จากที่ผ่านมามีตัวเองเคยทดลองเดินเข้าไปหากกลุ่มที่เสพติดเมื่อเราเข้าไปพวกเขาแตกแยกย้ายกันหมด ซึ่งก็เป็นปัญหาเช่นกันที่เราไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มนี้ได้ แต่เมื่อไม่นานมานี้ได้ให้โอกาสกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดชุดหนึ่งที่เข้ามาบอกกับนายกกว่าอยากเลิกและอยากมีงานทำ หากมีกิจกรรมทำก็จะไม่กลับไปเสพยาอีก ซึ่งเรามองว่ามันเป็นเรื่องยากที่จะเข้าถึงตัวกลุ่มผู้เสพ เมื่อมีโอกาสจึงรีบปากจะจัดทำให้ โดยเด็กกลุ่มดังกล่าวขออุปกรณ์ดนตรีเพื่อจับกลุ่มเล่นกัน และไปร้องตามร้านอาหาร แต่ผลสุดท้ายตอนนี้ติดตามเพื่อสอบถามก็พบว่ากลับไปเสพยาอีกแล้ว เมื่อติดตามก็พบว่าสิ่งสำคัญคือครอบครัวที่ต้องให้โอกาสกลับลูกตัวเอง

กลุ่มผู้ติดยาเหล่านี้ต้องการคนที่เข้าใจเขา และต้องใช้ความอดทนสูงมากกับการที่จะเข้าถึงพวกเขาได้ แต่หากเขายอมใครแล้วก็จะเป็นสิ่งดีที่จะเข้าไปช่วยเหลือเขาได้ ส่วนใหญ่กลุ่มผู้เสพยาจะติดเพื่อน และพึ่งคนข้างนอกมากกว่าคนในครอบครัว ซึ่งอาจจะเป็นที่มาของการเข้าไปเสพยา เพราะเด็กๆ บางคนอยากหาทางออกกับปัญหาไม่ได้เลยพึ่งยาเสพติด เมื่อต้องการจะเลิกก็กลัวจะหันไปพึ่งใคร ปรีกษาใครนอกจากเพื่อนในกลุ่ม เมื่อหาทางออกไม่ได้พอลกลับไปเจอเพื่อนกลุ่มเดิมก็กลับไปเป็นเหมือนเดิม และการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสพยาก็มีส่วนทำให้กลับไปเสพยาซ้ำได้อีก เช่น ไปเจอกลุ่มที่ว่างงานและเสพยาเมื่อไปเจอไปพบปะก็กลับไปเป็นเช่นเดิมอีก การให้โอกาสจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เครือข่ายฯ ชุมชนทุกชุมชนต้องมีให้กับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

การสร้างงานเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งของเครือข่ายฯ โดยได้นำผู้เสพยาเสพติดที่ต้องการหางานให้เข้ามาอยู่กับชุดรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีค่าตอบแทนให้ไม่มากนักแต่ก็พอทำให้เขามีรายได้ แต่สุดท้ายก็กลับไปเหมือนเดิม ทำให้เครือข่ายฯ มีคำตอบว่า สำหรับกลุ่มคนเสพยาเสพติดต้องมุ่งเน้นการเฝ้าระวัง การติดตาม เพื่อไม่ให้เขากลับไปสู่การเสพยาอีก ซึ่งถือเป็นการลงทุนที่สูงมากกับผู้เสพหนึ่งรายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เขาพ้นจากการเสพยา ในการลงทุนบางครั้งไม่สามารถตีเป็นตัวเงินได้แต่คนทำงานเรื่องนี้ต้องมีความคิดและความอดทน ความเสียสละสูงมาก

กิจกรรมที่สถานศึกษา/โรงเรียนในตำบลควนรูดำเนินการอยู่คือการให้ครูเฝ้าระวังเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการเสพยา ซึ่งหากพบทางผู้อำนวยการโรงเรียนก็จะไปที่บ้านเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและกรรมการหมู่บ้านทันที และให้เซ็นสัญญารับทราบว่าได้เลิกติดยาเสพติด ซึ่งจากการทำกิจกรรมตั้งแต่โรงเรียนไปจนถึงบ้านทำให้กลุ่มเด็กในสถานศึกษาไม่มีเวลาว่างให้ไปมั่วสุมเลยส่งผลให้ตำบลควนรูมีผู้เสพน้อยถือเป็นเรื่องดีอีกจุดแข็งหนึ่งของตำบลที่เครือข่ายฯ ดำเนินการมา

8) คิดว่าปัญหายาเสพติดได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์หรือไม่

การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านตัวแทนสถานศึกษาได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาว่ามันเกิดจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบไม่ได้เอาจริงเอาจังกับปัญหา กลับปล่อยปละละเลย กรณีการแจ้งชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่มีการจัดทำหีบให้หย่อนบัตรของอำเภอทำให้ภาคประชาชนเห็นชัดเจนว่า เมื่อขอรายชื่อไปแล้วไม่ดำเนินการตอกย้ำว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่กระตือรือร้น แล้วประชาชนจะพึ่งใคร บางครั้งคนในหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้ทำเสียเองทำให้คนในชุมชนไม่กล้าดำเนินการ

ซึ่งหากจะแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือปัญหาอื่นๆ ในชุมชนเครือข่ายฯ มองว่า ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบ เพราะภาคประชาชน หรือเครือข่ายฯ ไม่มีอำนาจพอที่จะดำเนินการในบางอย่าง ทำได้เพียงการให้ข้อมูล การส่งต่อข้อมูล การจัดกิจกรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกัน

9) เราควรทำอย่างไรต่อไป

เครือข่ายฯ ได้ให้ข้อมูลว่า เราในนามภาคประชาชนคงแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เพียงการควบคุมดูแลสามารถทำได้ แต่ให้หมดไปไม่สามารถทำได้เพราะต้องอาศัยหน่วยงานหลายภาคส่วนที่จะต้องเข้ามาทำงานกับชุมชนระดับพื้นที่ ไม่ใช่ปล่อยให้ประชาชนต่อสู้อยู่ หรือมีเพียงการมาสั่งการแล้วเอาคนในชุมชนไปอบรมแล้วก็หายไป ต้องมีการวางแผนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และที่สำคัญต้องทำให้ประชาชนเครือข่ายฯ มั่นใจในการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ในเครือข่ายฯ คิดว่าการที่เราดำเนินการเอาข้อมูลมาพูดคุย ปรีกษาหารือในที่ประชุม เราก็สามารถที่จะดำเนินการได้ในลักษณะการออกเป็นระเบียบสังคม กติกาชุมชน ถึงการแก้แค้นต้องแก้ที่ครอบครัว ที่ถือเป็นหน่วยย่อยที่สุด และอาจจะใช้ความรุนแรง หรือพูดภาษาปากคือ “ต้องใจดำ” เช่น หากลูกใครครอบครัวใดติดยาต้องลงโทษ เช่น ชุมชนจะไม่ช่วยเหลือในเรื่องใด ๆ เพราะด้วยลักษณะความเป็นเด็ก คือมีความอยากรอง อยากรู้ พอเข้ากลุ่มเพื่อนก็ทำไปเพื่อความสนุก อยากรอง พอเกินเลยทำให้ติดเนื่องจาก

ควบคุมตัวเองไม่ได้ และสำคัญพ่อแม่ไม่แข็งแรง ไม่บังคับลูก ปล่อยให้ลูกต่อสู้เพียงลำพังไม่พยายามทำ อาจต้องใช้ทั้งอำนาจในการสั่งการ แต่ในส่วนของคนต้องสร้างความเข้าใจ ความตระหนักในการ แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา

10) คิดว่าบ้านเราทำได้หรือไม่

เครือข่ายฯ บอกว่าเราสามารถทำได้เพียงแต่ไม่ได้ขยายผลไปสู่หมู่บ้านอื่น ๆ เพราะในการทำงาน ต้องอาศัยความพร้อม ความเสียสละ และหลายสิ่งในการทำงานนี้ ซึ่งบ้านโคกค้าย หมู่ที่ 8 เคยทำโครงการ หมู่บ้านสีขาว และกลายมาเป็นครัวเรือนสีขาว โดยจะมีการประชุม เพื่อจัดทำเวทีหาข้อมูลครอบครัวที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พอได้ข้อมูลจากการจัดทำเวที ทีมกรรมการหมู่บ้านจะลงไปตรวจสอบว่าเป็นบ้านในสีขาว จริงหรือไม่ เมื่อผ่านการตรวจสอบ กรรมการก็จะมีการรับรองโดยกรรมการหมู่บ้าน แต่ถ้าบ้านไหนไม่สีขาว เป็นแค่สีเทาให้นำเข้าสู่กระบวนการบำบัดหรือฟื้นฟู เป็นในลักษณะคนในหมู่บ้านดูซึ่งกันและกัน ซึ่งบ้านโคกค้ายสร้างเป็นกฎระเบียบ เป็นกติกาของหมู่บ้าน แต่ไม่ได้ขยายผลไปยังหมู่บ้านอื่นเนื่องจากขึ้นอยู่กับความพร้อมของหมู่บ้าน ซึ่งเครือข่ายฯ มองว่า วิธีการนี้ดีเพราะเป็นการรับรองของคนในชุมชนด้วยกันเองซึ่งต่างเห็นพฤติกรรมของกันและกันถือเป็นการสร้างแรงเสริมให้มีการแข่งขันกันในสิ่งดี ๆ

11) มีปัญหาและอุปสรรค

สิ่งที่เครือข่ายฯ สะท้อนพร้อมและเหมือนกันคือ ปัญหาอุปสรรคหลักคือ ทุกคนกลัวตาย และความไม่ปลอดภัยในชีวิตของตัวผู้ทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ การไม่ให้ความร่วมมือของกลุ่มเป้าหมาย พ่อแม่บางครอบครัวไม่ยอมรับความจริงว่าบุตรหลานเสพยา เจ้าหน้าที่รัฐทำงานไม่จริงใจไม่จริงจัง แต่เครือข่ายฯ เข้าใจว่าอาจจะเนื่องด้วยข้อจำกัดบางประการ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนไปจับเพื่อทำยอดหรือหารายได้จากฝ่ายตรงข้ามกลายเป็นธุรกิจหรือผลประโยชน์ จนเกิดเป็นช่องทางของการหารายได้อย่างไม่ถูกต้อง

บทที่ 5

การสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อถอดบทเรียนการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน และศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1. เชนปริมาณ ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายตำบลควนรู อำเภอรัษฎุมิ จังหวัดสงขลา และตำบลสาคร อำเภอนาทะ จังหวัดสตูล จำนวน 100 คน และ 2. เชนคุณภาพ คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 20 คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะได้มาจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดด้วยวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) จำนวน 5 คน โดยขอคำแนะนำและให้แนะนำท่านอื่นๆ จนครบตามจำนวนด้วยวิธีการแบบสโนว์บอลล์ (Snowball Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมี 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป 4 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์แพร่ระบาด 3 ข้อ เป็นลักษณะการตอบเป็นแบบตรวจสอบ (Checklist) และตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด 20 ข้อ เป็นลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 100 ชุด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในจำนวน 100 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 เป็นเพศหญิง 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ซึ่งอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 26 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 68.00 อายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.00 ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14 ซึ่งต่ำกว่าปริญญาตรีอยู่ที่ร้อยละ 86 ในขณะที่รายได้ส่วนใหญ่ 300 บาทขึ้นไป/วัน คิดเป็นร้อยละ 55 และต่ำกว่า 300บาท/วัน อยู่ที่ร้อยละ 44 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ พบว่า ระดับปัญหาเสพติดในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25 ในขณะที่ตัวยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุดคือ กระท่อม รองลงมา ยาบ้า รองลงมา กัญชา และไอซ์ เมื่อพิจารณาสถานที่เสพและมั่วสุม พบว่า ที่สาธารณะ/สวนยาง อยู่ในระดับต้น รองลงมา บ้านเพื่อน บ้านพ่อแม่ และห้องเช่า/หอพัก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด พบว่า กิจกรรมที่มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมการเดินทางตลาดตะเวน/ตั้งด่านตรวจรอบหมู่บ้านทุกคืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.71 การมีศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน/มีชุดรักษาความสงบของหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.68 มีการสรุปผลการทำงานของเครือข่ายทุกปี (ศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน/ชุด ชรบ.) ค่าเฉลี่ย 3.66 การประชุมกรรมการเครือข่ายเพื่อวางแผนการเฝ้าระวังทุกเดือน (เครือข่ายศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน/ชุด ชรบ.หมู่บ้าน) ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.64 และมีการพูดคุยทำความเข้าใจเข้าถึงกลุ่มเสพโดยกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 ตามลำดับ กิจกรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง มีดังนี้ ก่อนจัด

กิจกรรมทุกครั้งมีการประชุมวางแผนก่อนเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.42 มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแก่แกนนำเครือข่ายในตำบล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.32 การสรุปผลการจัดกิจกรรมทุกครั้งเพื่อพัฒนาในครั้งต่อไป ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.28 เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จมีการสรุปผลรายงานต่อแหล่งทุนทุกครั้ง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.22 มีการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ/ศาสนาบำบัด(ดาวะห์) ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.21 มีการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเสพติดให้กับแกนนำในตำบล ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.1800 การจัดตั้งกลุ่มภาคประชาชน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.13 มีการจัดกิจกรรมเยาวชนรักถิ่น/ปลูกป่าชายเลน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12 มีการจัดรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาเพื่อชุมชน/เสียงตามสาย ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 มีการจัดกิจกรรมเด็กกรักรธรรม/อบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.99 และมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชน เช่น ค่ายพุทธบุตร/การอบรม ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะ ต่อแนวทางที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้สำเร็จ
จากแบบสอบถามประชาชนทั่วไปทั้งสองตำบลได้เสนอแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ประสบความสำเร็จ

- 1) ต้องป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวที่ลูกติดยาเสพติด ต้องให้ความรู้และสนับสนุนให้ภายในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน พ่อแม่ ลูกจะได้มีปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมร่วมกัน
- 2) การจัดกิจกรรมทั้งการอบรมให้ความรู้ ต้องมีการคัดแยกกลุ่มเป้าหมายเพราะจะเกิดการถ่ายทอดสูตรของสารเสพติดประเภทกระท่อม และการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้เสพผู้ค้า
- 3) ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง/เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการขึ้นเด็ดขาดและเอาจริงเอาจัง
- 4) ต้องให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพราะปัจจุบันนี้ต่างคนต่างทำขาดการประสานงาน จัดเวรยามตำรวจหมู่บ้านเป็นประจำทุกพื้นที่ตั้งด่านตรวจในชุมชน
- 5) สร้างจิตสำนึกในการเป็นหูเป็นตาให้กับหน่วยงาน แต่ต้องมีการรับรองความปลอดภัยแก่ผู้ให้ข้อมูล
- 6) แก่กฎหมายให้บทลงโทษขั้นประหารชีวิต
- 7) หน่วยงานรับผิดชอบสนับสนุนงบประมาณในการทำงานป้องกันปัญหาเสพติด ความถี่ 2
- 8) สร้างกิจกรรมให้กับเยาวชนให้มากขึ้นอย่างน้อยอาทิตย์ละครั้ง
- 9) ให้รัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติด และดำเนินการขึ้นเด็ดขาดกับกลุ่มผู้ค้า
- 10) ออกกฎหมายเด็ดขาดกับเจ้าหน้าที่ที่รู้เห็นเป็นใจ และเจ้าหน้าที่ต้องจริงจังจริงจังในการทำงาน

ข้อมูลด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

- 1) แกนนำในพื้นที่ยังเข้าไม่สามารถถึงกลุ่มเป้าหมายได้ 100 เปอร์เซ็นต์
- 2) การทำกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการติดตามและดูแลกลุ่มเป้าหมายผู้เสพหรือผู้ผ่านการบำบัด
- 3) ครอบครัวผู้เสพยาไม่ยอมรับความจริงว่าลูกติดยา บางครอบครัวปกปิดเกรงลูกถูกโดนจับ
- 4) ประชากรแฝง(การย้ายถิ่นฐาน)ในพื้นที่มีมาก
- 5) ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการจัดกิจกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเงื่อนไขมากเกินไปในการจนไม่สามารถดำเนินการได้
- 6) ขาดความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนด้วยยังเห็นว่าเป็นปัญหาของครอบครัวนั้น ๆ ไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาของตัวเอง
- 7) ประชาชนในพื้นที่ไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่เพราะบางครั้งแฉ่งไปก็กลายเป็นคนของตำรวจทำให้ไม่มีความปลอดภัย

- 8) กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศไทยไม่เด็ดขาด
- 9) ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทุกระอบครัวมุ่งทำงานหาเลี้ยงชีพทำให้เด็กขาดความอบอุ่น และไม่ได้รับการเอาใจใส่

1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลจากการเก็บข้อมูลใน 2 ตำบล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้ผลการวิจัยดังนี้

1.2.1 สภาพการใช้ยาเสพติด

สภาพของการใช้ยาเสพติดของกลุ่มในพื้นที่ตำบลสาครอันดับ 1 คือ สี่คู่น้อย ซึ่งมีส่วนผสมที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งหมายถึงกลุ่มที่มีครอบครัวแล้ว มีอาชีพและใช้แรงงานในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เป็นหลัก จัดได้ว่าเป็นกลุ่มแรกในพื้นที่ตำบลสาคร กลุ่มที่สองคือ กลุ่มเด็กประถมเป็นกลุ่มที่อยู่ในสถานศึกษามีพฤติกรรมลอกเลียนแบบจากรุ่นพี่ อยากรู้อยากเห็นอยากทดลอง และพบว่ากลุ่มนี้มีพฤติกรรมชอบค้นคว้าทดลองสูตรต่าง ๆ และส่วนผสมมาเรื่อย ๆ และสามารถกลุ่มโซวออฟ เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ชอบโซว เรียกร้องความสนใจ ทำทายกฎหมาย ก้าวร้าว และกลุ่มนี้จะคอยชักจูงกลุ่มที่สองให้เข้าไปในวงจรยาเสพติด

กัญชาเป็นอันดับ 2 กลุ่มผู้ใช้กัญชายังคงเป็นรายเก่าที่มีอายุมากและจากข้อมูลเป็นกัญชาที่ปลูกเองในพื้นที่ ลำดับที่ 3 ยาบ้า แอมเฟตามีน จากสภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ราคาพืชผลทางด้านเกษตรตกต่ำ การประมงมีปัญหาในแง่ของกฎหมาย ทำให้ผู้ยาเสพติดมีกำลังซื้อลดลง ในขณะที่ราคายาบ้าอยู่ที่เม็ดละ 270 บาท และที่สำคัญตัวยาเสพติดประเภทสี่คู่น้อยจึงกลายมาเป็นสารทดแทนและเป็นสินค้าทดแทน ซึ่งราคาใบกระท่อม อยู่ที่กิโลกรัมละ 1,200 บาท แต่ด้วยการเสพไม่ได้ใช้จำนวนมากขณะเดียวกันมีผู้เสพร่วมจึงกลายเป็นตัวหารค่าใช้จ่ายทำให้มีกำลังซื้อ จากข้อมูลส่วนใหญ่เป็นใบกระท่อมนำเข้ามาจาก มาเลเซีย

ในส่วนของตำบลควนรูเป็นประเภท ยาบ้า ยาไอซ์ ข้อมูลสถานการณ์หนักสุดด้วยภูมิศาสตร์ของตำบลควนรูตั้งอยู่สองข้างทางถนนสายหลักกลายเป็นทางผ่านของการขนส่งยาเสพติด โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 7 จะเป็นแหล่งพักยาเนื่องจากมีแหล่งบันเทิง และที่ผ่านมามีการจับกุมในรีสอร์ทที่ผู้ค้าและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็น “จุดรับยา” และถือเป็นแหล่งที่ควบคุมยากที่สุดด้วยเป็นแหล่งมีอิทธิพลบางหย่อมบ้านแกนนำภาคประชาชนได้สะท้อนถึงการทำงานว่าทำได้แค่เพียงเฝ้าระวัง และให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ กลุ่มผู้ใช้ไอซ์และยาบ้ามี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มียานทำ กลุ่มคนทำงานที่ใช้แรงงานด้วยความเชื่อเดิมในการเสพเพื่อเสริมกำลังในการทำงาน ลักษณะของการเสพก็จะเป็นการทำเรือเผาแล้วสูด ส่วนสถานการณ์ของสี่คู่น้อยถือเป็นตัวยาเสพติดขั้นพื้นฐานที่ทำให้คนทำงานอย่างเครือข่ายศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงคนในชุมชนหนักใจที่สุด เนื่องจากในรัฐบาลชุดที่แล้วให้มีคำสั่งตัดต้นกระท่อมในพื้นที่ซึ่งตำบลคูหาใต้เป็นพื้นที่หนึ่งที่ตั้งนโยบายดังกล่าวทำให้ต้นกระท่อมในพื้นที่หมด แต่ตอนนี้พืชกระท่อมกลับมาระบาดอย่างหนักโดยแหล่งที่มาคือการนำเข้าจากประเทศมาเลเซีย ในราคาที่สูง 800-1200 บาท จากข้อมูลที่ได้พบว่าใบกระท่อมที่นำเข้าจากประเทศมาเลเซีย นั้น เก็บไว้หลายวันก็ไม่เหี่ยว ซึ่งจากการสนทนาระเบียงต้นว่าอาจจะมีการแช่ฟอร์มาลินเพื่อให้คงความสดและเก็บได้นาน อีกหนึ่งสถานการณ์ที่แกนนำเป็นห่วงผู้ที่เสพที่จะรับจากฟอร์มาลินอีกหนึ่งตัวด้วย

1.2.2 ลักษณะของยาเสพติด

พื้นที่ตำบลสาครจะเป็นใบกระท่อมต้ม โดยกลุ่มผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนจะผสมกับอัลฟาโซแลม และน้ำกระท่อมที่ต้มแล้วจะมีขายในพื้นที่บางส่วน โดยกลุ่มผู้เสพจะจับกลุ่มเพื่อรวบรวมเงินไปซื้อน้ำกระท่อมสำเร็จรูปหรือซื้อใบมาต้มและตั้งวงล้อมเพื่อดื่มกัน สถานที่สำหรับการต้มก็จะใช้บ้านเพื่อนเป็นแหล่งต้ม และบ้านพ่อแม่ ปัจจัยที่ทำให้พ่อแม่ยอมให้ลูกพาเพื่อนมาต้มในบ้าน เพียงเพราะความรักลูกไม่อยากจะให้ลูกโดนจับกุม และที่สำคัญอยู่ในสายตา จากข้อมูลที่ได้ในการถอดบทเรียนสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง

คือการยินยอมของพ่อแม่ให้ใช้บ้านเป็นสถานที่สำหรับต้มใบกระท่อม มันสะท้อนให้เห็นว่าการกินสี่คูณร้อย ผู้ปกครองแล้วยอมรับอย่างถูกต้อง แกนนำได้สะท้อนมุมมองประเด็นของการแยกระหว่างเคี้ยวใบกับสี่คูณร้อย ว่าพ่อแม่มีความเข้าใจระหว่างการเคี้ยวกับการตัดแปลงเป็นสี่คูณร้อยดีหรือไม่ว่าส่งผลต่อร่างกายลูกในระยะยาวอย่างไร

แกนนำได้สอบถามและพูดคุยกับพ่อแม่บางคน พบว่า สาเหตุหลักเพราะไม่อยากให้ลูกไปต้มกินที่อื่นเกรงจะโดนจับ เกิดอุบัติเหตุระหว่างทาง และโดนตรวจจับสวาทจากชุดลาดตระเวนของชุมชน หากปล่อยให้เขาต้มในบ้านก็จะไม่เกิดปัญหาเหล่านั้น และลูกของเขาที่อยู่ในสายตา ในมุมมองของผู้เป็นแม่บอกไม่ต้องนั่งรอว่าลูกจะกลับกี่โมง กลับยังไง จะเกิดอันตรายระหว่างทางหรือไม่ จากฐานความรักลูกและเหตุการณ์ที่พวกเขาประสบทำให้เขาต้องยอมให้ต้มในบ้าน เมื่อมองเสมือนว่าปัญหานี้ได้รับการแก้ไขโดยผู้ปกครองนั่นคือ “ยอมรับ” การยอมรับจำนวนต่อสภาพการติดสี่คูณร้อยของลูก ในขณะที่เดียวกันผู้นำก็สะท้อนในเรื่องของสุขภาพว่าผู้ปกครองรับรู้ถึงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ว่าน้ำกระท่อมจะส่งผลเสียต่อร่างกายอย่างไร เพราะหากมองย้อนถึงความเชื่อของคนในยุคก่อนการกินหรือเคี้ยวใบกระท่อมนั้น ถือเป็นการรักษาโรค เป็นการกินเพื่อช่วยให้ทำงานได้นานกว่าปกติ แต่ในยุคปัจจุบันกลุ่มเยาวชนได้พัฒนาจากการเคี้ยวมาต้มผสมกับส่วนผสมอื่น ๆ ตามสูตรของแต่ละกลุ่ม ซึ่งในทางวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่สามารถแยกได้ว่าเมื่อผสมกันแล้วสารตัวใดจะทำปฏิกิริยาอย่างไรกับร่างกายในระยะยาว

สถานการณ์ด้วยยาที่แพร่ระบาดในตำบลควนรู เป็นไอซ์ ยาบ้า จะใช้วิธีการสูบบนทำเรือเผาแล้วสูด และในสัดส่วนของกระท่อมสี่คูณร้อย ส่วนใหญ่ลักลอบนำเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย และตัวใบกระท่อม กลุ่มเยาวชนจะใช้เป็นสารตั้งต้นของสูตรสี่คูณร้อยแล้วจะผสมตามสูตรที่ได้มา โดยจะลงขันกันในกลุ่มเพื่อน ๆ ที่กินเป็นประจำ ในขณะที่ไอซ์ ยาบ้า จะนาน ๆ เล่นครั้งเพราะราคา และรายได้ของผู้เสพไม่พอ ในพื้นที่ควนรูสูตรสี่คูณร้อยจะเป็นโค้ก น้ำกระท่อม และยาแก้ไอ

1.2.3 การแพร่กระจายของยา

ในการแพร่กระจายของยาเสพติดในพื้นที่ตำบลสาครตัวยาที่มากที่สุด คือ กระท่อมสี่คูณร้อยในกลุ่มเยาวชน และกัญชาที่เป็นกลุ่มผู้เสพรายเก่าเรียกว่า “รุ่นเดอะ(พี)” ที่มีการเสพยาอยู่นาน ซึ่งกลุ่มนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเชื่อของคนในชุมชน แต่กลุ่มที่มีผลต่อชุมชนมากคือ กลุ่มผู้เสพยากระท่อมสี่คูณร้อย ที่จะรวมตัวแล้วขับรถมอเตอร์ไซด์ตะเวนยามวิกาล แม้สถานการณ์ในตำบลจะยังไม่มีการลักขโมยด้วยยังมีกำลังซื้อตัวยามาผสม ส่วนการแพร่กระจายของยาเสพติดจากกลุ่มไปอีกรุ่นจะเป็นลักษณะของรุ่นพีที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เรียนนอกระบบ หรือกลุ่มไม่เรียนหนังสือจะชักจูงรุ่นน้องระดับประถมศึกษาเข้าสู่วงโคจรของการทดลองกินกระท่อมสี่คูณร้อย และการแพร่กระจายในกลุ่มครอบครัวลักษณะของพี่ชายกินกระท่อมสี่คูณร้อย พ่อกิน ลูกที่เหลื้อมกินตาม ในพื้นที่ควนรูตัวกระท่อมสี่คูณร้อยมีการแพร่ระบาดลักษณะเดียวกันกับพื้นที่ตำบลสาคร คือ เพื่อนชวน อายากลอง สาเหตุหลักในการชักนำรุ่นน้องเพราะต้องการ “ตัวหาร” ในการซื้อสารตั้งต้น พี่กระท่อม โค้ก น้ำแข็ง และตัวยาอื่น ๆ ตามสูตร

ด้วยพื้นที่ตำบลควนรูเป็นเส้นทางผ่านยาเสพติดการแพร่กระจายของไอซ์ และยาบ้า เป็นการแบ่งของจากการส่งมาเพื่อเสพยาหรือการส่งต่อเข้าเมืองหาดใหญ่และไปยังจังหวัดสตูล โดยใช้สถานคือโรงแรมชั่วคราว (บริการ 24 ชั่วโมง) ด้วยลักษณะภูมิศาสตร์เป็นเส้นทางสายหลักในการเข้าเมืองที่ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางผ่านโรงแรมประเภทนี้จึงมีมากระหว่างสองข้างทางในเขตอำเภอรัตภูมิ

1.2.4 ผลที่เกิดจากการใช้ยา

- d. ผู้ใช้ ข้อมูลจากแกนนำที่เข้าไปพูดคุยกับกลุ่มผู้ใช้กระท่อมสี่คูณร้อย ผลที่เกิดจากการใช้ยาสำหรับกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มนี้ที่เห็นประจักษ์คือ “การนอนกลางวัน ตื่นกลางคืน” กลุ่มผู้ใช้

สารเสพติดประเภทที่ผู้ครอบครองจะมีพฤติกรรมเหมือนกัน ไม่ทำงานแต่จะจับกลุ่มนอนทั้งวัน และตื่นอีกครั้งประมาณ 15.00-17.00 น. และจะตระเวนหาซื้อส่วนผสมของสูตรมาไว้ และเริ่มลงมือต้นอีกครั้งแล้วตั้งวงกินอีกครั้งตอนพลบค่ำ ซึ่งจากเหตุดังกล่าวตั้งข้อสังเกตได้ว่าจริง ๆ ในคุณสมบัติของพืชกระท่อมเมื่อเคี้ยวหรือกินเข้าไปแล้วจะทำให้ขยันทำงาน ทำงานได้นานขึ้น ทนทานต่อแสงแดด ในมุมมองกลับกันเมื่อกลุ่มผู้เสพย์นำมาดื่มแล้วผสมตามสูตรกลับมีความอยากนอนหลับทำให้ออนทั้งวันแล้วตื่นตอนกลางคืน จากข้อมูลกลุ่มผู้ใช้กระท่อมที่ผู้ครอบครองเป็นวัยรุ่นที่ไม่ทำงาน จะเป็นปัญหากับครอบครัว พ่อแม่เรียกใช้งานไม่ทำไม่สนใจเอาแต่นอน บางคนที่ยังศึกษาอยู่ทั้งในระบบและนอกระบบ (กศน.) จะพบปัญหาคือไม่ค่อยไปเรียน ส่วนในกลุ่มของคนที่มีการทำงานหรือกลุ่มมีครอบครัวแล้ว จะไม่ส่งผลกระทบต่อมากนัก อาจด้วยมีภาระหน้าที่ที่ต้องทำรับผิดชอบหรือเป็นเสาหลักของครอบครัว ซึ่งเป็นภาระหนักเพื่อตอบสนองความรู้สึกรู้สึกว่าได้นั่งกินนั่งร่วมวงกับกลุ่มเพื่อนแล้ว

จากกระแสข้อมูลที่ว่า การเสพย์กระท่อมที่ผู้ครอบครองจะช่วยให้การมีเซ็กซ์ดีขึ้น แขนงนำได้ทำการพูดคุยกับผู้เสพย์ซึ่งพบว่าไม่เป็นความจริง และจากการพูดคุยกับภรรยาที่ดื่มน้ำกระท่อมไว้ให้กับสามีให้ข้อมูลว่าไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ที่มีกระแสแบบนั้นเป็นไปได้อย่างไร เพราะภรรยาไม่ต้องการให้สามีออกไปตั้งวงดื่มกินนอกบ้านมากกว่าจึงจัดการดื่มไว้ให้ สามีก็ไม่ค่อยออกไปนอกบ้านยามค่ำคืนอีก จึงเป็นที่มาของการลอกเลียนแบบกันของภรรยาในการดื่มน้ำกระท่อมไว้ให้สามี ไม่เกี่ยวกับการมีเซ็กซ์แต่จะเป็นการเอาใจใส่ในอีกรูปแบบของภรรยา และเมื่อภรรยาเอาใจสามีก็จะมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน ในขณะเดียวกันเมื่อผู้เป็นภรรยาตามใจและเอาใจสามีก็ไม่ไปเที่ยวนอกบ้าน ภาพนี้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมในการยอมรับ หรือยอมรับจำนวนกับปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกับกรณีพ่อแม่ยอมให้ลูกและเพื่อนของลูกกินกระท่อมที่ผู้ครอบครองในบ้าน ในส่วนของสุขภาพผู้เสพย์กระท่อมที่ผู้ครอบครองแนะนำให้ว่ากล่าวตักเตือนให้ระวังระบบทางเดินอาหาร และการขบถายที่จะเป็นผลมาจากการกินนาน ๆ แต่คนในชุมชนก็ไม่สามารถชี้ให้ผู้เสพย์เหล่านี้ได้เห็นได้ เพราะมันส่งผลในระยะยาว ส่วนผู้ใช้ไอซ์ ยาบ้า ไม่ได้แสดงอาการหรือส่งผลกระทบต่อเห็นชัดเจนเท่ากับกลุ่มผู้ใช้กระท่อมที่ผู้ครอบครอง

e. ครอบครัว

จากการถอดบทเรียน พบว่า เสียงส่วนใหญ่ต่างบอกว่า ไม่กระทบกับชุมชนแต่จะกระทบกับครอบครัวและตัวกลุ่มวัยรุ่นเองในส่วนของสุขภาพ แต่จากแบบสอบถาม ผลกระทบที่มีต่อครอบครัวอาจจะไม่ใช่ผลกระทบและครอบครัวอาจจะถือว่าไม่มีด้วยครอบครัวไม่ถือว่าเป็นปัญหา สนับสนุนข้อเท็จจริงนี้จากแบบสอบถาม สถานที่การเสพย์เป็นบ้านพ่อแม่ที่อยู่ในระดับมากเท่ากับการเสพย์ในพื้นที่สาธารณะ/สวนยาง ซึ่งถอดความได้ว่าคนในครอบครัวยินยอมให้ลูกหลานและกลุ่มเพื่อนเสพยาในบ้าน จากการถอดบทเรียนพบคำตอบของคำถามนี้ คือ ผู้ปกครองกลัวลูกหลานจะโดนจับดำเนินคดีเลยยอมให้ดื่มและกินในบ้าน จากสถานการณ์ก่อนหน้ากลุ่มผู้เสพย์จะออกจากบ้านรวมกลุ่มกันตามที่สาธารณะ/สวนยาง แล้วดื่มกระท่อมผลิตที่ผู้ครอบครองตามสูตร แต่มาตอนนี้สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปไม่ออกนอกบ้านกลับดื่มกินในบ้าน โดยผู้ปกครองยินยอมด้วยสาเหตุที่กลัวบุตรหลานตัวเองจะโดนและถูกดำเนินคดีจะเป็นปัญหามากกว่านี้ทำให้ยอม ในส่วนของผลกระทบอื่น ๆ ยังไม่ปรากฏอาจจะด้วยต้นทุนของการดื่มยังไม่ส่งผลต่อการลักขโมยและกำลังซื้อของผู้เสพย์ยังมี และพ่อแม่ไม่ปฏิเสธที่จะให้เงินเพื่อซื้อสารตั้งต้น

f. ชุมชน

- วัด

พื้นที่ของตำบลสาครเป็นพื้นที่ผสมผสานของ 2 ศาสนา ในทางสังคมส่วนใหญ่ข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนผู้เสพจะเป็นกลุ่มเยาวชนมุสลิมที่ไม่ได้เรียนหนังสือเป็นส่วนใหญ่และกลุ่มเหล่านี้จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับทางวัด ส่วนกลุ่มเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธจะเป็นกลุ่มเรียนหนังสือส่วนใหญ่ จึงไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจึงไม่ปรากฏในข้อมูลการจับกุมหรือฐานข้อมูลของชุดเฝ้าระวังในการตรวจสารเสพติด ผลกระทบที่จะเกิดกับวัดจึงไม่มี ในตำบลควนรูก็ได้ส่งผลกระทบเพราะกลุ่มผู้เสพจะไม่ไปข้องเกี่ยวกับวัด โดยส่วนใหญ่ทางวัดจะเป็นผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือให้ความร่วมมือในการเป็นวิทยากรเมื่อชุมชนจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยส่งพระหรือเจ้าอาวาสมาเทศนาเวลาชุมชนมีการจัดกิจกรรม ในตำบลควนรูสำนักสงฆ์เกาะบกมีบทบาทมากในการสนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งสถานที่ ความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ชุมชนต่าง ๆ จะเอาสถานที่ของสำนักสงฆ์จัดกิจกรรมเข้าค่ายเด็กเสมอ

- มัสยิด

ด้วยกลุ่มของผู้เสพกระท่อมสี่คูณร้อยส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลสาครเป็นกลุ่มเยาวชนมุสลิมที่ไม่เรียนหนังสือ ผลกระทบต่อมัสยิดไม่มี ด้วยมัสยิดเป็นสถานที่สำคัญในการประกอบศาสนกิจของพี่น้องมุสลิมรวมถึงกลุ่มเยาวชนที่เข้าสู่ วายิบ (วัยถึงกำหนดต้องทำศาสนกิจทางศาสนา) วัยเหล่านี้ต้องเข้าร่วมพิธีทางศาสนกิจโดยผู้ชายต้องไปละหมาดวันศุกร์ถือเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปฏิบัติ และในตำบลสาครกลุ่มผู้นำศาสนาได้มีข้อกำหนดไว้ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อนำสู่การปฏิบัติกลุ่มเยาวชนที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ก็ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในการทำละหมาดหรือเมื่อมีการเข้าร่วมแล้วละหมาดแล้วก็รีบกลับ โดยไม่สนใจการคุตะบะ(การกล่าวตักเตือนในทางศาสนา)ของผู้นำที่กำลังตักเตือนโดยผ่านกระบวนการทางศาสนา ด้วยเหตุนี้ทำให้กลุ่มเยาวชนจะเข้าร่วมกิจกรรมกับมัสยิดน้อย ในเจตนาารมณ์ของกลุ่มแกนนำมีความตั้งใจที่จะดึงเด็กเหล่านี้เข้าสู่หลักทางศาสนาให้มากยิ่งขึ้นโดยการดึงเข้ากิจกรรมดาวะห์ (เผยแพร่ศาสนา)

- โรงเรียน

ส่วนของโรงเรียนในตำบลควนรูผู้อำนวยการโรงเรียนจะทำบันทึกความร่วมมือ(MOU) กับชุมชน ที่จะทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนไสท่อน โรงเรียนไสใหญ่ ผู้แทนจากครูได้สะท้อนภาพเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในภาวะน่าเป็นห่วงเพราะโดนรุ่นพี่ชักจูงด้วยสาเหตุเพื่อหาตัวหารเฉลี่ยเงินเพื่อสารตั้งต้นและเพื่อขายของ ซึ่งทางโรงเรียนก็พยายามที่จะดูแลอย่างใกล้ชิดและร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรม ผลกระทบที่มีต่อโรงเรียนยังไม่ชัดเจนนอกเหนือจากเด็กขาดเรียนบ่อย และสิ่งที่แกนนำสะท้อนของความเป็นโรงเรียนคือภาพของครูที่ต้องเอาใจใส่เด็กมากขึ้น เป็นหูเป็นตาในการสอดส่องดูแลเด็กในชั้นเรียน ในการทำ MOU ของ โรงเรียนกับชุมชนและครอบครัว การปฏิบัติขั้นแรกเมื่อครูในโรงเรียนพบว่าเด็กเริ่มมีพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าจะ

ประเภทใดก็จะติดตามและเข้าไปพูดคุยกับคนในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ โดยผ่านเครือข่ายในชุมชนที่มีอยู่เพื่อหาแนวทางป้องกัน

- องค์กรภายนอก

ในพื้นที่ทั้งสองตำบลไม่ค่อยมีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามานอกเหนือจากองค์กรของภาครัฐ อาทิ อำเภอที่เข้ามาทำกิจกรรมในวันพิเศษต่าง ๆ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เข้ามาเพื่อทำกิจกรรมอนุรักษ์ร่วมกับชุมชน อาทิ ปลูกป่าชายเลนโดยเอากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อย่างเด็กประถม และมีชมรมในตำบลและส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดกิจกรรมในวันเดียวไม่ได้มีการหาข้อมูลเชิงลึกจึงไม่มีผลกระทบต่อสถานการณ์ในชุมชน

- องค์กรภายใน

พื้นที่ตำบลสาคร มีกลุ่มเลี้ยงปูที่เคยดำเนินการในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน และไม่ได้รับผลกระทบ มีเพียงกลุ่มผู้ประกอบการบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้ว่าจ้างคนเฝ้าบ่อกุ้งเพื่อให้เป็นหูเป็นตาดูแลป้องกันการลักขโมย ซึ่งจากข้อมูลแรกเริ่มการทำบ่อกุ้งกลุ่มนายทุนจะว่าจ้างเยาวชนในพื้นที่ที่ไม่เรียนหนังสือเฝ้าบ่อกุ้งยามกลางคืน ด้วยต้องการให้เด็กได้มีงานทำมีรายได้ โดยต้องนอนเฝ้าในกระท่อมที่ปลูกไว้ริมบ่อแต่ปรากฏว่ามีการต้มกระท่อมสี่คนร้อยกิน และมีการลักขโมยเกิดขึ้น อุบัติการณ์ต่าง ๆ หายโดยไม่รู้สาเหตุ ทำให้กลุ่มเจ้าของธุรกิจบ่อกุ้งในพื้นที่ไม่จ้างเยาวชนในพื้นที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าทำงานอีก ในข้อมูลนี้หากประเมินผลในระยะยาวจะส่งผลกระทบต่อเรื่องของรายได้ของผู้เฝ้าเหล่านี้ และนำไปสู่การลักขโมยในวงกว้างมากยิ่งขึ้นเพื่อหาเงินไปซื้อสารตั้งต้น

ด้านพื้นที่ตำบลควนรูมีในเรื่องของการลักขโมยแต่ข้อมูลไม่ชัดเจนว่าเป็นฝีมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพียงอย่างเดียว หรือเป็นด้วยนิสัยส่วนตัว ด้วยภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้เกิดการลักขโมย และในตำบลควนรูเครือข่ายรักษาความสงบในชีวิตและทรัพย์สินลาดตะเวนมีการใช้วิทยุสื่อสาร(วอแดง) ในการติดต่อแจ้งข้อมูลข่าวสารยามลาดตะเวน ทำให้สามารถสกัดกั้นและจับขโมยได้ มีในกรณีของการขโมยวัวของอีกหมู่บ้านระหว่างการจูงข้ามหมู่บ้านเครือข่ายฯได้ทำการสกัดสามารถจับได้ทันที่

1.2.5 ชาวบ้านช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร

ข้อมูลจากการถอดบทเรียน พบว่า ผู้นำ แกนนำ ส่วนใหญ่สะท้อนมุมมองของความรู้สึก “เหนียวล้ำ” กับการจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน ยิ่งในภาวะการณ์ตอนนี้การแพร่ระบาดของในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่จบประถมที่ถูกรุ่นพี่ชักชวนให้ลองและดึงเข้าไปในวงจรนี้ แกนนำให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าสังคมตอนนี้เสมือนหนึ่งจะยอมรับการกินน้ำกระท่อมสี่คนร้อยไปแล้ว ด้วยจากสถานการณ์ที่พ่อแม่คนในครอบครัวยินยอมให้ลูกดื่มกินในบ้าน ภรรยาต้มจัดเตรียมใส่ตู้เย็นไว้รอสามี

เครือข่ายภาคประชาชน ให้ข้อมูลว่าหากจะให้ประชาชนดำเนินการในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลดีกว่าที่เป็นอยู่นี้ ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เพราะกว่าครึ่งของผู้รับผิดชอบมีส่วนได้เสียกับปัญหายาเสพติด และการเข้มงวดของกฎหมายที่ต้องมีมาตรการที่เด็ดขาดกับการจัดการปัญหา และเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ซึ่งตอนนี้พวกเขาทำไปก็เพราะลูกหลาน แต่ส่วนหนึ่งก็กลัวเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตของตัวเองและ

ครอบครัว ผู้คนรอบข้างด้วย เครือข่ายได้สะท้อนภาพความคิดในการแก้ไขปัญหาเสพติดว่า ภาคประชาชนดำเนินการได้ในฐานะของการผู้เฝ้าระวังปัญหา และเป็นบทบาทที่ประชาชนทำได้ดี การเฝ้าระวังภาคประชาชนได้เปรียบการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดว่าเหมือน “ยิกไก่” คำเปรียบกับบทบาทของตัวเองยามเมื่อเรตาค้าวไว้สิ่งที่เราต้องทำต่อเพื่อให้ได้ข่าวไปสื่เพื่อมาขายมาบริโภค คือ พวกเขาต้องเฝ้าไม่ให้ไก่มาจิกกิน จึงต้องนั่งเฝ้า “ยิก(ไล่)ไก่” หรือบางทีก็ “โห(ไล่)นก” ไม่ให้เข้ามาโฉบและจิกข้าวเสียหาย เป็นการสะท้อนภาพที่ชัดเจนในบทบาทของภาคประชาชนในการให้ความหมายของการเฝ้าระวังของภาคประชาชนในการทำงานเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2.6 มีการประชุมก่อนการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไร

ในการทำงานของภาคประชาชนภาพหนึ่งที่บุคคลภายนอกมองเสมือนว่าจะไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนเมื่อได้ทำการถอดบทเรียน พบว่า ในการจัดกิจกรรมของเครือข่ายแต่ละครั้งจะมีการประชุมเตรียมความพร้อม โดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจะมาพูดคุยหารือเพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกัน แม้จะเป็นกิจกรรมจากภายนอก อาทิ อำเภอ จังหวัด หรือองค์กรต่าง ๆ จะมีการนำข้อมูลมาปรึกษาหารือทุกครั้ง และกลุ่มองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายผู้นำ เครือข่ายการเงิน เครือข่ายอาชีพ เครือข่ายศึกษา เครือข่ายทรัพยากร เครือข่ายเยาวชน ในตำบลถือเป็นจุดแข็งของตำบลในการสร้างความเชื่อมโยงของการทำงานทุกประเด็น ซึ่งหากจะมีการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการใด ๆ เครือข่ายฯ ในตำบลจะมีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมแบ่งบทบาทหน้าที่ และดำเนินงานเพื่อให้ตอบเป้าหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ซึ่งในการประชุมขององค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในตำบลควรรูจะไม่มีกำหนดวันที่แน่นอนด้วยคำนึงถึงภารกิจของแต่ละคนที่เป็นกรรมการ แต่จะถือเอาวันสะดวกแต่เมื่อได้รับมอบหมายเครือข่ายฯ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จเพื่อตอบเจตจำนงของชุมชนและแหล่งทุนที่สนับสนุน

1.2.7 มีการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง

กิจกรรมที่เครือข่ายเกือบทุกพื้นที่ดำเนินการ คือ การเดินลาดตระเวน ซึ่งชุดลาดตระเวนจะมีของหมู่บ้านแยกออกไป และจะมีชุดประจำจุดของตำบล ทั้งชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน (ชรบ.) ศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในแต่ละทีมจะมีเครื่องมือหลักคือวิทยุสื่อสาร “วอแดง” ไว้ในการสื่อสารและขอความช่วยเหลือกัน ในกรณีที่เกิดความรุนแรงในทุกสถานการณ์ ทั้งลักษณะ โปษยาเสพติด ชุดเฝ้าระวังจะลาดตระเวนยามค่ำคืนในที่สาธารณะ ซึ่งก็สามารถลดปัญหาการมั่วสุมของกลุ่มที่ดื่มน้ำกระท่อมในยามวิกาลได้ ส่วนของการตั้งด่านตรวจเป็นอีกกิจกรรมอีกรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้สามารถตรวจจับกลุ่มวัยรุ่นที่เสพยาเสพติดแล้วตระเวนขับรถซิ่งวนในหมู่บ้าน เมื่อจับตรวจปัสสาวะก็จะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

ในการลาดตระเวนแต่ละคืนต้องใช้รถมอเตอร์ไซด์เพื่อขับตระเวน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้รถของคนทำงานซึ่งในพื้นที่ตำบลควรรูองค์กรบริหารส่วนตำบลสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าน้ำมัน อุปกรณ์สิ้นเปลืองต่าง ๆ ไฟฉาย ถ่านไฟฉาย กาแฟ เครือข่ายได้สะท้อนในมุมมองของการสนับสนุนว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก ซึ่งการทำงานนี้ไม่มีเงินเดือนหากไม่มาด้วยใจที่อยากทำจริง ๆ คงทำได้ไม่นาน และภาระหน้าที่อื่น ๆ ที่ต้องทำให้กับครอบครัว แกนนำบางคนเดินลาดตระเวนพอถึงเวลา 22.00 น. ก็ไปกรีดยางเพื่อหาเลี้ยงชีพและครอบครัวต่อ นี่คือการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวังเพื่อป้องกันปรามลูกหลาน ซึ่งภาคประชาชนและชุมชนสามารถทำการเฝ้าระวังกลุ่มคนที่ยังไม่เข้าไปสู่วังจรยาและไม่เสพยาเสพติด

ส่วนของการจัดกิจกรรมเฝ้าระวังในรูปแบบป้องกัน คือ การอบรม การเข้าค่าย จะเป็นกลุ่มของเยาวชนในโรงเรียนที่เสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด ส่วนคนที่ติดแล้วแกนนำหรือชุมชนไม่สามารถที่จะเข้าถึงทุกคน ในพื้นที่ของตำบลได้มีการดึงผู้เสพยาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา (ดาวะห์) เพื่อใช้หลักศาสนาขัดเกลา ซึ่ง เครือข่ายฯ จะมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายก่อน โดยจะคัดกรองแยกผู้ที่ไม่เสพยาและผู้ที่ใช้เสพยา หากต้องการกลุ่มเป้าหมายของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติดก็จะมีการ

แบ่งเพื่อไม่ให้เกิดการเอาองค์ความรู้ใหม่ไปให้คนที่ยังไม่รู้เกี่ยวกับสูตรกระท่อมสี่คูณร้อย และการเล่นตัวยาอื่น ๆ และปกติของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือเยาวชนที่เสพยา เมื่อมีการจัดค่ายจัดกิจกรรมในลักษณะการอบรม จะไม่เข้าร่วม ก็จะมีเพียงเด็กในสถานศึกษาที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่งมาเข้าร่วม ซึ่งเครือข่ายฯ ให้ความสำคัญมากกับการแยกกลุ่มเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องมีการประชุมเพื่อคัดกรองกลุ่มเป้าหมายก่อน

ประสบการณ์ของการนำเยาวชนที่เสพยาเสพติดทั้งกระท่อมสี่คูณร้อย ไอซ์ และยาบ้ามาเข้าค่าย จะเกิดเครือข่ายใหม่ขึ้นมา ทั้งเครือข่ายและสูตรใหม่ ๆ ที่กลุ่มเยาวชนเหล่านี้แลกเปลี่ยนกัน เกิดความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างในตำบลและต่างตำบลที่เข้าค่ายด้วยกัน เท่ากับสร้างและเชื่อมโยงขยายกลุ่มผู้เสพยาและแหล่งวัตถุดิบเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากการจัดค่ายของหน่วยงานภาครัฐที่มาด้วยคำสั่งในการให้หากกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้เข้าเพื่อเอาตัวเลขรายงาน ซึ่งปกติกลุ่มผู้เสพยาเสพติดจะไม่ยอมเข้ากิจกรรมแบบนี้ จึงต้องมีการใช้การบังคับ บางรายพ่อแม่ต้องจ้างเพื่อให้เข้าร่วมเพื่อหวังให้ช่วงเวลาเข้าร่วมกิจกรรมจะลดการใช้ยาเสพติด

กิจกรรมการเข้าถึงกลุ่มผู้เสพยาเสพติด หรือกลุ่มเยาวชนที่กินกระท่อมสี่คูณร้อย ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก แต่ถ้ามีโอกาสเครือข่ายภาคประชาชนจะคว้าไว้ทันที ซึ่งแกนนำบอกนั่นคือ การให้โอกาสถือเป็นสิ่งที่ดี เครือข่ายฯ ทำมาตลอดเช่นกัน โดยพื้นที่ตำบลควนรู นายกองค้การบริหารส่วนตำบลควนรูได้ให้ข้อมูลว่า จากที่ผ่านมาได้ทดลองเดินเข้าไปหากกลุ่มเยาวชนที่เสพยา พบว่าเมื่อเราเข้าไปพวกเขาแยกย้ายไม่เปิดโอกาสให้เราได้พูดคุยหรือบอกกล่าวในวัตถุประสงค์ที่เข้ามา ซึ่งก็เป็นปัญหาของตำบลควนรูที่เราไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเหล่านี้ แต่ก็ได้ให้โอกาสกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดชุดหนึ่งที่เข้าเขาเป็นคนเดินเข้ามาแจ้งความประสงค์กับแกนนำในเครือข่ายว่า อยากเลิกและอยากมีงานทำ เยาวชนกลุ่มนั้นอ้างว่าหากมีกิจกรรมทำก็จะไม่กลับไปเสพยาเสพติด เมื่อโอกาสมาถึงจึงรับหน้าที่ดำเนินการหาอุปกรณ์ดนตรีให้ตามคำร้องขอ ซึ่งช่วงเวลาหนึ่งที่พวกเขาเหล่านั้นห่างจากยาเสพติด ใช้ชีวิตปกติไปร้องตามร้านอาหาร ซึ่งผลจากการติดตามมาก็พบว่ากลุ่มเยาวชนดังกล่าวกลับไปเสพยาซ้ำ และจากการติดตามก็พบว่าสาเหตุคือครอบครัวที่ไม่ยอมให้โอกาสมองว่าการไปร้องเพลงของพวกเขาคือการมั่วสุม ไปเสพยากลับกลายเป็นครอบครัวที่ไม่ให้โอกาสลูกหลาน ซึ่งกลุ่มผู้ติดยาเหล่านี้ต้องการคนที่เข้าใจเขา และต้องใช้ความอดทนสูงมากกับการที่จะเข้าถึงและทำให้กลุ่มเยาวชนเหล่านี้ยอมรับ แต่หากเขายอมใครแล้วก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่จะเข้าไปช่วยเหลือเขาได้

การสร้างงานเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งของเครือข่าย ฯ โดยได้นำผู้เสพยาเสพติดที่ต้องการหางานให้เข้ามาอยู่กับชุดรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีค่าตอบแทนให้ไม่มากนักแต่ก็พอทำให้เขามีรายได้ แต่สุดท้ายก็กลับไปเหมือนเดิม ทำให้เครือข่ายฯ มีคำตอบว่า สำหรับกลุ่มคนเสพยาเสพติดต้องมุ่งเน้นการเฝ้าระวัง การติดตาม เพื่อไม่ให้เขากลับไปสู่การเสพยาซ้ำ ซึ่งถือเป็นการลงทุนที่สูงมากกับผู้เสพยาหนึ่งรายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เขาพ้นจากการเสพยา ในการลงทุนบางครั้งไม่สามารถตีเป็นตัวเงินได้แต่คนทำงานเรื่องนี้ต้องมีความคิดและความอดทน ความเสียสละสูงมาก

กิจกรรมที่สถานศึกษา/โรงเรียนในตำบลควนรูดำเนินการอยู่คือการให้ครูเฝ้าระวังเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการเสพยา ซึ่งหากพบทางผู้บริหารสถานศึกษาก็จะไปที่บ้านเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและกรรมการหมู่บ้านทันที และให้เซ็นสัญญารับทราบของเด็กติดยาเสพติดประเภทไหน ซึ่งการทำกิจกรรมตั้งแต่โรงเรียนไปจนถึงบ้านทำให้กลุ่มเด็กในสถานศึกษาไม่มีเวลาว่างไปมั่วสุม ส่งผลให้มีผู้เสพน้อยถือเป็นเรื่องดีแห่งหนึ่งของเครือข่ายฯ ดำเนินการมา

1.2.8 คิดว่าปัญหาหายาเสพติดได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์หรือไม่

ในเวทีได้แลกเปลี่ยนมุมมองว่า ปัญหาหายาเสพติดไม่สามารถแก้ไขให้สมบูรณ์ได้ หากขาดความเอาใจใส่ และขาดการเอาใจจริงเอาใจความจริงจังของคนในหน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผนวกกับกฎหมายที่ไม่เข้มงวด ภาคประชาชนมองว่าจะทำให้การแก้ไขปัญหาลำบากมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากจะอาศัยภาคประชาชนให้ทำงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องจริงจัง และทำอย่างจริงจังไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อย่างกรณีการแจ้งชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่มีการจัดทำหีบให้หย่อนบัตรของอำเภอทำให้ภาคประชาชนเห็นชัดเจนว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่กระตือรือร้น แล้วประชาชนจะพึ่งใคร บางครั้งคนในหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้ทำเสียเอง ทำให้คนในชุมชนไม่กล้าดำเนินการ ในเวทีแลกเปลี่ยนให้ข้อมูลว่า พื้นที่นี้มีข้าราชการและครูตม่น้ำกระท่อมขาย ส่งผลต่อกำลังใจและความมั่นใจในความปลอดภัยที่จะทำงานยาเสพติดด้วย ซึ่งหากจะแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือปัญหาอื่นๆ ในชุมชนเครือข่ายภาคประชาชนเสนอว่า ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้อง

1.2.9 เราควรทำอย่างไรต่อไป

การพูดคุยแลกเปลี่ยนได้เสนอแนะในเรื่องของการเดินทางต่อไปของภาคประชาชนหรือหน่วยงานต้องอาศัยการเข้าถึงครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นฐานสำคัญของปัญหา ที่ผ่านมาพ่อแม่จะไม่ค่อยยอมรับว่าลูกของตัวเองติดยาเสพติด หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ไม่สามารถกล่าวลอย ๆ ได้ บางครั้งอาจจะใช้ความรุนแรง เช่น ต้องตั้งด่านตรวจและส่งเรื่องโรงพักจึงจะยอมรับ ซึ่งแกนนำภาคประชาชนได้ให้ข้อมูลว่าไม่ยากให้เกิดสถานการณ์แบบนั้นเพราะจะทำให้เยาวชนเหล่านั้นประวัติเสีย และเครือข่ายภาคประชาชนไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เพียงลำพัง ทำได้แค่การควบคุมดูแล ฝ้าระวัง ลูกหลาน ซึ่งหากจะให้ปัญหาหมดไปไม่ต้องอาศัยหน่วยงานทุกภาคส่วนที่ลงพื้นที่มาทำงานกับชุมชน ไม่ปล่อยให้ประชาชนต่อสู้เพียงลำพัง หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่อย่าเพียงสั่งการเพื่อเอาข้อมูลแล้วไป ทิ้งปัญหาต่าง ๆ ไว้ให้ชุมชนแก้ไข ดังนั้นหากจะดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา ต้องมีการวางแผนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และที่สำคัญต้องทำให้ประชาชน มั่นใจในการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.2.10 คิดว่าบ้านเราทำได้หรือไม่

เครือข่ายภาคประชาชนสะท้อนภาพให้เห็นว่า ภาคประชาชนทำได้ แต่ต้องอยู่บนฐานให้คนในตำบลคิด ทำ และสรุปเอง คือหน่วยงานภายนอกทำการหนุนเสริมในส่วนที่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ของภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหานั้นต้องปล่อยให้เป็นเรื่องของตำบลนั้น ๆ จัดการให้พื้นที่คิด และออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และต้องอาศัยความพร้อม ความเสียสละ และหลายสิ่งในการทำงาน ซึ่งหากหน่วยงานภายนอกมาสั่งการโดยไม่ศึกษาหรือไม่รู้ข้อมูลภายในอาจจะทำให้หมู่บ้านชุมชน เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น ซึ่งตำบลควนรู มีหมู่บ้านตัวอย่างคือ บ้านโคกค้าย หมู่ที่ 8 ที่ดำเนินการโครงการหมู่บ้านสีขาว และกลายมาเป็นครัวเรือนสีขาว ขั้นตอนของหมู่บ้านจะจัดทำโดยเริ่มจากการประชุม เพื่อจัดทำเวทีหาข้อมูลครอบครัวที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พอได้ข้อมูลจากการจัดทำเวที คณะกรรมการหมู่บ้านจะลงไปตรวจสอบว่าเป็นบ้านในสีขาวจริงหรือไม่ เมื่อผ่านการตรวจสอบ กรรมการก็จะมีกรรับรองโดยกรรมการหมู่บ้าน แต่ถ้าบ้านไหนสีขาวเป็นแค่สีเทาминаเข้าสู่กระบวนการบำบัดหรือฟื้นฟู เหล่านี้บ้านโคกค้ายได้สร้างเป็นกฎระเบียบของหมู่บ้าน ซึ่งยังไม่ได้ขยายผลไปยังหมู่บ้านอื่นเนื่องจากขึ้นอยู่กับความพร้อมของหมู่บ้าน ซึ่งเครือข่ายฯ มองว่า วิธีการนี้ดีเพราะเป็นการรับรองของคนในชุมชนด้วยกันเองซึ่งต่างเห็นพฤติกรรมของกันและกันถือเป็นการสร้างแรงเสริมให้มีการแข่งขันกันในเรื่องดี ๆ

1.2.11 มีปัญหาและอุปสรรค

ความร่วมมือของผู้ปกครองที่ไม่ยอมความจริง และไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากเครือข่ายภาคประชาชน ด้วยการปกปิดข้อมูล ด้านกฎหมายก็ถือเป็นปัญหาอีกประเด็นที่ภาคประชาชนสะท้อนว่าขาดความเข้มงวด ผนวกกับเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลายเป็นทำงานแบบไม่จริงจัง และอุปสรรคหลักอีกประเด็นคือ แกนนำทุกคนกลัวความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งตัวเองและครอบครัว

2. อภิปรายผล

การทำงานของภาคประชาชนทั้งสองตำบลเคลื่อนไหวงานในนามเครือข่ายต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดภาคประชาชน ภาคใต้ตอนล่าง (ศตส.ปชช.ภาคใต้ตอนล่าง) ซึ่งได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2548 หลังจากคำสั่งที่ 5/2548 สมัยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดภาคประชาชน ภาคใต้ตอนล่าง (ศตส.ปชช.ตล.) ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล เพื่อทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดระดับหมู่บ้านได้รับการพัฒนาวิธิต่างผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมอบรม และพัฒนาศักยภาพโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 9 ผ่านหน่วยงาน คือมูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย ในช่วงปี 2548-2551 ภายหลังจากการยุติบทบาทของหน่วยงานสนับสนุน แต่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนทั้งสองตำบลยังคงดำเนินการอยู่ การเคลื่อนไหวผ่านกลไกการทำงานรูปแบบ “เครือข่ายภาคประชาชน” ในส่วนตำบลความรู้ใช้ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนเป็นองค์กรหลักในการเชื่อมทุกประเด็นของตำบลจนเป็นต้นแบบของพื้นที่ภาคใต้ในการใช้พลังทางความคิด การเชื่อมร้อยวิถีสุขภาวะกับการพึ่งตนเองของชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลความรู้หนุนเสริมในบทบาทของท้องถิ่นที่เป็นพลังเสริมให้เกิดความสำเร็จ โดยตำบลความรู้พัฒนาสู่ความเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการชุมชนด้วย “กระบวนการสภาประชาชน” (ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน) ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นแบบ “ตำบลสุขภาวะ” ประเด็นการเมืองสมานฉันท์จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเคลื่อนไหวผ่านศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนตำบลสาคร ขับเคลื่อนโดยใช้ชุดรักษาความสงบในหมู่บ้านภายใต้ชุด “ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลสาคร” ที่เป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนไหวเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ในการเคลื่อนไหวผ่านเครือข่ายภาคประชาชนในนามศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน/ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลสาคร จากสถานการณ์ที่ขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเมื่อปี 2552 แต่การทำงานของเครือข่ายทั้งสองชุดนี้ยังคงดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานผู้รับผิดชอบพื้นที่นั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการหนุนเสริมทำให้เกิดเป็นพื้นที่ต้นแบบแห่งความสำเร็จของการทำงาน ด้วยหน่วยงานท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยในการทำงาน เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ สร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้เครือข่าย/คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเอง เมื่อเกินศักยภาพของผู้เอื้ออำนวยอย่างองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ หน่วยงานหลักจากภายนอกจึงเข้าไปเป็นผู้หนุนเสริมช่วยเหลือและเกื้อกูล เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนตามวิถีการดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งตนเอง

ศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้เชื่อมร้อยเครือข่ายกับเครือข่ายอื่น ๆ ในประเด็นการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาเสพติดผ่านศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ที่จะมีการประชุมประจำทุกเดือน เพื่อนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดในตำบลเข้าวาระการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และแนวทางในการแก้ไข ทุกประเด็นในตำบลจะนำเข้าสู่การประชุมนี้ อาทิ เครือข่ายธนาคารอาหารชุมชน เครือข่ายสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เครือข่ายผู้นำ เครือข่ายอาสาสมัครมูลฐาน (อสม.) องค์กรการเงิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจากการประชุมเครือข่ายก่อให้เกิดการเรียนรู้ คิดเอง ทำเอง ขับเคลื่อนงานภายหลังจากการ

สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกแม้จะไม่เต็มทีเดียวขาดปัจจัยการสนับสนุนในการทำงานบางกิจกรรม แต่การเฝ้าระวังในรูปแบบการตั้งด่าน การเดินเวรยาม ที่ยังคงได้รับการต่อยอดจากองค์การบริหารส่วนตำบลควนรู และองค์การบริหารส่วนตำบลสาคร ในการให้งบค่ากาแพยามเดินเวรยาม และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการลาดตระเวน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ดำเนินการทำอยู่

จากการศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชน ที่สามารถป้องกันปัญหาได้ผลเป็นที่พอใจของคนในชุมชน คือ **การเฝ้าระวังด้วยการเดินลาดตระเวน** หรือการ**ตั้งด่านตรวจ**โดยรอบของหมู่บ้านทุกคืนของศูนย์รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และชุดรักษาความสงบของหมู่บ้าน(ชรบ.ตำบลสาคร) ซึ่งในการตั้งด่านและการลาดตระเวนนั้นผู้วิจัยพบว่าภาคประชาชนทำเพื่อป้องกันการมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นที่เสี่ยหรือผู้เสี่ยยามารวมตัวกันยามวิกาล และรวมถึงขบวนการค้ายาที่ใช้ช่วงเวลายามค่ำคืนขยาในพื้นที่ทางผ่านอย่างตำบลควนรู และพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศเพื่อนบ้านอย่างตำบลสาคร ในความหมายการลาดตระเวนของภาคประชาชนจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แกนนำได้ให้นิยามถึงการเดินลาดตระเวน/การตั้งด่านของภาคประชาชนว่าไม่ใช่การตั้งจับหรือเพื่อหาคนผิด แต่ทำเพื่อการป้องปราม การตักเตือนลูกหลานไม่ให้กระทำความผิด **“การจับกุมเพื่อดำเนินคดีไม่ใช่แนวการทำงานของภาคประชาชน”** แต่ตั้งด่านและลาดตระเวนเพื่อลดภาวะเสี่ยงของลูกหลานจากยาเสพติดและคนในชุมชนปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กับคำว่า **“ยกไก่/โหนก”** ที่เป็นคำยืนยันตัวตนของการทำงานภาคประชาชนในมุมมองของแกนนำ ภาคประชาชนไม่สามารถดำเนินการได้มากกว่าการเฝ้าระวังปัญหา เฝ้าไม่ให้ยาเสพติดมาเข้าใกล้ลูกหลานของตัวเองและคนในชุมชน โดยให้นิยามของคำว่า **“ยกไก่/โหนก”** เหมือนเราทำนาเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวเราก็หวังที่จะได้ผลผลิต เราก็จำเป็นต้องเฝ้าระวังไม่ให้สัตว์อื่นมากินเสียก่อนและสัตว์ที่เป็นศัตรูหลักคือ นกและไก่ที่มักจะมาจิกกินข้าวที่เราตากไว้ สิ่งหนึ่งที่เราทำได้ดีกว่าการนั่งมองเฉย ๆ คือการเฝ้าระวังส่งเสียงไล่เมื่อมันมาใกล้ ๆ กับข้าวที่เราตากแม้มันจะตกใจและทำให้ข้าวเรากระจายเสียหายไปบ้าง ยอมรับว่าการนั่งเฝ้าแบบนี้เหนื่อยแต่มันก็คือหน้าที่และมันคือความหวังของเรา เหมือนกับลูกหลานของเราที่เป็นความหวังอีกอย่างที่จะเห็นเขาเติบโตเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม

มองปรากฏการณ์ของการตั้งด่าน/ลาดตระเวนเพื่อเฝ้าระวังเพื่อไม่ให้ลูกหลานหลงผิด และกระทำความผิด แต่ปรากฏการณ์นี้ถูกพ่อแม่ ครอบครัว แก้ไขปัญหาด้วยการ **“ยอมรับ”** ให้ลูกหลานตัวเองดื่มน้ำกระท่อมกินในบ้าน หากมองเป็นการยอมจำนนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือการยอมแพ้เพราะรักลูก หรือเพราะพ่อแม่ไม่รู้ว่าจะเกิดในภายหน้าจะเลวร้ายอย่างไร งานวิจัยนี้จึงอยากเสนอมุมมองในการนำข้อมูล น้ำกระท่อมที่ผสมกับสารอื่น ๆ แต่ละชนิดแยกตรวจในห้องปฏิบัติการว่า สารตัวใดส่งผลกระทบต่อร่างกายอย่างไร เพื่อไม่ให้มีการพูดต่อ ๆ กันไปแบบไม่มีหลักฐานอาจจะขาดความน่าเชื่อถือว่า ไม่ใช่ของจริง ซึ่งจะทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่ตัวผู้เสี่ยเองไม่รู้ว่าผลกระทบต่อร่างกายเป็นอย่างไร เช่นเดียวกับกรณีภรรยาดื่มน้ำกระท่อมแช่ตู้เย็นไว้ให้สามีกินไม่ใช่เพราะเรื่องเซ็กซ์แต่เพราะไม่ต้องการให้สามีออกนอกบ้านไปตระเวนจนโดนจับจนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัวอีกด้วย

รูปแบบการพูดคุยทำความเข้าใจและเข้าถึงกลุ่มผู้เสี่ยโดยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ถือเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้การทำงานของภาคประชาชนแตกต่างจากหน่วยงานอย่างเห็นได้ชัด จากการลงพื้นที่จัดกระบวนการกลุ่มแกนนำสะท้อนว่า ส่วนใหญ่กลุ่มของผู้เสี่ยต้องการผู้นำ ผู้ให้โอกาสกับเขา ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเข้าถึงตัวของกลุ่มพวกนี้ได้ ต้องมี **“ใจ”** ที่ขนาดต้องใหญ่กว่าคนปกติในการที่จะเปิดรับความคิดความต้องการของผู้เสี่ย ภาคประชาชนมองกลุ่มผู้เสี่ยคือลูกหลาน ไม่ใช่อาชญากร ทำให้การเข้าหาไม่ใช่การจับกุมเพื่อดำเนินคดี แต่เป็นการเข้าหาเพื่อหาทางช่วยเหลือ ให้โอกาสเขากลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง

จากการพูดคุยผ่านกระบวนการกลุ่ม แคนนำสะท้อนว่า เราต้องเสียสละทั้งเวลาและเงินส่วนตัวในบางครั้งเพื่อจะเข้าถึงและได้ใจผู้เสพเหล่านี้ให้เปิดใจรับเราเข้าไปช่วยเหลือพูดคุยกับเขาเพื่อแก้ไขปัญหาคือเขาประสบอยู่ การทำงานของเราแม้จะไม่มีคำตอบแทนแต่ภาคประชาชนเราทำงานด้วย “ใจ” มองผู้เสพยากคือลูกหลานที่ต้องดูแลทำให้ความคิดความรู้สึกต่างจากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่ทำงานด้วย “หน้าที่” ทำให้มองผู้เสพคืออาชญากรไม่ใช่ลูกหลานการจัดการการแก้ไขจึงตั้งอยู่บนพื้นที่ทำให้เสร็จตามหน้าที่ที่ได้รับมา ในขณะที่ภาคประชาชนทำงานเพื่อวันข้างหน้า ลูกหลานที่เป็นความหวังของครอบครัว เป็นกำลังสำคัญของชุมชนและชาติจะเป็นอย่างไรหากกระทำการแบบรุนแรงผลที่ตามมาเหมือนกับว่า “ได้ไม่คุ้มเสีย” กับอนาคตของลูกหลาน ดังนั้นการที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้เสพสิ่งสำคัญที่แคนนำสะท้อนให้ฟังคือ การเอาใจแลกกับใจ ที่บริสุทธิ์ ตั้งบนฐานความรัก ความเข้าใจ การพร้อมที่จะให้โอกาสกับเขาเสมอ

ในพื้นที่ตำบลควนรู นายถัน จุลนวล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนรูได้ให้ข้อมูลว่า หลายครั้งที่พยายามเข้าหาผู้เสพเหล่านั้นแต่ก็แตกกระเจิงทุกครั้ง จนวันหนึ่งโอกาสเปิดให้ได้เข้าถึงผู้เสพด้วยความหวังที่จะดึงให้พวกเขาออกจากวงจรของยาเสพติด โดยกลุ่มผู้เสพนั้นบอกว่าอยากเลิกยาแต่ด้วยไม่มีงานทำ วัน ๆ ก็จะได้ไรสาระขับรถชิงไปวัน ๆ หากมีก็ดื่ม มีกิจกรรมให้ทำ มีงานให้ทำก็คงจะเลิกยาได้ เมื่อโอกาสมาถึงมีोनายกฯ จึงได้นำเงินส่วนตัวซื้อก็ต้าให้กับผู้เสพ และหางานให้ทำแต่ก็ได้เพียงระยะหนึ่งเขาก็กลับไปสู่วงโคจรเดิม ทางภาคประชาชนก็ได้พูดคุยกันว่า สาเหตุเกิดมาจากอะไรก็พบว่า ไม่เพียงแต่คนในชุมชนเท่านั้นที่จะต้องเปิดใจ ให้โอกาสแก่ผู้เสพ คนสำคัญที่สุดคือ คนในครอบครัว ที่ยังคงใช้ความรู้สึกเดิม ๆ ที่ไม่ไว้ใจลูกหลาน ยังคงใช้วิธีการเดิม ๆ ทำให้ผู้เสพรายนั้นรู้สึกเหมือนกับโดนผลักไสกลับไปอีกครั้ง

รูปแบบการให้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้แก่แกนนำภาคประชาชน ถือเป็น การเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงานให้กับภาคประชาชนในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่เพราะในเรื่องของปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่หลายคนมองว่าเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและทับซ้อนกับผลประโยชน์ ทั้งคนมีสีและคนนอกเครื่องแบบ ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดังที่แกนนำสะท้อนว่า ภาคประชาชนทุกคนต่าง “กลัวตาย” เช่นกัน แต่เพราะปัญหายาเสพติดมันเกิดขึ้นในชุมชน เราหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะกลุ่มผู้เสพคือลูกหลาน เราทำด้วยความรู้สึกที่มองความเป็นลูกหลาน และเราไม่ได้ทำงานด้านการปราบปรามหรือยุ่งเกี่ยวกับผู้ค้าเพราะหน้าที่นี้เป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ภาคประชาชนจึงทำหน้าที่เป็นกลุ่มคนที่ทำงานด้านการเฝ้าระวังหรือทำหน้าที่ดูแลลูกหลานของตนเองและคนในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีความรู้และแนวทางในการทำงานเพื่อเป็นเกราะป้องกัน และภูมิความรู้ในการเข้าถึงกลุ่มผู้เสพ

รูปแบบการจัดกิจกรรมทางเลือกให้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ทั้งในด้านการสร้างสำนึกรักถิ่นรักษ์สิ่งแวดล้อม สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม เข้าถึงศาสนามากขึ้นเพื่อขัดเกลาคิดใจ ผ่านการอบรมให้ความรู้ การเข้าค่าย การส่งข้อมูลผ่านการจัดรายการผ่านหอกระจายเสียง วิทยุชุมชน ในตำบลควนรูเป็นพื้นที่ของพี่น้องในชุมชนนับถือศาสนาพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ ได้มีการจัดค่ายเด็กกรักรธรรมที่มีการดึงเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเข้าค่ายนี้เพื่อใช้ศาสนาเพื่อขัดเกลาคิดใจให้ห่างไกลยาเสพติด และยังมี การจัดวิทยุกระจายเสียงพระพุทศศาสนาโดยตั้งอยู่ที่สำนักสงฆ์เกาะบก ตำบลสาครเป็นพื้นที่สองศาสนาอิสลาม 95 เปอร์เซ็นต์ ศาสนาพุทธ 5 เปอร์เซ็นต์แต่ความเป็นอยู่มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี โดยกำหนดตำบลสาครนายสมาน แดหวามาลัยได้ให้ข้อมูลว่าในตำบลสาครมีพี่น้องที่นับถือศาสนาพุทธ 5 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นเองในหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งรีนและหมู่ที่ 7 บ้านทางยาง ซึ่งทั้งสองศาสนาอยู่ด้วยกันแบบที่แบบน้องไม่เคยมีเรื่องบาดหมางใจแม้จะมีการสร้างสถานการณ์จากที่อื่นเพื่อให้เกิดความแตกแยกก็ตาม เวลามีนงานของมัสยิดพี่น้องศาสนาพุทธก็จะมาช่วยงานมัสยิดก็เช่นเดียวกัน ในขณะที่กิจกรรมด้านศาสนาของตำบลสาครได้ใช้

วิธีการเข้าพูดคุยโดยตรงกับกลุ่มผู้เสียหายเสพติดให้เข้าสู่การ “ดาวะห์” ที่เป็นกระบวนการบำบัดโดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องขัดเกลานับเป็นกิจกรรมสำคัญของตำบล

จากรูปแบบที่ภาคประชาชนได้ใช้ในการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน(นายภิญโญ ทองชัย.2550) ที่ชุมชนต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยต้องประเมินสถานการณ์ทั้งการทำงาน วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ คิด ทำและสรุปการทำงานด้วยชุมชนเอง และสอดคล้องกับกระบวนการทำงานของภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ต้องมี 5 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อมของชุมชน วางแผนงานของชุมชนเอง การลงมือแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนงานที่ร่วมกันกำหนด ต้องให้มีการเฝ้าระวัง/ติดตามสถานการณ์/ปัญหาในชุมชนอย่างใกล้ชิด และต้องเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน

และจากกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานในการเฝ้าระวังการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวของภาคประชาชนยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนโดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ว่า การได้ร่วมดำเนินงานกิจกรรมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรม การคิดรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนต้องมุ่งเน้นการดำเนินงานภายใต้การตัดสินใจ และความต้องการของชุมชนตามศักยภาพของท้องถิ่น ประชาชนสามารถคิดเอง ทำเองได้ มีอิสระ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกัน กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมตามศักยภาพที่แต่ละกลุ่มมีคณอยู่ และให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นผู้กำหนดและเลือกแบบแผนในการปฏิบัติของตนเอง รวมถึงการกำหนดกระบวนการให้ได้มา ซึ่งแผนปฏิบัติการตั้งแต่เริ่มต้น คือการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ และการวางแผนพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นพลวัตของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานเป็นอย่างยิ่ง และการทำหน้าที่หนุนเสริมการทำงานของภาคประชาชนเพราะเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบพื้นที่โดยตรง และมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในงานวิจัยรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน และงานวิจัยการพัฒนาตัวแบบระบบเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของสารเสพติดระดับอำเภอ.มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้กล่าวถึงลักษณะต้นแบบระบบเฝ้าระวังมีส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ 1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) เครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนระบบเฝ้าระวัง 3)เกณฑ์การแบ่งระดับความรุนแรงของปัญหา และ 4) การนำเสนอข้อเสนอเทศ ผลที่ตามมาคือ สภาพการใช้สารเสพติดในพื้นที่เมื่อเทียบกับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับสถานการณ์ในตอนนี้ที่รัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ออกมาตรการผ่านนโยบาย 8 ยุทธศาสตร์ ที่ทุกคำสั่งระบุภาคประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานทุกประเด็นของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ที่ 1 ในการป้องกันกลุ่มผู้ที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดผู้เสพหน้าใหม่ขึ้น ซึ่งจากงานวิจัยนี้พบว่าในการดำเนินการเฝ้าระวังป้องกันปัญหายาเสพติดโดยภาคประชาชนได้มีการจัดกิจกรรมทางเลือกให้กับกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาให้ได้มีกิจกรรมทำเพื่อลดความมั่วสุมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การแก้ไขปัญหายาเกี่ยวกับผู้เสพยาเสพติด โดยนโยบายได้กำหนดเป้าหมายเพื่อลดจำนวนผู้เสพติด ด้วยให้นำผู้เสพที่มีเข้าสู่กระบวนการบำบัดโดยเริ่มความสมัครใจหรือผู้เสพติดต้องการเข้ารับการบำบัด หรือผลจากการบังคับจะด้วยการถูกจับดำเนินคดี การตั้งด่านตรวจพบสารเสพติดทั้งสองแบบต้องเข้าสู่กระบวนการบำบัดโดยผู้เกี่ยวข้องต้องทำให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากการสนทนากลุ่มได้

ข้อมูลว่า ส่วนหนึ่งจำนวนของผู้เสพที่เจ้าหน้าที่นำเข้าสู่กระบวนการบำบัดนั้น ส่วนใหญ่จะมาขอรายชื่อจากเครือข่ายภาคประชาชนที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ หรือขอจากชุดท้องถิ่นท้องที่เพื่อนำรายชื่อไปเข้าสู่กระบวนการทั้งสมัครใจและบังคับและนี่ก็ทำให้เห็นถึงความสำคัญของฐานข้อมูลที่ภาคประชาชนได้ดำเนินการอยู่ในการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ทั้งระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับท้องถิ่น

การสร้างและพัฒนาระบบการคืนคนดีสู่สังคมในยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่เน้นการติดตามหลังจากผู้เสพยาเสพติดผ่านกระบวนการบำบัด จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นการติดตามผู้ที่ผ่านกระบวนการบำบัดทั้งสมัครใจและบังคับบำบัด ในการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ทั้งสองตำบลได้มีการติดตามผู้ที่ผ่านการบำบัดโดยใช้กลไกอาสาสมัครมูลฐาน (อสม.) ที่เป็นคนรายงานผลการติดตามผู้เสพที่ผ่านกระบวนการบำบัด และข้อมูลสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะถูกส่งต่อผ่านการประชุมเครือข่ายเพื่อหาแนวทางร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 7 คณะรักษาความสงบแห่งชาติให้แนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยต้องให้มีเครือข่ายภาคประชาชนในการทำงานระดับจังหวัด หากพิจารณาเนื้อหาในยุทธศาสตร์นี้ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่จะเป็นใบเบิกทางให้กับภาคประชาชนที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่โดยขาดการหนุนเสริมมาเป็นเวลานานเมื่อย้อนข้อมูลในคำสั่งที่ 5/2548 ที่ได้แต่งตั้งภาคประชาชนที่ทำงานด้านยาเสพติดในนาม “ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดภาคประชาชน” และคำสั่งนี้ได้ถูกเก็บไว้ในลิ้นชักแบบเงียบ ๆ เสมือนการถูกยกเล็กโดยปริยายทำให้ภาคประชาชนที่ทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดถูกลอยแพในเรื่องของงบประมาณในการดำเนินการแต่ด้วยหัวใจที่มีความต้องการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือลูกหลานตามเจตนารมณ์ของภาคประชาชนยังคงมีทำงานอยู่ในระดับพื้นที่และยังคงส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ไม่รุนแรงดังปรากฏในการสอบถามสถานการณ์ที่อยู่ในระดับปานกลางนี้คือผลจากการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวังการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ภาคประชาชนทำมาตลอดแม้จะไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะเป็เครื่องมือหนึ่งในการหนุนเสริมงานภาคประชาชนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ด้านการบูรณาการการในประเด็นยาเสพติดโดยทุกภาคส่วนต้องบูรณาการร่วมกันภายใต้การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ 8 รัฐบาลชุดนี้ได้กำหนดเป็นข้อบังคับในการทำงานที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันทำงาน ซึ่งที่ผ่านมามีการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นการแยกทำ แยกงบประมาณ แยกผลการดำเนินงาน จะเห็นได้จากการสะท้อนของเครือข่ายในการขอข้อมูลต่าง ๆ เมื่อต้องมีการจัดกิจกรรมหรือต้องการกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับผู้เสพภาคประชาชนต้องจัดทำข้อมูลให้หน่วยงานที่ขอรายชื่อผู้เสพเพื่อเข้าบำบัด เช่น อำเภอบึงสามพัน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดอบรมเยาวชนพ้นภัยจากยาเสพติด ฯลฯ

การเฝ้าระวังในรูปแบบต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชนนั้น เมื่อนำรูปแบบวงจรคุณภาพ PDCA มาจับพบว่า ในการเฝ้าระวังของภาคประชาชนนั้นเป็นการทำกิจกรรมที่มีการวางแผน (Plan) ก่อนการปฏิบัติงานทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรมจะมีการประชุมวางแผนก่อนเสมอ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมหรือการทำงานในแต่ละครั้งในพื้นที่ตำบลควนจรจะนำข้อมูลเข้าปรึกษากับองค์กรชุมชนตำบลควนจรเพื่อหาแนวทางในการทำงานที่ดีที่สุดในขณะที่ตำบลสาครจะนำข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่การประชุมสัญจรประจำเดือนก้านัน/ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมและแนวทางในการดำเนินงาน อาทิ การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เมื่อได้ข้อสรุปในการดำเนินงานเครือข่ายก็นำแผนไปปฏิบัติ (Do) คือการดำเนินการตามเป้าหมายที่ได้จากการประชุมวางแผน ภายหลังจากดำเนินงานเครือข่ายจะนำผลการดำเนินงานเข้าสู่ที่ประชุมเพื่อสรุปผลการจัดกิจกรรมทุกครั้งที่ได้เพื่อพัฒนาในครั้งต่อไปคือการตรวจสอบ (Check) หรือการสรุปผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำเร็จหรือไม่มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข (Act)

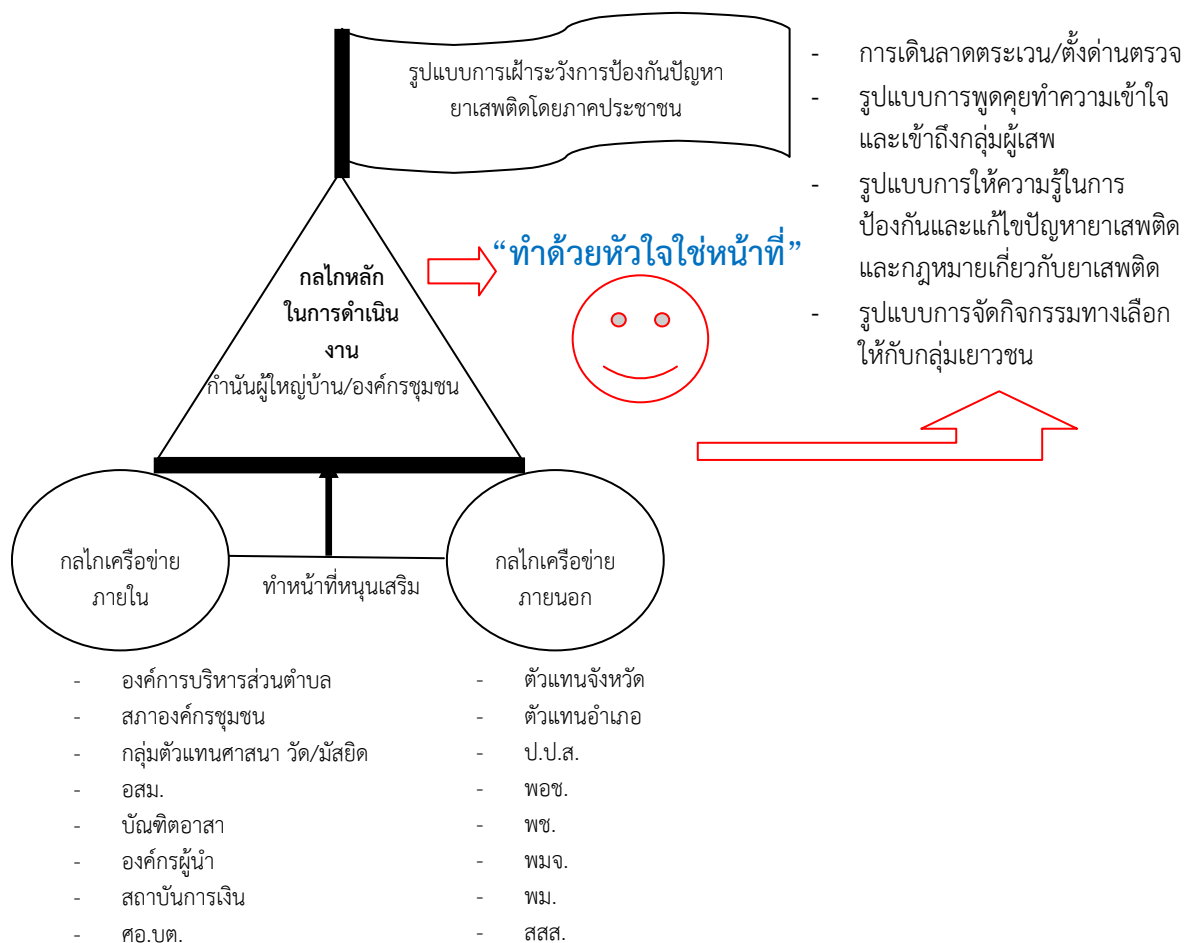
ต่อไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าภาคประชาชนมีการทำงานที่เป็นระบบมีรูปแบบที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่ม การวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดย เริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพนี้หมุนซ้ำ ๆ ไปเรื่อย ๆ ก็จะส่งผลต่อการทำงานภาคประชาชนให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน และการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

จะเห็นได้จากข้อมูลจากแบบสำรวจประชาชนทั่วไปรับทราบและมีความรู้ มีข้อมูลในการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จะกล่าวได้ว่า การทำงานของภาคประชาชนทั้งสองพื้นที่เมื่อมีการดำเนินงานก็จะทำการเชื่อมประสานงานกับทุกองค์กรที่อยู่ในพื้นที่เพื่อดำเนินการอย่างโปร่งใส และจากการเชื่อมประสานงานในทุกประเด็นในตำบลเข้าด้วยกันทำให้การทำงานมีความเชื่อมโยงทั้งระดับข้อมูลและปฏิบัติที่เชื่อได้ว่าการทำงานของภาคประชาชนมีกลไกสำคัญคือ “เครือข่าย” ที่เชื่อมประสานประเด็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยไม่แยกว่าอันนี้เป็นเรื่องของใคร เป็นของหน่วยงานไหน จึงเป็นที่มาของคำว่า ภาคประชาชนทำด้วย “ใจไม่ใช้หน้าที่” จากการสนทนากลุ่มเครือข่ายได้สะท้อนสิ่งนี้เป็นหัวใจหลักสำคัญของภาคประชาชน

ในการเชื่อมร้อยเครือข่ายกลไกหลักของตำบลความรู้คือ “องค์กรชุมชน” ผ่านกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในขณะที่ตำบลสาคร “ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน” เป็นกลไกหลักเชื่อมต่อกับกลุ่มบัณฑิตอาสาซึ่งทำหน้าที่เป็นเลขาของผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ในการเชื่อมงานกับอำเภอและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต.) กลุ่มผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสาคร ตัวแทนจากอำเภอ ตัวแทนจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ประสานขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกตำบล

บทเรียนที่ได้จากการถอดบทเรียนจากงานภาคประชาชน ทีมวิจัยพบว่า สิ่งที่ภาคประชาชนสื่อมาเป็นข้อมูลเชิงบวกที่พวกเขา มองว่าเป็นสิ่งสวยงามที่เขาได้จากการทำงานนี้ แม้การทำงานจะไม่สามารถจัดการปัญหาเสพติดให้หมดไปจากหมู่บ้าน/ชุมชน พื้นที่ตำบลของเขาไปได้หมดก็ตาม แต่สิ่งที่พวกเขาทำเป็นการทำเพื่อลูกหลาน เพื่ออนาคตของบ้านเกิด อย่างที่เครือข่ายภาคประชาชนสะท้อนว่าพวกเขา “ทำงานด้วยใจใช้หน้าที่” ถือเป็นมุมบวกที่พบในสายงานที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่งคั่งของความปลอดภัย ความเป็นเครือญาติ ความเป็นพี่น้อง ทำให้การเคลื่อนงานเหล่านี้ดำรงอยู่แต่ไม่ใช่มีเฉพาะด้านบวกในบทเรียนด้านลบที่ภาคประชาชนสะท้อนในเรื่องของการสนับสนุนที่ในบางครั้งสละด้วยเวลาแล้วพวกเขายังต้องเสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อใช้ในการทำงาน ช่วยเหลือกลุ่มผู้เสพแต่นั้นไม่ใช่ปัญหาที่จะทำให้พวกเขาหยุดการเคลื่อนงานนี้

ภาพที่ 2.4 รูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน

ภาพข้างต้นจะเห็นถึงการเชื่อมร้อยคนทำงานทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ การเชื่อมโยงทุกประเด็นที่มากกระทบกับชุมชน คนในพื้นที่ ภาคประชาชนถือเป็นเรื่องของเขา และเขาเต็มใจที่จะทำบนฐานเขาคือผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กับปัญหานี้ ในขณะที่เดียวกันเขาก็ต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองและเห็นภาคประชาชนเป็นเพื่อนร่วมอุดมการณ์ (Colleagues) เป็นหุ้นส่วน (Partnership) ในการทำงาน ไม่ใช่แค่สั่งการหรือให้งบประมาณสนับสนุนแล้วแหล่งทุนลงพื้นที่เพียงเพื่อตามผลการดำเนินงานหรือรายงาน (Reprot) เพื่อตอบสนองตัวเลข อย่างประโยคหนึ่งจากภาคประชาชนที่สะท้อนอย่างน้อยใจว่า มีคนเคยพูดว่าภาคประชาชนจะมาทำงานได้อย่างไรในเมื่อไม่มีเงินเดือน ในขณะที่คนมีเงินเดือนยังไม่อยากทำอะไร สิ่งที่ภาคประชาชนสะท้อน และงานวิจัยเล่มนี้ได้ถอดบทเรียนมาเราพบคำว่า “ทำด้วยหัวใจใจหน้าที่” เป็นคำตอบได้ดีกับคำพูดประโยคนี

และสิ่งที่เกิดจากฐานคิด “ทำด้วยหัวใจใจหน้าที่” ย่อมส่งผลต่อหลักการคิดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการจะดำเนินงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน จึงตั้งบนฐานการคำนึงถึง “ความเป็นเครือญาติ พี่น้อง ตระกูล แซ่” ไม่ต่างอะไรกับกลุ่มผู้ค้าที่ทำงานบนฐานความเป็นเครือญาติเช่นกัน ภาคประชาชนคิดถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบยั่งยืนที่ต้องแก้จากรากเหง้าของปัญหาใช่แค่เพียงปรากฏการณ์ หนึ่งในเครือข่ายสะท้อนว่า “หากคนในครอบครัวเรากินอึมนอนหลับ” คงไม่มีใครอยากไปสู่ความจริงนั้น แต่ก็ยอมรับมีบ้างกับความโลภของมนุษย์ที่อยากสบายจึงเข้าไปสู่ขบวนการค้ายา

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการดำเนินงานโครงการวิจัยถอดบทเรียนเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ

3.1.1. รัฐบาลควรมีนโยบายจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนงานภาคประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นทางการ

3.1.2 รัฐบาลควรมีกองทุนสำหรับภาคประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นใจและเสริมกำลังใจให้กับภาคประชาชนที่ดำเนินงาน

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

3.2.1 ศึกษาสารออกฤทธิ์ในสีคูนร้อยที่ส่งผลต่อร่างกายผู้ใช้สารเสพติดประเภทสีคูนร้อย

3.2.2 ศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้สารเสพติดสีคูนร้อยที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

บรรณานุกรม

- พันตำรวจโทอนุสรณ์ รังสิยาภิรมย์.(2541).การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน
**ของผู้บริหารโรงเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขต
 เทศบาลนครยะลา,ภาคนิพนธ์พัฒนาสังคม.**
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535).ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปก
 เจริญผล.
- ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์. (2540). เทคนิคการประมวลผล.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- สายสุดา สุขแสง.(2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัด
สงขลา.มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ. 2538. ทฤษฎีและเทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร.ภาควิชาคณิตศาสตร์
 คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรีย์ บุญญาพงศ์ และคณะ.(2552).รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพ
**ติดในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
 เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- จักรกฤษณ์ พิญาพงษ์ และคณะ. (2545). รูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน
**โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์.
 ศูนย์บริการวิชาการและพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. กลุ่มท้องถิ่น
 และภูมิภาคศึกษา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.(2553).การพัฒนาตัวแบบระบบ
เฝ้าระวังการแพร่ระบาดของสารเสพติดระดับอำเภอ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สถาบันรามจิตติ.(2550).การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง
**ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา.ส่วนวิชาการด้านยาเสพติดสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไข
 ปัญหาเสพติด.กรุงเทพมหานคร. สำนักงาน ป.ป.ส.**
- ศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.(2552).การพัฒนาศูนย์และเครือข่ายเรียนรู้
ระบบข้อมูลเฝ้าระวังปัญหาเสพติดเพื่อการแก้ไขปัญหาในระดับจังหวัด.
- ระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของประเทศไทย [www.nccd.go.th/upload/news/1\(8\).ppt](http://www.nccd.go.th/upload/news/1(8).ppt) เข้าเมื่อ 13
 กุมภาพันธ์ 2558**
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 8.(2551),ทางออกภาคประชาชนในการต่อสู้ปัญหาเสพ
ติดภาคใต้ตอนบน.เครือข่ายชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สถาบันชุมชนพัฒนาท้องถิ่น และการศึกษานอกโรงเรียนและ
 ตามอัยยาศัย.(2543).พลังเครือข่ายชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาเสพติด.
- สำนักงานเลขาธิการศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ.(2544).แนวความคิด และกระบวนการดำเนินงาน
ตามยุทธศาสตร์ ราษฎร์ รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด.บริษัทพิชการพิมพ์จำกัด.กทม.
- สำนักงานประสานงานและสนับสนุนภาคประชาชน(สสช.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
 (2548).โครงการเครือข่ายภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติด ถาม-ตอบ ทำไมชุมชนต้องแก้ไข
ปัญหาเสพติด.
- สุทนต์ ศรีไสย์. (2551). สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ระบบสถิติทางทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลสถิติ เข้าเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2558
http://stat.bora.dopa.go.th/stat/xstat/new/POPHSE/stat_t57.txt
- สุวิมล ติรภานันท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทาง ผู้การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนประชาสัมพันธ์สำนักโฆษก. (11 พฤศจิกายน 2557). ที่ประชุม ป.ป.ส.เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558 เน้นการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและทันที่. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.thaigov.go.th/th/government-th1/item/87325-id87325.html>
- คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 156/2557 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2557 เรื่องการจัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ
- คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 1/2557 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนงานและงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 2/2557 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- สำนักทะเบียนองค์การบริหารส่วนตำบลสาคร อำเภอบ้านแพ้ว ณ เดือน กุมภาพันธ์ 2558 เข้าถึงเมื่อ 15 กรกฎาคม 2558 <http://www.sakon.go.th/html/menu-2.asp?action=2&id=71>
- ชไมพร สุธรรมวงศ์. (2544). คิดใหม่ทำใหม่ด้วยไคเซ็น แปลจาก Zoku Kousureba shiotono KAIZEN gadekiru, KAIZEN suihinshido manual. โดยสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น) กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพลส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. โครงการตำรา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน.
- ปริทรรศน์ พันธุ์บรรยงก์ผู้แปลและเรียบเรียง. (2545). แผนภูมิสุดยอดกลยุทธ์การจัดการ = 100 management charts / Soichiro Nagashima. กรุงเทพมหานคร: มณีสร.
- พิชญ์ณัฐฐา งามมีศรี. (2552). การประเมินโครงการพัฒนาความปลอดภัยทางด้านอาหารในโรงเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสถาบันรามจิตติ. (2550). การพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในสถานศึกษา. ส่วนวิชาการด้านยาเสพติดสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2542). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). การจัดการคุณภาพ: จาก TQC ถึง TQM, ISO 9000 และการประกันคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2545). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ . ใน ผู้จัดการรายวัน (หน้า 7). กรุงเทพฯ: เนตรนิมิตการพิมพ์.
- อนุสรณ์ รังสิยาภิรมย์. (2541). การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลา, ภาคนิพนธ์พัฒนาสังคม.
- Deming in Mycoted. (2004). Engaging children's mind: The project approach. New Jersey: Ablex. Pp

ภาคผนวก ก
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ช่อลดา พันธุเสนา   นักวิชาการอิสระ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วัน เดชพิชัย   อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาดไทย
3. นางสาวฉัตรติภรณ์ ลิ้มโอภาสมณี   เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3
สำนักงานป้องกันและปราบปรามยา
เสพติดภาค 9

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

- ชื่อ – สกุล นางสาวสายสุตา สุขแสง
- ตำแหน่งทางวิชาการ -
- สาขาที่เชี่ยวชาญ การบริหารการศึกษา การจัดการศึกษา ยาเสพติด
- สังกัด คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาทั่วไป
สถานที่ติดต่อ สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์
โทรศัพท์/โทรสาร 074-200400 ต่อ 384
- การศึกษา
  - ปริญญาตรี
    - ค.บ. (การศึกษา) วิชาโท เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา 2546
  - ปริญญาโท
    - ศน.ม. (การจัดการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2552
    - ชื่อวิทยานิพนธ์ การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้บริหาร
สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2
- ผลงานทางวิชาการ
  - บทความทางวิชาการ
    - “ลูกผู้ชายชื่อบุญ เราจะทำเรื่องนี้จนล้นลม” วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 24 ฉบับที่ 3 สิงหาคม - พฤศจิกายน 2551
    - หนังสือจากประสบการณ์ชุดความรู้ ทำไปเรียนไป 1 และ ทำไปเรียนไป 2 เรื่องเล่าผ่านบล็อก สนับสนุนงบประมาณโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้ (2550-2552)
  - งานวิจัย
    - สายสุตา สุขแสง (2552) “การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา สงขลาเขต 2 : ระหว่างเรียนปริญญาโท
    - วิชัย รัตนากีรณวร, ภัคชนินทร์ สัตยารักษ์ และสายสุตา สุขแสง (2555) “การส่งเสริมงานวิจัยของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา, 2555 : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
    - สายสุตา สุขแสง, รัชตา ธรรมเจริญ และเจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์ (2558) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน จังหวัดสงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
    - สายสุตา สุขแสง, เรวดี กระโหมวงศ์, วิมล งามยิ่งยวด และอภิรักษ์ โชติช่วง (2559) “ถอดบทเรียนเพื่อศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหาเสพติดโดยภาคประชาชน”(อยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย)

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ – สกุล   นางเรวดี กระจะโหมวงศ์
2. ตำแหน่งทางวิชาการ   ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. สาขาที่เชี่ยวชาญ   การวัดผลการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา
การประเมินโครงการ และการประกันคุณภาพการศึกษา
4. สังกัด   คณะศึกษาศาสตร์
สถานที่ติดต่อ   สาขาวิชาการประเมินผลและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์/โทรสาร   074-322521/ 081-8984879
5. การศึกษา
  - 5.1 ปริญญาตรี
กศ.บ. (คณิตศาสตร์) วิชาโท การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2525.
  - 5.2 ปริญญาโท
กศ.ม. (วัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2530.
ชื่อวิทยานิพนธ์   การเปรียบเทียบความคลาดเคลื่อนระหว่างรูปแบบอิงทฤษฎี
การตอบข้อคำถามกับวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบคงที่.
  - 5.3 ปริญญาเอก
กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2539.
ชื่อวิทยานิพนธ์   ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ของแบบทดสอบคัดเลือกที่คิดคะแนน
ต่างกัน
6. ผลงานทางวิชาการ
  - 6.1 งานวิจัย/บทความทางวิชาการ
เรวดี กระจะโหมวงศ์. (2544). โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จังหวัด
ตรังและจังหวัดสตูล. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ,. (ผู้วิจัยร่วม)
เรวดี กระจะโหมวงศ์และคณะ. (2546). การศึกษาสภาพความต้องการและการพัฒนาทางวิชาการ
ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา,.
เรวดี กระจะโหมวงศ์. (2546). การศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถภาพความเป็นครู.
สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา, (ผู้ร่วมวิจัย)
เรวดี กระจะโหมวงศ์. (2547). รายงานผลการประเมินการจัดสรรเงินอุดหนุนการสืบสวนสอบสวน
คดีอาญา. (ปีงบประมาณ 2547). สงขลา ,.
เรวดี กระจะโหมวงศ์. (2547). การปฏิรูปการเรียนรู้กรณีโรงเรียนเทศบาลปลุกปัญญา. สงขลา :
มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา.
เรวดี กระจะโหมวงศ์และคณะ. (2547). สันเคราะห์งานวิจัยบันทึกประสบการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียน : กรณีตัวอย่างโรงเรียนบ้านนาวง พัทลุง.
เรวดี กระจะโหมวงศ์และคณะ. (2547). สันเคราะห์งานวิจัยบันทึกประสบการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียน : กรณีตัวอย่างโรงเรียนบ้านท่าชะมวง สตูล ,.

- เรวดี กระโหมวงศ์และคณะ. (2547). สังเคราะห์งานวิจัยบันทึกประสบการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียน : กรณีตัวอย่างโรงเรียนวัดเกษมรัตน์ สงขลา ,.
- เรวดี กระโหมวงศ์และคณะ. (2547). สังเคราะห์งานวิจัยบันทึกประสบการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียน : กรณีตัวอย่างโรงเรียนวัดเกษมรัตน์ สงขลา ,.
- เรวดี กระโหมวงศ์และคณะ. (2547). สังเคราะห์งานวิจัยบันทึกประสบการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียน : กรณีตัวอย่างโรงเรียนหารเทา พัทลุง ,.
- เรวดี กระโหมวงศ์. (2547). โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และนิสัยรักการอ่าน
(วพร.) ,.
- เรวดี กระโหมวงศ์. (2549). รายงานผลการประเมินการจัดสรรเงินอุดหนุนการสืบสวนสอบสวน
คดีอาญาของตำรวจภูธรภาค9. (ปีงบประมาณ 2548). สงขลา.
- เรวดี กระโหมวงศ์และคณะ. (2549). สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่ม
สาระวิทยาศาสตร์ ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้,
- เรวดี กระโหมวงศ์. (2554). การประเมินผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ใน
ระดับช่วงชั้นที่ 3 ของสถานศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ชื่อ - สกุล นายอภินันท์ โชติช่วง
  2. ตำแหน่งทางวิชาการ -
  3. สาขาที่เชี่ยวชาญ การตลาด สังคมศาสตร์สาขายาเสพติด เด็กและเยาวชน
  4. สังกัด นักวิชาการอิสระ
- สถานที่ติดต่อ 163 ม.2 ต.ทุ่งหวัง อ.เมือง จ.สงขลา
โทรศัพท์/โทรสาร 089-2945477
5. การศึกษา
    - 5.1 ปริญญาตรี
บช.บ. (การการตลาด) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2536
  6. ผลงานทางวิชาการ
    - 5.1 หัวหน้าโครงการ
      1. โครงการบริหารจัดการกลไกเครือข่ายภาคประชาชน 4 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง(สตูล ตรัง พัทลุง สงขลา)
      2. โครงการอบรมวิทยากรยาเสพติด 4 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง(สตูล พัทลุง สงขลา ตรัง)
      3. โครงการควบคุมพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยง 4 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง(สตูล พัทลุง สงขลา ตรัง)
      4. โครงการครอบครัวสีขาว 4 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง(สตูล พัทลุง สงขลา ตรัง)
      5. โครงการนำร่องการบูรณาการ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สตูล พัทลุง สงขลา ตรัง)
      6. โครงการการแก้ไขปัญหายาพื้นที่แพร่ระบาดรุนแรง (สตูล พัทลุง สงขลา ตรัง)
      7. โครงการชุมชนเข้มแข็งป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยองค์การชุมชน
      8. โครงการแพร่ระบาดยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้
      9. โครงการชุมชนบำบัด
      10. โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

11. โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้พลังศาสนา
12. โครงการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการ

1. ชื่อ - สกุล   นางสาววิมล งามยิ่งยวด
2. ตำแหน่งทางวิชาการ   -
3. สาขาที่เชี่ยวชาญ   ภาษาไทย
4. สังกัด   อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
สถานที่ติดต่อ   มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
โทรศัพท์/โทรสาร   074-200400 ต่อ 662
5. การศึกษา
  - 5.1 ปริญญาตรี
    - ศศ.บ (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยทักษิณ 2544.
    - ศศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2556.
6. ผลงานทางวิชาการ
  - 6.1 งานวิจัย
    - ดร.รัชตา ธรรมเจริญ วิมล งามยิ่งยวด การยกระดับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในคาบสมุทรสทิงพระ (อยู่ระหว่างขอทุน)